

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

2021
SZEPTEMBER

*„Hasznos orvoslással gondoskodni óhajtván a köz hasznáról ...
és az ország jó állapotáról ...”*

Károly Róbert okleveléből – 1318. február

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

Féléves elemzés az államháztartási
folyamatokról

2021
SZEPTEMBER

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

ISSN 2732-0006 (nyomtatott)

ISSN 2732-0014 (on-line)

A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát. A szélesebb közvélemény a „Költségvetési jelentés” című kiadványból ismerheti meg e szakértői elemzések legfontosabb eredményeit.

Az elemzés Baksay Gergely, Közgazdasági elemzésekért és versenyképességért felelős ügyvezető igazgató általános irányítása alatt készült. A jelentés elkészítésében a Költségvetési és versenyképességi elemzések és a Közgazdasági előrejelzés és elemzés igazgatóságainak munkatársai vettek részt. A publikációt Matolcsy György elnök hagyta jóvá.

Az elemzés elkészítésekor a 2021. július 28-ig rendelkezésünkre álló információkat vettük figyelembe.

Tartalom

1. Összefoglaló	7
2. A kormányzati szektor 2020. évi egyenlege	11
2.1. A költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózisok teljesülése	13
2.2. A költségvetés bevételei	14
2.3. A kiadások alakulása	20
2.4. Önkormányzatok gazdálkodása	25
2.5. Statisztikai korrekció (ESA-híd)	26
2.6. Az államadósság alakulása	26
3. A 2021. évi államháztartási folyamatok várható alakulása	28
3.1. A kormányzati szektor 2021. évi várható egyenlege	28
3.2. A költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózis	30
3.3. A központi alrendszer pénzforgalmi bevételei	31
3.4. A központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai	37
3.5. Az önkormányzati alrendszer egyenlege	42
3.6. A statisztikai korrekciók (ESA-híd)	43
3.7. Az államadósság 2021-ben várható alakulása	43
4. A 2022. évi államháztartási folyamatok várható alakulása	44
4.1. A kormányzati szektor 2022. évi várható egyenlege	44
4.2. A költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózis értékelése	47
4.3. A központi alrendszer pénzforgalmi bevételei	47
4.4. A központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai	50
4.5. A helyi önkormányzatok egyenlege	54
4.6. Az alkalmazott statisztikai korrekciók (ESA-híd)	54
4.7. Az államadósság 2022-ben várható alakulása	55
5. Költségvetési szabályoknak való megfelelés	56
6. Kiemelt témák	58
6.1. Magyarország hozzájárulása az uniós költségvetéshez	58

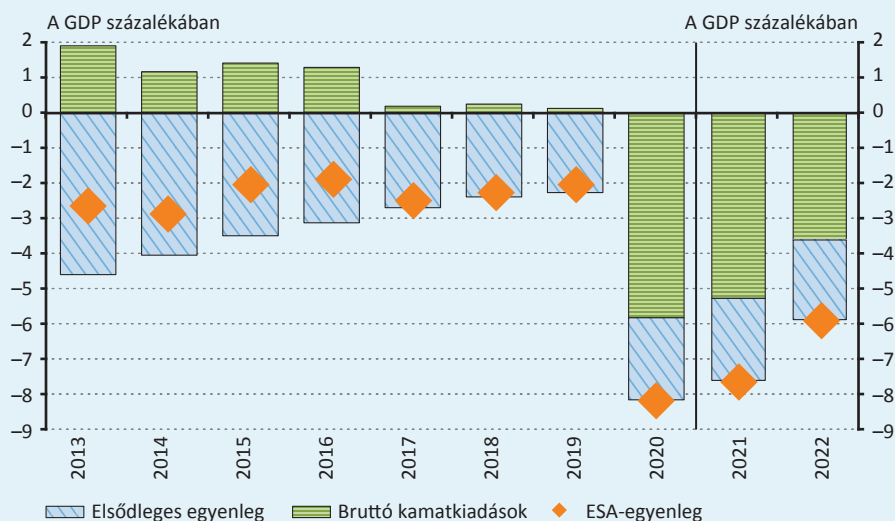
1. Összefoglaló

Elemzésünk célja, hogy bemutassa a 2020. évi államháztartási folyamatokat, a 2021. évi költségvetés várható alakulását az első félévben rendelkezésre álló költségvetési adatok és az MNB júniusi Inflációs jelentéséhez készült előrejelzése alapján, valamint áttekintést adjon a 2021. júniusában elfogadott 2022. évi költségvetési törvény teljesüléséről. Mindezek figyelembevételével értékeljük a költségvetési egyenlegre és az államadósságra vonatkozó nemzeti és európai uniós szabályoknak történő 2020. évi tényleges, valamint 2021. évi és 2022. évi várható megfelelést.

A 2021. első negyedéves GDP adatok a vártnál kedvezőbben alakultak. A magyar gazdaság kibocsátása az MNB júniusi Inflációs jelentésének előrejelzése szerint az idei év hátralévő részében és jövőre egyaránt nagyobb mértékben növekedhet a költségvetéseket megalapozó várakozásokhoz képest. A gazdasági teljesítmény 2021-ben 6,2 százalékkal, 2022-ben 5,5 százalékkal bővíülhet, melyet a korai nyitás, az újraindítást erősen támogató gazdaságpolitika és a gyorsuló állami beruházások alapoznak meg. A vállalati beruházások növekedését több nagy volumenű fejlesztési projekt, a 2020-ban elhalasztott beruházások esetleges megindítása és folytatása, a vállalati hitelezés bővülése, a kedvező finanszírozási környezet, valamint az állami és jegybanki programok egyaránt támogatják. A lakossági beruházásokat a kedvezményes újlakás áfa újbóli bevezetése és az Otthonfelújítási program mellett több családtámogatási program élénkíti. A bérdinamika a járvány ellenére élénk maradt, miközben a munkanélküliségi ráta nemzetközi összevetésben továbbra is alacsony. A járvány újabb hullámainak kufutásával a korábban vártnál gyorsabban mehet végbe a munkaerőpiac helyreállása és a teljes foglalkoztatás ismételt megközelítése. A lakossági kereslet a korlátozások fokozatos feloldásával párhuzamosan élénkül, melyhez a magas megtakarítási ráta csökkenése, illetve a jövedelmek erőteljes bővülése is hozzájárul.

A koronavírus járvány elleni védekezés intézkedéseinek, valamint a mérséklődő adóbevételek hatására 2020-ban a költségvetési hiány a GDP 8,1 százalékára emelkedett (1. ábra). Ezzel megtört a GDP 3 százaléka alatti eredményezmléletű deficit évek óta tartó trendje. A gazdasági növekedés lassulása az adóbevételek elmaradását eredményezte, ugyanakkor a járvány negatív gazdasági hatásait tompító kormányzati intézkedéseken keresztül a GDP 12,1 százalékának megfelelő forrás áramlott a gazdaságba. A közvetlen költségvetési hatással járó intézkedések közel harmadát költségvetési és európai uniós források átcsoportosításából, tartalékok felhasználásából, valamint szektorális különadók kivetéséből (kiskereskedelmi különadó, pénzügyi szervezetek hozzájárulása) fedezte a kormányzat, így az intézkedések nettó pénzforgalmi egyenleghatása a GDP 8,3 százalékának felelt meg. A kilábalást támogató gazdaságpolitikát segítette, hogy az Európai Unió ideiglenesen felfüggesztette a 3 százalékos maastrichti hiánykritériumot.

1. ábra
A kormányzati szektor egyenlege (a GDP százalékában), 2013-2022

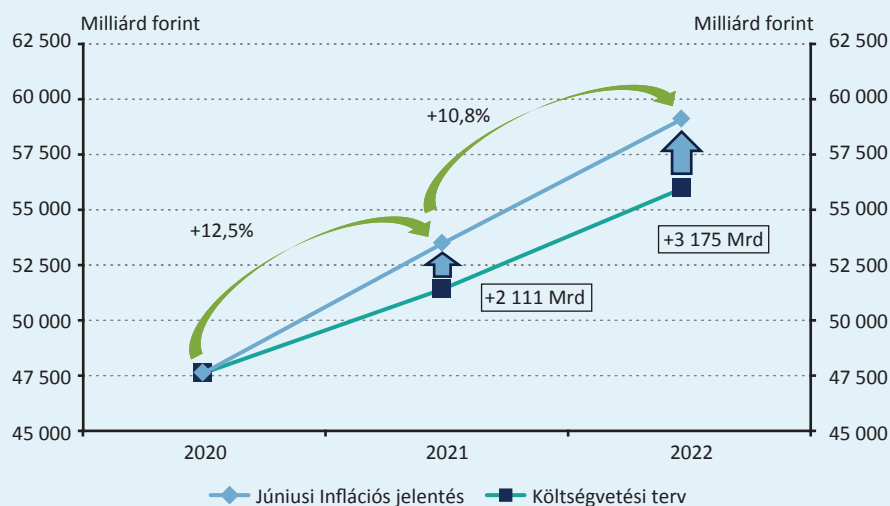

Forrás: KSH, MNB.

A kormányzati tervek szerint 2021-ben 7,5 százalék, míg 2022-ben 5,9 százalék a költségvetési hiánycél, ami csak 2024-re érné el a 3 százalékos maastrichti kritériumot. A deficit csökkenését elsősorban a gazdaság növekedésének felgyorsulásából adódó bevételnövekedés és a 2020-2021-ben magas szintre emelkedett járvány elleni védekezés költségeinek csökkenése okozza. Előrejelzésünk szerint a hazai gazdaság teljesítménye kedvezőbben alakulhat a költségvetési várakozásokhoz képest, ami akár már rövid távon is megteremthetné az államháztartási hiány nagyobb mértékű csökkentésének alapjait. A deficit csökkenése annak ellenére marad mérsékelt 2022-ben, hogy az idei és a jövő évben is 10 százalék feletti nominális GDP-növekedés valósulhat meg (2. ábra). A kedvező makrogazdasági várakozások alapján a jelenleginél ambiciózusabb hiány- és adósságcsökkentés is reális cél lehet, ezért 2022-ben a gazdasági növekedésből származó többletforrásokat érdemes megtakarítani. A kedvezőbb kilátások egyrészt az adóalapok növekedésén, másrészt pedig a magasabb várható kibocsátásból adódó nevezőhatáson keresztül is javítják a költségvetés egyenlegét, és mérséklék az adósságrátát. A költségvetésen felüli kiadási tervek alapján ugyanakkor feltételezhető, hogy a várakozásokat meghaladó növekedésből adódó mozgásteret a költségvetés kihasználja, a többletbevételek elköltésre kerülnek, így a hiánycéllal konzisztens hiánypályát prognosztizálunk.

2. ábra

A nominális GDP várható alakulása a költségvetési tervek és a júniusi Inflációs jelentés előrejelzése szerint

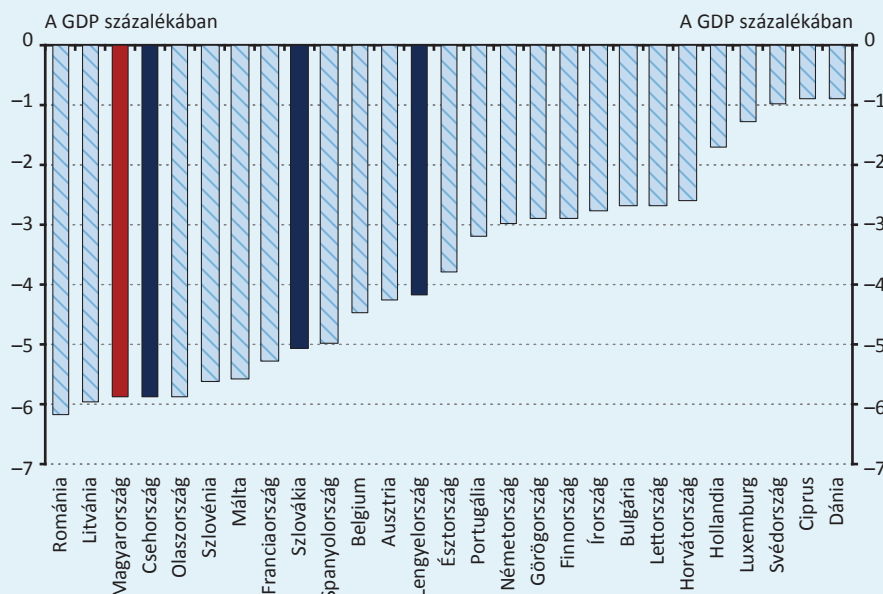

Forrás: 2022. évi költségvetési törvény, Konvergencia Program, MNB prognózis

Az 5,9 százalékos GDP-arányos hazai költségvetési hiány a harmadik legmagasabb lehet az Európai Unióban 2022-ben (3. ábra). A tagállamok által benyújtott Stabilitási és Konvergencia programok alapján a GDP 5,9 százalékát kitevő magyar államháztartási hiány (holtversenyben) dobogós lenne uniós összevetésben, valamint a régiós országok szintjét is meghaladhatja.

3. ábra

Az EU tagállamok várható GDP-arányos költségvetési egyenlege 2022-ben

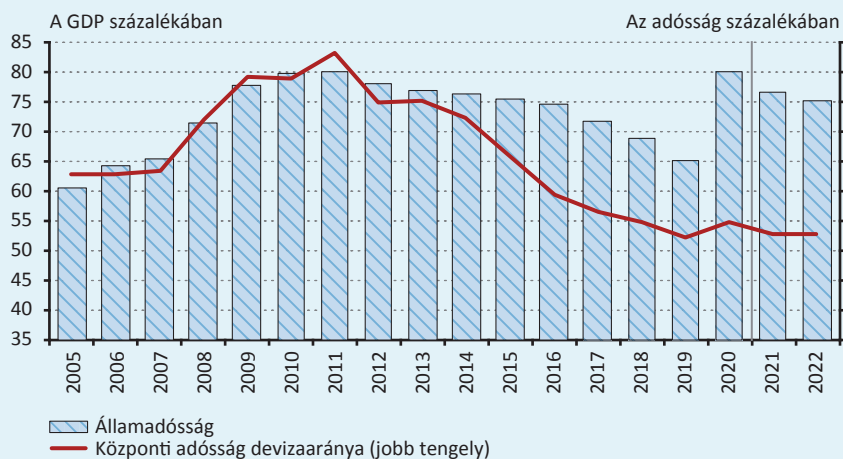

Forrás: Stabilitási és Konvergencia programok.

A GDP-arányos bruttó államadósság a 2019. év végi 65,5 százalékról mintegy 15 százalékponttal 80,4 százalékra emelkedett 2020 végére. Előrejelzésünk szerint a GDP-arányos bruttó államadósság az átmeneti emelkedést követően, 2021. év végére 76,8 százalékra csökken, 2022. év végére pedig tovább mérséklődik 75,4 százalékra (4. ábra). A költségvetési törvényekben szereplő várakozások 2021-re 79,9 százalékos, 2022-re 79,3 százalékos GDP-arányos államadósságot jeleznek. Az EU források beérkezésének csúszása az adósságráta időbeli lefutásának változását eredményezheti, azaz idén a vártnál lassabban mérséklődő adósságszintet okoz, majd a pénzek tényleges beérkezésekor csökkenti az adósságot. Az adósságcsökkenést támogatja a 2020-ban jelentősen megnövelt kormányzati betétek részbeni felhasználása, valamint az állami kamatkiadások alacsonyan maradó szintje, amit az elsődleges költségvetési egyenleg magas hiánya ellensúlyoz. Az előrejelzésünkben szereplő, a költségvetési tervnél gyorsabb adósságcsökkenést a dinamikus gazdasági növekedés okozza. A központi költségvetés adósságán belül a devizaarány várhatóan 18 százalék körüli szintre mérséklődik 2021-2022-ben a 2020. év végi 19,9 százalékról.

4. ábra

A GDP-arányos bruttó államadósság várható alakulása

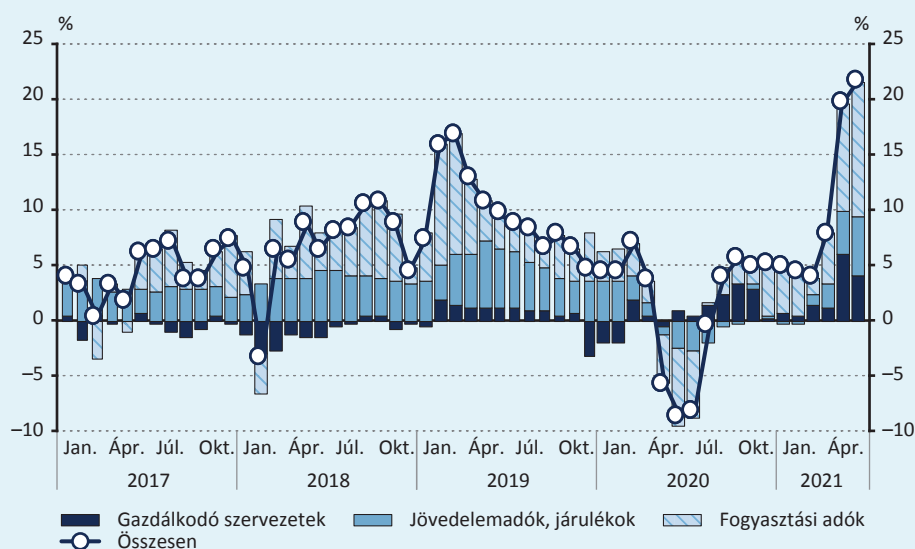

Forrás: ÁKK, MNB.

A költségvetési adó- és járulékbetételek GDP-arányos szintje 0,1 százalékponttal csökkent 2020-ban. Ezt követően várhatóan mérséklődik az adócentralizáció, mégpedig 2021 során a növekvő kibocsátásnak köszönhetően, 2022-ben pedig a munkát terhelő adó- és járulékbetételek csökkentésének következtében. A gyors nyitásnak és a gazdasági folyamatok dinamikus újraindulásának köszönhetően az adóbevételek 2021. második negyedévében kétszámjegyű bővülést mutattak az előző év azonos időszakához képest (5. ábra), és várhatóan mintegy 500 milliárd forinttal (a GDP 1 százalékaival) haladják meg a módosított előirányzatot. Az adóbevételek jövőben növekedését vetíti előre, hogy a veszélyhelyzet idejére bevezetett adókedvezmények egy része az idei év első felében is hatályban maradt. A 2022-re vonatkozó kormányzati bejelentések alapján ugyanakkor az elmúlt néhány év intézkedéseinél nagyobb hatású – nagyságrendileg a GDP 0,3 százalékát kitevő – tartós adócsökkentést jelent a 25 év alatti fiatal munkavállalók személyi jövedelemadó-mentessége, a gyermeket nevelő szülők egyszeri adóvisszatérítése pedig további mintegy 1 százalékos GDP-arányos kiesést jelenthet a bevételek tekintetében.

5. ábra

A központi alrendszer adó- és járulékbetételei éves változásának 3 havi mozgóátlaga

Megjegyzés: A kiemelkedő 2021-es dinamikához a gazdaság újraindítása mellett nagy mértékben hozzájárultak a tavalyi válsághelyzetre tekintettel bevezetett korlátozások, valamint a foglalkoztatást segítő és a vállalkozások likviditását támogató adópolitikai intézkedések.

Forrás: Magyar Államkincstár.

Az állami kiadások várhatóan mintegy 2200 milliárd forinttal (a GDP 4,1 százalékaival) haladják meg a módosított előirányzat összegét 2021-ben, mely többlet elsősorban a járványügyi védekezéssel kapcsolatos kiadásokhoz és a gazdaság újraindítását célzó egyes intézkedésekhez köthető. A törvénymódosítás ugyanis csak az Országgyűlés által módosítani hivatott előirányzatokat érintette, a kormány hatáskörében végrehajtott, valamint a demográfiai és egyéb folyamatok alakulása miatt külön módosítás nélkül is eltérő előirányzatok ugyanakkor nem módosultak. 2022-ben folytatódik az egészségügyi dolgozók bérfejlesztése, a 13. havi nyugdíj visszaépítése, valamint továbbra is jelentős állami források jutnak infrastrukturális- és munkahelyteremtő fejlesztésekre, beruházásösztönzésre. A gazdaság újraindításának támogatása érdekében a kormányzati beruházások a 2021-es 6,5 százalékos GDP arányos szintről historikusan magas, 7,1 százalékos szintre emelkednek a Konvergencia Program szerint. Az állami beruházások megvalósítását ugyanakkor érdemes jobban elnyújtani a nyersanyagárak globális növekedése és az építőipari kapacitások kihasználtsága miatt.

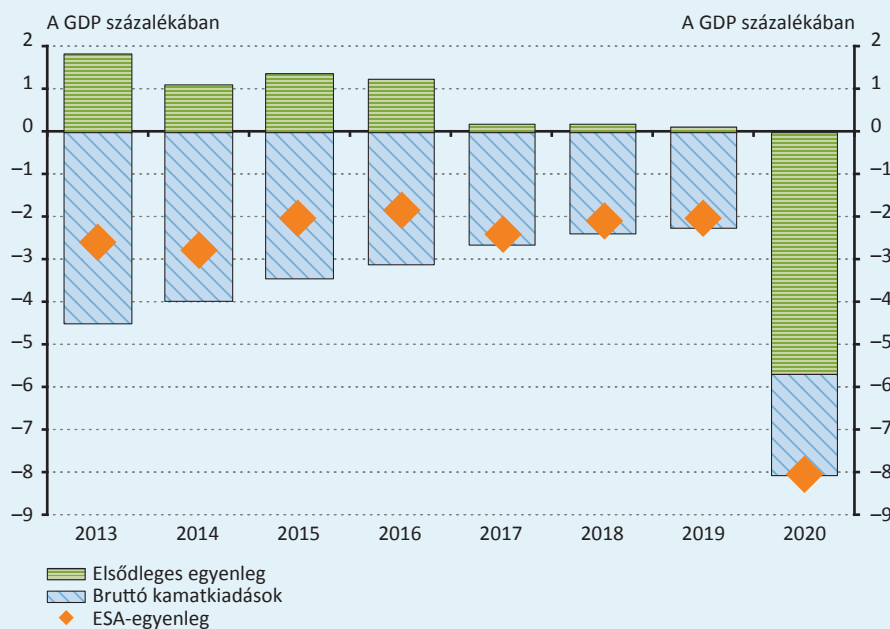
A 2021. évben várható költségvetési folyamatok a mentesítő záradékok alkalmazása mellett összhangban lesznek az államháztartás egyenlegére és az államadóságra vonatkozó előírásokkal. A hazai és uniós költségvetési keretrendszerben egyaránt szereplő maastrichti hiánykritérium előírja, hogy a kormányzati szektor eredményszámlájának hiánya nem lehet magasabb a GDP 3 százalékánál. A hazai költségvetés 2020. évi hiánya a GDP 8,1 százaléka lett, ami ugyan magasabb az előírásban rögzített küszöbértéknél, de a maastrichti hiánycélra mind az európai uniós, mind a hazai költségvetési keretrendszerben vonatkozik mentesítési záradék. Az uniós szervek legfrissebb jelzése alapján az általános mentesítési záradék alkalmazása 2022-ben is fennmarad, a magyar jogrendben pedig a 2021-2023. költségvetési évben felfüggesztésre került a 3 százalékos hiánykritérium és a középtávú költségvetési cél elérésére vonatkozó szabály is.

2. A kormányzati szektor 2020. évi egyenlege

A kormányzati szektor 2020. évi ESA-hiánya a GDP 8,1 százaléka volt. A GDP 3 százaléka alatti eredményszemléletű deficit évek óta tartó trendjét 2020-ban megtörte a koronavírus-válság okozta kiadásnövekedés és az adóbevételek elmaradása (6. ábra). A járvány gazdasági hatását tompító gazdaságvédelmi intézkedések a GDP 8,3 százalékát tették ki: az adócsökkentések és családtámogatási intézkedések mellett a munkahelyvédelmi és a gazdaságvédelmi programok kerültek a fókuszba (1. táblázat). A kilábalást támogató gazdaságpolitikát az tette lehetővé, hogy az Európai Unió ideiglenesen felfüggesztette a 3 százalékos maastrichti hiánykritériumot. **A kiugró hiány következtében megtört a GDP-arányos bruttó államadósság 2011 óta tartó trendszerű csökkenése is** és a 2019. év végi 65,5 százalékról 2020 végére mintegy 15 százalékponttal 80,4 százalékra emelkedett.

6. ábra

A kormányzati szektor egyenlege (a GDP százalékában), 2013-2020

Forrás: KSH, MNB, 2020. évi költségvetési törvény.

1. táblázat**A kormányzati intézkedések költségvetési hatása 2020-ban (a GDP százalékában)**

Költségvetési hatással járó intézkedések	12,1
1. Adócsökkentések és családtámogatási intézkedések	0,9
2. Munkahelyvédelem	0,6
3. Gazdaságvédelmi programok	8,5
4. Járvány elleni védekezés kiadásai	2,2
Forrásteremtő intézkedések	3,8
1. Bevételelnövelő intézkedések	0,3
2. Költségvetési átcsoportosítások	3,0
3. Uniós források átcsoportosítása	0,5
Költségvetési egyenlegre gyakorolt hatás	-8,3
<i>Forrás: Pénzügyminisztérium, MNB.</i>	

A 3870 milliárd forintot kitevő ESA-hiány a központi alrendszer (központi kormányzat és társadalombiztosítási alapok egyenlege) 3923 milliárd forintos hiányából és az önkormányzati alrendszer 53 milliárd forintos többletéből tevődött össze. Az önkormányzatok eredményszemléletű egyenlege 2019-es deficit után ismét enyhe, a GDP 0,1 százalékát kitevő többletbe fordult (2. táblázat).

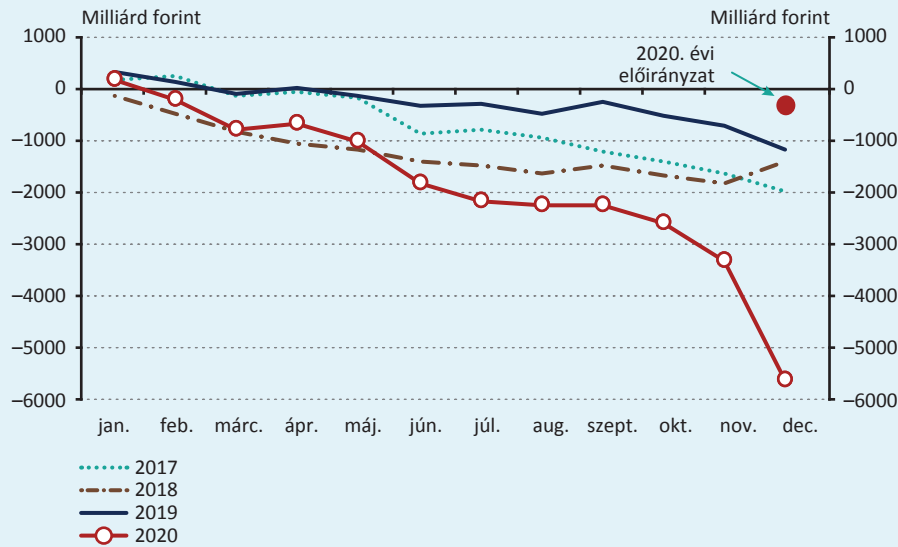
2. táblázat**Költségvetési egyenlegmutatók alakulása 2020-ban**

	Pénzforgalmi egyenleg	ESA-híd	ESA-egyenleg
	Milliárd forint		
Központi alrendszer	-5552	1630	-3 923
Önkormányzatok	-101	154	53
Kormányzat összesen	-5653	1783	-3 870
	A GDP százalékában		
Központi alrendszer	-11,6	3,4	-8,2
Önkormányzatok	-0,2	0,3	0,1
Kormányzat összesen	-11,8	3,7	-8,1
<i>Forrás: 2021. áprilisi EDP jelentés.</i>			

Az **államháztartás** (központi és önkormányzati alrendszer együttesen) 2020. évi **pénzforgalmi hiánya 5653** milliárd forintot tett ki év végén. **A központi alrendszer pénzforgalmi hiánya Magyarország EDP jelentése alapján 5552 milliárd forint volt 2020-ban.** Az éves pénzforgalmi deficit mintegy 5180 milliárd forinttal volt magasabb a költségvetési törvényben meghatározott 367 milliárd forintos hiánycélnál (7. ábra).

7. ábra

A központi alrendszer pénzforgalmi hiányának éven belüli alakulása (évkezdettől halmozott érték)

Megjegyzés: Az Államkincstár pénzforgalmi adata (5549 milliárd forint) mintegy 3 milliárd forinttal eltér az EDP jelentésben szereplőtől (5552 milliárd forint)

Forrás: 2020. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár

2.1. A KÖLTSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PROGNÓZISOK TELJESÜLÉSE

A magyar gazdaság teljesítménye, a koronavírus-járvány következtében 5,0 százalékkal zsugorodott 2020-ban. Mindez jelentősen elmaradt az előirányzattal összhangban lévő várakozásoktól. A 2020. évi költségvetési törvény 4,0 százalékos reálgazdasági növekedéssel számolt, ami összességében megfelelt az elemzői várakozásoknak és nem tért el érdemben a jegybanki prognózistól. A COVID járvány okozta válsághelyzet jelentősen eltérítette a hazai gazdaságot a korábban várt pályáról, amire azonban a költségvetés készítésénél nem lehetett számítani.

A nemzetgazdasági **foglalkoztatottság** a COVID járvány hatására 2020-ban 0,9 százalékkal mérséklődött. A bruttó átlagkereset növekedési üteme a válság ellenére 2020-ban 9,7 százalék volt, mely csak kismértékű lassulást jelent a korábbi években tapasztalt kétszámjegyű bérdinamikától. A magas bérdinamika meghaladta a költségvetési törvény prognózisát is. A dinamikus bérnövekedést a technikai hatások (részmunkaidőben dolgozók hatása, létszámváltozás hatása) mellett a 8 százalékos minimálbér- és garantált bérminimum-emelés, az év eleji (járvány előtti) átbérezések, valamint a munkaerőpiac nagymértékű ellenállósága támogatta.

A törvény 4,8 százalékos **fogyasztásbővülést várt a háztartásoknál**, mellyel szemben a fogyasztási kiadások 2,5 százalékkal visszaestek, a járvány és annak lassítására bevezetett korlátozó intézkedések miatt. A korábbi válsággal ellentétben a szolgáltatások iránti kereslet esett vissza jelentősen, míg a tartós termékek fogyasztása továbbra is élénk emelkedést mutatott.

3. táblázat

A 2020. évi költségvetési törvényben szereplő prognózis és a tényadatok összevetése

	Költségvetési előrejelzés	Tény
GDP	4,0	-5,0
Export	5,2	-6,8
Import	5,4	-4,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	3,8	-7,3
Háztartások fogyasztása	4,8	-2,5
Közösségi fogyasztás	1,7	-0,8
Fogyasztóiár-index	2,8	3,3
Bruttó átlagkereset	8,3	9,7

Forrás: KSH, 2020. évi költségvetési törvény.

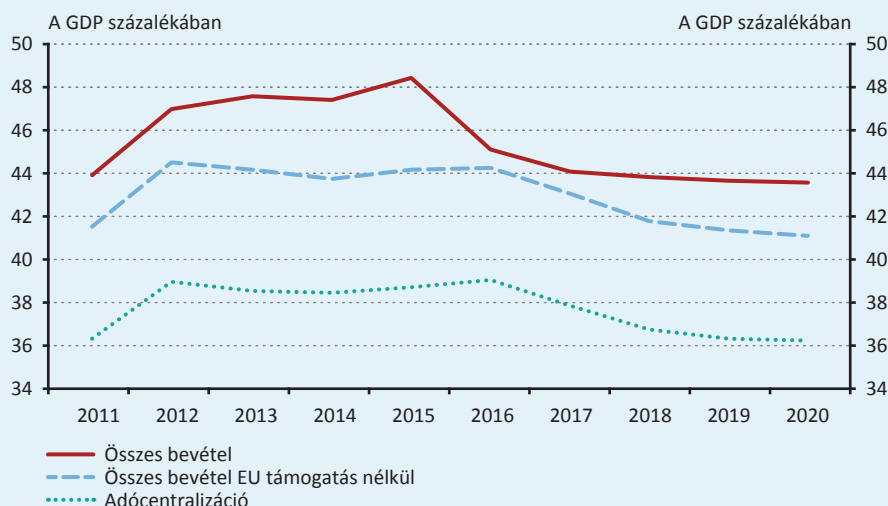
A fogyasztóiár-index a törvényben várt 2,8 százalék helyett 3,3 százalék volt. Az éves infláció alakulására a nyersanyagárak változása, illetve a globális koronavírus-járvány jelentős hatást gyakoroltak, érdemi változékonyságot okozva. A nyári hónapokban a szokásos mintázattól eltérően magasabb árdinamika volt megfigyelhető, amihez a gazdaság újraindulásához kapcsolódó, a keresleti és kínálati viszonyok hirtelen eltolódásából adódó átárazások járulhattak hozzá. Emellett a jövedékiadó-emelések (dohánytermékek, üzemanyagok körében) is az infláció növekedésének irányába hatottak.

2.2. A KÖLTSÉGVETÉS BEVÉTELEI

A kormányzati szektor eredményszámlázott bevételei a GDP 43,5 százalékára csökkentek 2020-ra az előző évi 43,6 százalékhoz képest, míg az uniós támogatások nélkül a mérséklődés, 0,3 százalékpontos volt (8. ábra). Az adócentralizáció csökkenési üteme lelassult, a mérséklődés mindössze 0,1 százalékpontot tett ki.

8. ábra

A kormányzati szektor eredményszámlázott bevételei és az adócentralizáció mértéke

Forrás: KSH, MNB.

A központi alrendszer konszolidált pénzforgalmi bevételei 18.559 milliárd forintot tettek ki, ezen belül 16.248 milliárd forint kapcsolódott az adó- és járulékbevételekhez (4. táblázat). Az adóbevételek a járvány okozta gazdasági válság következtében számottevően elmaradtak a törvényi előirányzatoktól.

4. táblázat

A központi alrendszer 2020. évi részben konszolidált pénzforgalmi bevételei (milliárd forint)

	2019	2020		
	Tény	Törvényi előirányzat (eredeti)	Tény	Eltérés (tény - előirányzat)
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	15 936	17 192	16 248	-944
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 414	1 690	1 611	-79
Társasági adó	303	501	407	-95
Pénzügyi szervezetek különadója	57	65	120	55
Kiskereskedelmi adó	0	0	48	48
Egyszerűsített vállalkozási adó	43	0	2	2
Bányajáradék	46	38	31	-7
Játékadó	28	36	35	-1
Energiaellátók jövedelemadója	27	74	64	-11
Kisadózók tételes adója	159	193	158	-34
Kisvállalati adó	70	88	83	-4
Elektronikus útdíj	216	235	217	-18
Közműadó	55	54	53	-1
Egyéb adók és befizetések	405	406	394	-12
Reklámadó	6	1	0	-1
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	6 140	6 637	6 268	-369
Általános forgalmi adó	4 532	4 970	4 669	-301
Jövedéki adó	1 176	1 226	1 196	-30
Regisztrációs adó	25	27	20	-7
Távközlési adó	54	54	57	3
Pénzügyi tranzakciós illeték	243	226	218	-9
Biztosítási adó	82	98	99	1
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	27	36	10	-26
Lakosság befizetései	2 698	2 899	2 827	-72
Személyi jövedelemadó	2 425	2 609	2 528	-81
Illetékbecfizetések, egyéb adók	223	238	214	-24
Gépjárműadó	50	52	85	34
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	466	451	436	-15
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	5 217	5 516	5 107	-409
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 027	5 344	4 953	-391
Egyéb járulékok és adók	190	172	154	-18
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	1 586	1 513	1 700	187
EGYÉB BEVÉTELEK	466	350	610	260
Központi ktv. egyéb bevételei	312	217	406	189
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	39	33	40	7
Elkülönített alapok egyéb bevételei	115	99	164	65
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	17 988	19 056	18 559	-497

Forrás: MÁK, 2020. évi költségvetési törvény, MNB.

A gazdálkodó szervezetek befizetései a költségvetési törvény előirányzatától 79 milliárd forinttal maradtak el 2020-ban. A koronavírus-járvány és a kapcsolódó gazdasági visszaesés hatásai főként két szálon keresztül befolyásolták a bevételek alakulását: közvetlenül, valamint a válságkezelés intézkedésein keresztül. A gazdasági aktivitás csökkenése nagyrészt magyarázza a következő adónemek esetén a bevételek jelentős elmaradását az előirányzattól: **társasági adó** (-95 milliárd forint), **energiaellátók jövedelemadója** (-11 milliárd forint), **elektronikus útdíj** (-18 milliárd forint), valamint az egyéb befizetéseken belül az **időalapú útdíj** (-14 milliárd forint) és a **környezetvédelmi termékdíjak** (-9 milliárd forint). A **bányajáradékból** származó bevételek 7 milliárd forinttal maradtak el a törvényi előirányzattól, mivel az energiahordozók árának jelentős csökkenése alacsonyabb adóbefizetéshez vezetett.

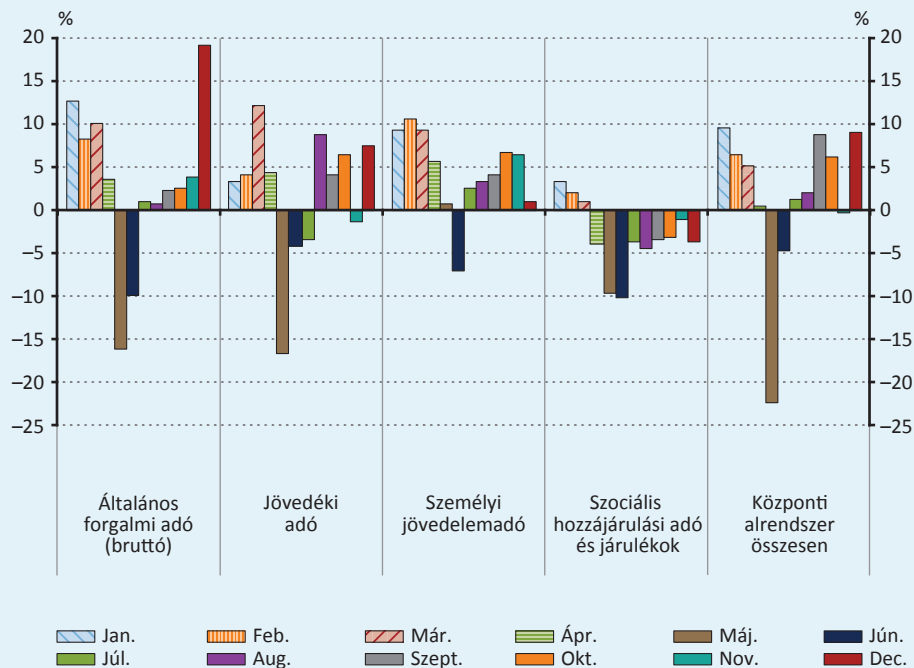
Az adónemek következő csoportjában a befizetések előirányzattól való elmaradását a gazdasági visszaesés mellett a fiskális politika vállalkozások túlélését segítő, egyúttal a költségvetési bevételeket csökkentő intézkedései is magyarázzák. A **kisadózók tételes adójának** (KATA) esetében a befizetések 34 milliárd forinttal maradtak el az előirányzattól. A Kormány a járvány tavaszi időszakához kapcsolódóan elrendelt korlátozások okozta gazdasági károk enyhítésére 26 alágazatban, 151 ezer adózónak engedte el a havi KATA-befizetést március, április, május és június hónapokban. A **kisvállalati adóból** származó bevételek 4 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak az előirányzatnál. A tavaszi időszak említett hónapjai mellett a kisvállalati adóalanyok válság által leginkább érintett csoportja 2020. november és december hónapjaira is kapott adókedvezményt, ugyanakkor pénzforgalmi szempontból ez csak további egy havi adókiesést jelentett 2020-ban, mivel a decemberre vonatkozó adó az adóalanyok 2021. január során fizették be az államkincstárba. Vállalatokat segítő adókedvezmény érintette a gazdálkodó szervezetek egyéb befizetésein belül a **rehabilitációs hozzájárulás** (-5 milliárd forint) és az egyéb központosított bevételek sorokat is (-5 milliárd forint).

A gazdálkodó szervezetek adóinak harmadik csoportjában a kormányzati intézkedések a bevételek emelkedéséhez vezettek az előirányzathoz képest, ugyanis egyes adóemelések a válságkezelés részleges finanszírozását segítették elő. A **pénzügyi szervezetek különadójából** származó bevételek 55 milliárd forinttal haladták meg a költségvetési törvény vonatkozó előirányzatát. Itt az intézkedés a hitelintézetek számára írt elő az adóalapjuk 50 milliárd forint feletti részére vonatkozóan addicionális 0,19 százalékos adóbefizetést. A 2020 folyamán befizetett többletadót az adóalanyok 2021 és 2025 között 5 egyenlő részletben leírhatják az adójukból. A **kiskereskedelmi adó** esetében a befizetések a 48 milliárd forintot érték el 2020 végén. Az adónemet 2020 áprilisában vezette be a Kormány, miután az Európai Bíróság 2020 márciusában az uniós joggal összeegyeztethetőnek találta a 2010 és 2013 között létező ágazati különadó távközlési és kiskereskedelmi vállalatokra vonatkozó adóstruktúráit. Az adónem a korábbi ágazati különadó kiskereskedelmi vállalatokra vonatkozó részével nagyrészt megegyezik. A kiskereskedelmi adóalanyoknak az értékesítés nettó árbevételének függvényében sávosan növekvő mértékű adót kell befizetni az Államkincstárba. Az adóalap első 500 millió forintja adómentes. Az 500 millió és 30 milliárd forint közötti résszel 0,1, a 30 és 100 milliárd forint közötti résszel 0,4, míg a 100 milliárd forintot meghaladó résszel 2,5 százalék adóbefizetési kötelezettség jár együtt.

A 2019-es évhez viszonyítva 196 milliárd forinttal emelkedtek a gazdálkodó szervezetek befizetései. A társasági adó esetében a 103 milliárd forint emelkedés az év végi adóelőleg-kiegészítési kötelezettség 2019-es eltörléséhez köthető. Az energiaellátók jövedelemadójából származó bevételek 37 milliárd forinttal növekedtek az adóelőleg-kiegészítés bázisévi eltörlése miatt. A kisvállalati adóbevételek 13 milliárd forinttal emelkedtek, főként annak következtében, hogy az adóalanyok száma 28 százalékkal emelkedett 2019-ről 2020-ra. Nagyrészt a válságkezelés finanszírozására bevezetett adóemelések következtében a pénzügyi szervezetek különadójából származó befizetések 64 milliárd, a kiskereskedelmi adóbevételek pedig 48 milliárd forinttal haladták meg az előző évi értékeket. Az egyszerűsített vállalkozói adóból származó bevételek 42 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak az előző évhez képest az adónem 2020 elején történő kivezetése miatt. A bányajáradékból származó bevételek 15 milliárd forinttal maradtak el az előző évhez képest az energiahordozók árának jelentős csökkenése miatt.

9. ábra

A fontosabb adó- és járuléknemek változása az előző év azonos időszakához képest

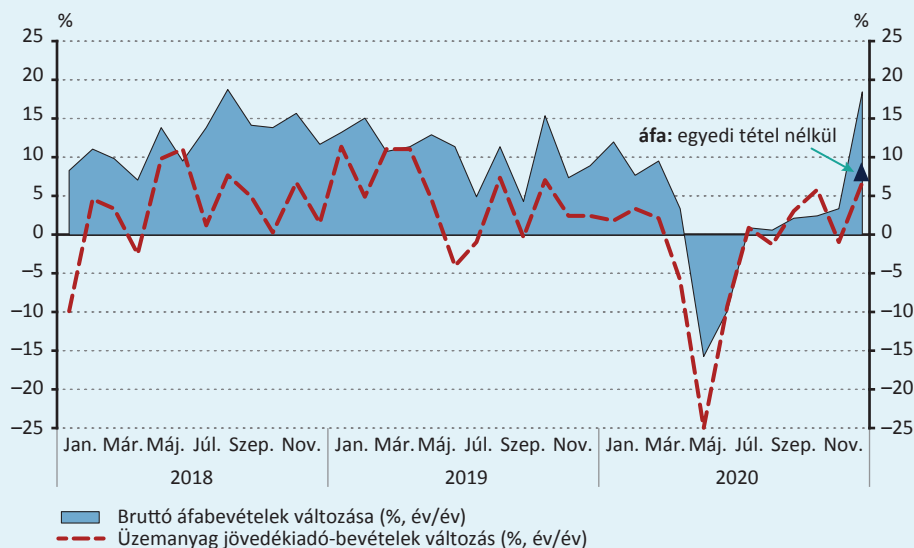

Forrás: Magyar Államkincstár, MNB számítás.

Az **általános forgalmi adóból** származó nettó bevétel 4669 milliárd forintot tett ki 2020-ban, 137 milliárd forinttal meghaladva az előző évi bevételeket. A 2020-as törvényi előírányzat 94 százaléka teljesült a pandémia okozta jelentős fogyasztási visszaesés következtében, a második negyedévben átlagosan 7,5 százalékos visszaesés, majd második félévétől egy lassú növekedés volt tapasztalható (10. ábra). Emellett a 2020-as pénzforgalmi bevételeket hozzávetőleg 100 milliárd forinttal csökkentette az áfa-visszaigénylési határidő módosulása. A kis- és középvállalkozásokat segítő gazdaságvédelmi intézkedés a megbízható adózók esetén 30 napról 20 napra, a normál adózók esetén 75 napról 30 napra csökkentette az áfa-visszautalások határidejét, ezzel segítve a vállalkozások likviditási helyzetét. Továbbá a pénzforgalmi bevételek méréséklődéséhez hozzájárult, hogy az államháztartás önkormányzati alrendszerébe tartozó adatszolgáltatásra kötelezettek áfabevallását 2021. február 25-re halasztották, tehát áfa befizetési kötelezettségüknek idénre halasztva, éves gyakorisággal kellett eleget tenniük.

10. ábra

A bruttó áfabevételek és az üzemanyag-bevételek változása előző évhez képest

Forrás: Magyar Államkincstár

2020. július 1-től az **Online Számla** rendszere kiterjesztésre került a 100 ezer forint alatti áfatartalommal rendelkező tranzakciókra is. Utolsó lépésként 2021. január 1-től pedig a magánszemélyek részére kiállított számlákat is látja a NAV, így értékhartól függetlenül rálát minden számlára, lehetőséget adva az online áfabevallás adóhatósági kijánlására. A Pénzügyminisztérium több tízmilliárd forintos fehéredési hatással számol az intézkedés következtében. Tavaly január 1-jétől a kereskedelmi szálláshely-szolgáltatás után fizetendő áfakulcs 18 százalékról 5 százalékra mérséklődött, ezzel párhuzamosan a turizmusfejlesztési hozzájárulás fizetési kötelezettségét kiterjesztették ezen szektorra is. A gazdaságvédelmi intézkedések részeként azonban márciustól júniusig, majd ezt többszöri hosszabbítás után 2021 év végéig elengedésre került a **turizmusfejlesztési hozzájárulás** fizetési kötelezettsége.

2020-ban az **új lakóingatlanok értékesítésére** 27 százalékos áfa kulcs volt érvényben. Lényegében kevés lakásprojektet érintett a magasabb áfakulcs, hiszen továbbra is 5 százalékos áfakulccsal értékesíthették azokat a lakóingatlanokat, ahol az építéshez szükséges végleges építési engedély már 2018. november 1-jén rendelkezésre állt. 2021-től ismét 5 százalékra csökkentették az új lakóingatlanok értékesítésére vonatkozó áfakulcsot.

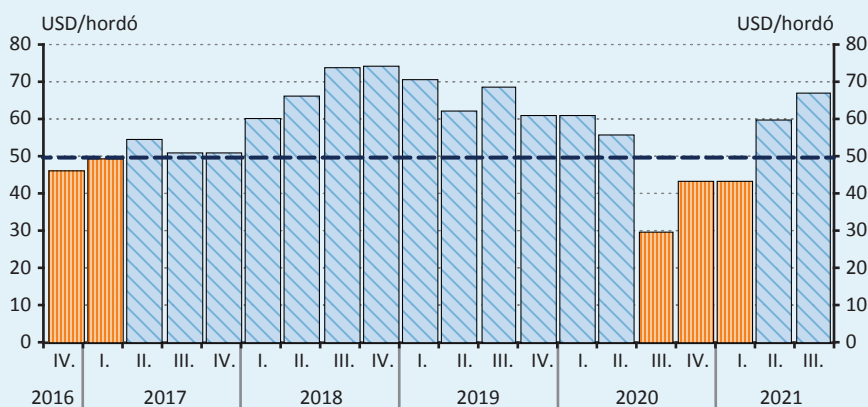
2020-ban a jövedéki adóbevételek 1196 milliárd forintot tettek ki, 20 milliárd forinttal meghaladva a 2019-es bevételeket. Az éves előirányzat 97,5 százaléka teljesült az előző évhez képest enyhén csökkenő üzemanyag és egyéb jövedéki adó bevételek hatására. Egyedül a dohánytermékek után fizetett jövedéki adó bevételek emelkedtek, mintegy 10 százalékkal 2019-hez képest. A **dohánytermékek jövedéki adója** tavaly január 1-jén és július 1-jén ismét emelkedett az EU-s szabálynak való megfelelés érdekében, amit a korábban tervezett 2021. januári emelésen túl áprilisban is sor került. Az EU jövedékiadó-minimumra vonatkozó előírása szerint az adó mértékének legalább 90 eurónak kell lennie 1000 szálanként és el kell érnie a súlyozott átlagár 60 százalékát, vagy minimum 115 eurónak kell lennie 1000 szálanként függetlenül az árhoz viszonyított arányától. 2020-ban a két emelés költségvetési hatása 20-25 milliárd forint között alakult, míg a 2021-ben kétféleképpen megvalósuló mintegy 20 százalékos adóemelés 35-40 milliárd forinttal javíthatja a költségvetés egyenlegét. **Az üzemanyag fogyasztás után fizetendő jövedéki adó** mértéke 2020. július 1. – 2021. március 31. között magasabb volt a kőolaj alacsonyabb világpiaci ára következtében (11. ábra). Az Országgyűlés által 2016 júniusában elfogadott jövedékiadó-törvénye szerint a kőolaj világpiaci árához kötik az üzemanyagok jövedéki adó mértékét, ami negyedévente módosulhat. A jövedékiadó-törvény¹ szerint, ha a Brent világpiaci ára átlagosan 50 dollár alá esik, az ebből fakadó alacsonyabb bevételek kompenzálása miatt magasabb adómérték lép életbe. Ebben az időszakban az olmozatlan üzemanyag ezer literre jutó

¹ 2016. évi LXVIII. törvény a jövedéki adóról

ára 120 ezer forintról 125 ezer forintra, míg a gázolaj ára 110 ezer forintról 120 ezer forintra emelkedett. 2020-ban közel 25 milliárd forinttal növelte a költségvetési bevételeket, ami enyhén kompenzálta a koronavírus okozta bevételkiesést.

11. ábra

Az ásványolaj adómértékek megállapításához szükséges, Brent napi jegyzési adatok alapján meghatározott átlagár

Megjegyzés: Az adott negyedévi érvényes adómértékek megállapítása a tárgynegyedévet megelőző negyedév első hónapjának első napja és utolsó hónapjának 15. napja közötti átlagára szerint történik.

Forrás: NAV, S&P Global Inc. (Platts) 2016-2021

A **pénzügyi tranzakciós illetékből származó bevétel** 218 milliárd forintot tett ki 2020-ban, ami 9 milliárd forinttal, azaz mintegy 4 százalékkal maradt el a törvényi előirányzattól. A bevételek 26 milliárd forinttal csökkentek 2019-hez képest a 2020 év elején bevezetett adókedvezmények következtében. Januártól ugyanis nem kellett tranzakciós illetéket fizetni a kincstári műveletek, illetve a 20 ezer forint alatti postai csekkes befizetések után, másrészt pedig a koronavírus miatti gazdasági lassulás és a bevezetett hiteltörlesztési moratórium hatására csökkenő tranzakciószám magyarázza a mérséklődést.

Illetékbevezetésből 207 milliárd forint bevétel származott a tavalyi évben, 10 százalékkal maradván el a törvényi előirányzattól. Az illetékbevételek éves szinten 4 százalékkal estek vissza 2019. évi bevételekhez képest. A bevételek elmaradtak előző évhez képest az elektronikus eljárási illetékek, a gépjármű vagyonszerzési illetékek és a NAV illetékbevételei számla bevételi sorokon is, utóbbi tartalmazza a lakásvásárlások után fizetendő illetékbevételeket.

A **személyi jövedelemadó**ból származó befizetések 2020-ban 2528 milliárd forintot tettek ki, ami 103 milliárd forintos emelkedés az előző évhez képest. A bevételek 4,3 százalékos bővülése elmarad a korábbi évek dinamikus növekedési ütemétől, ami elsősorban a koronavírus-járvány kedvezőtlen gazdasági hatásaihoz köthető. A nemzetgazdasági bruttó átlagkereset bár 2020-ban jelentősen, 9,7 százalékkal emelkedett, ugyanakkor a foglalkoztatottság közel 1 százalékkal mérséklődött, így az éves személyijövedelemadó-bevételek összességében 81 milliárd forinttal elmaradtak a költségvetési előirányzattól. A bevételeket mérsékelte a legalább négy gyermekes anyák adómentessége, ugyanakkor a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak ellensúlyozása érdekében hozott intézkedések ezen adónemet nem érintették.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbévételei** a tavalyi évben számottevően elmaradtak a költségvetési törvény előirányzatától. A 420 milliárd forintot meghaladó eltérés főként a koronavírus-járvány miatt bekövetkezett gazdasági visszaesés, valamint az annak ellensúlyozására hozott átmeneti kormányzati intézkedések következménye. A tavaszi hónapokban a lezárásokkal érintett egyes nemzetgazdasági ágazatok célzottan, átmenetileg mentesültek egyes munkavállalói és munkáltatói terhek megfizetése alól, míg az év végétől a munkáltatói adóterhek kerültek részlegesen eltörlésre. A korábbi években megkötött háromoldalú bérmegállapodással összhangban 2020 második felében újabb 2 százalékponttal 15,5 százalékra mérséklődött a szociális hozzájárulási adó kulcsa. Az ágazati kedvezmények becslésünk szerint a GDP 0,2 százalékaival, míg a féléves munkáltatói adócsökkentés a GDP 0,3 százalékaival csökkentette a költségvetési bevételeket. Az év második felétől már nemcsak a munkaviszonyban foglalkoztatott, hanem minden saját jogú öregségi nyugdíjast megillet a teljes járulékmentesítés, illetve ugyancsak 2020. júliustól összevonásra került a 18,5 százalékos társadalombiztosítási járulék, így a családi járulékkedvezményt már a teljes tb-járulék után igénybe lehet venni.

Az **uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételi sorokon** 2020 utolsó hónapjában közel 670 milliárd forintot számoltak el, így az éves bevételi összeg 1700 milliárd forint volt, ami az elmúlt 5 év legmagasabb értéke és közel 190 milliárd forinttal magasabb az előirányzatnál. A hazai abszorpciók ráta ennek következtében 62 százalékra emelkedett 2020. év végére, vagyis az önrész nélkül 25 milliárd eurós 2014-2020-as kohéziós keretből Magyarország valamivel több mint 15,5 milliárd eurót hívott le.

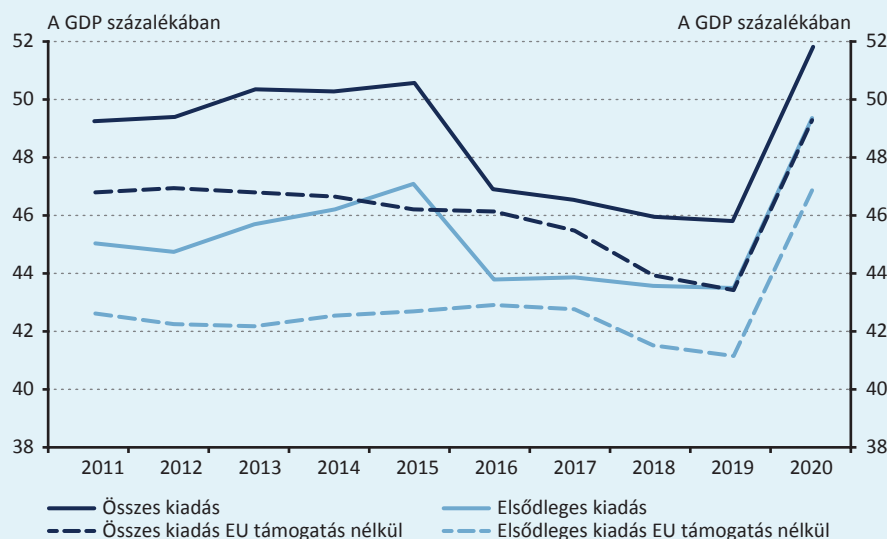
A **központi költségvetés egyéb bevételei** együttesen 189 milliárd forinttal haladták meg a költségvetési törvény előirányzatát. Az összevont előirányzatokon belül, az **állami vagyonkezeléssel összefüggő költségvetési bevételek** összességében 129 milliárd forinttal haladták meg a törvényi előirányzatot. Az eltérés főként a frekvenciahasználat értékesítéséből származó koncessziós bevételre vezethető vissza. A távközlési koncesszióból származó pénzforgalmi bevétel tavaly 128,5 milliárd forintot tett ki, az egyéb vagyonkezeléssel kapcsolatos bevételek közül a földértékesítésből származó bevételek azonban 12 milliárd forinttal elmaradtak a törvényi előirányzattól, míg a Nemzetközi Eszközkezelő Program keretében értékesített lakóingatlanok eladásából a tervezett 3 milliárd forint bevétel helyett 16 milliárd forint bevételt realizált a költségvetés. A központi költségvetést közvetlenül megillető **egyéb bevételek** együttesen 46 milliárd forintot tettek ki, ez az összeg 34 milliárd forinttal haladta meg a törvényi előirányzatot. A **helyi önkormányzatok befizetései** a tervezett 43 milliárd forinttal szemben 68 milliárd forintra teljesültek. A közel 25 milliárd forint többletbevételből 20 milliárd forint a koronavírus járvány miatti többlet befizetési kötelezettség miatt keletkezett.

2.3. A KIADÁSOK ALAKULÁSA

A kormányzati szektor eredményszámla kiadásai a válságkezelés következtében az előző évhez képest közel 6 százalékponttal, a GDP 51,6 százalékára emelkedtek 2020-ban (12. ábra). Az uniós támogatások nélküli elsődleges kiadások szintén meredeken nőttek, a GDP 46,8 százalékára, mintegy 5 százalékpontos növekedést követően.

12. ábra

A kormányzati szektor kiadásainak és elsődleges kiadásainak alakulása (a GDP százalékában)

Forrás: KSH, MNB

A **központi alrendszer konszolidált pénzforgalmi kiadásai 24.107 milliárd forintot tettek ki, ezen belül 23.127 milliárd forint kapcsolódott az elsődleges kiadási tételekhez** (5. táblázat). Az elsődleges kiadások közel 4750 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot, ami elsősorban a járvány okozta gazdasági válság kezelésének költségeinek következménye és főként a központi költségvetési szervek kiadásainál jelentkezett.

5. táblázat

A központi alrendszer 2020. évi részben konszolidált pénzforgalmi kiadásai (milliárd forint)

	2019	2020		
	Tény	Törvényi előirányzat (eredeti)	Tény	Eltérés (Tény - Eredeti előirányzat)
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	18 274	18 377	23 127	4 749
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	501	487	748	262
Szociálpolitikai menetidj támogatás	89	91	65	-25
Lakásépítési támogatások	191	297	251	-45
Családi támogatások, szociális juttatások	562	575	564	-10
Korhatár alatti ellátások	92	86	93	7
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	6 990	6 010	9 405	3 395
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	1 566	1 682	2 025	343
Helyi önkormányzatok támogatása	779	739	821	82
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	365	398	450	52
Központi tartalékok	0	663	0	-663
Egyéb kiadások	652	624	1 500	876
Elkülönített alapok kiadásai	528	549	763	213
NFA - Passzív kiadások	83	83	123	40
NFA - Aktív kiadások	166	140	125	-15
Egyéb kiadások	279	326	515	189
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	5 959	6 178	6 441	263
NYA - Nyugellátások	3 502	3 580	3 646	65
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	283	282	276	-6
EA - Pénzbeli ellátások	406	447	472	26
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	1 341	1 429	1 612	183
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	292	301	306	5
Egyéb kiadások	135	138	128	-10
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	842	1 045	980	-65
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	19 116	19 423	24 107	4 685
EGYENLEG	-1 128	-367	-5 549	-5 182

Forrás: MÁK, 2020. évi költségvetési törvény, MNB.

Az **egyedi, normatív és közszolgálati műsorszolgáltatás** támogatási jogcímcsoport együttes törvényi előirányzata 487 milliárd forint volt, a kifizetések összege meghaladta a 748 milliárd forintot, így a kiadási többlet összesen közel 262 milliárd forint volt. A magas összegű előirányzat-túllépésre rendkívüli felhatalmazást kapott a Kormány a Parlamenttől a koronavírus járvány elleni védekezés céljából. A felhatalmazás alapján egyedi és normatív vállalati támogatásokra 255 milliárd forint többlet kiadást fordított a költségvetés. A közösségi közlekedési közszolgáltatást és egyéb közszolgáltatást végző vállalatok részére összesen 658 milliárd forint támogatást fizetett ki a költségvetés, az érintett vállalatok járványhoz kapcsolódó bevételecsökkenésének ellensúlyozására. A postai szolgáltatás többletterheinek csökkentése céljából 5 milliárd forint támogatás kifizetésére került sor. A közszolgálati műsorszolgáltatás többletköltségeire 6 milliárd forint többlettámogatást biztosított a kormányzat.

A **lakásépítési támogatások**ra fordított kiadások 251 milliárd forintot értek el, így 60 milliárd forinttal meghaladták a 2019. évi támogatási összeget. A törvényi előirányzatnál 45 milliárd forinttal lettek alacsonyabbak a kiadások, így 2020 során a tervezett összeg 85 százaléka került kifizetésre. Elsősorban a CSOK-kal kapcsolatos kiadások maradtak el a törvényi előirányzattól.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap**ból folyósított családtámogatási kiadások, szociális juttatások kiadásainál 2019-hez képest alig 2 milliárd forintnyi kiadástöbblet realizálódott. A folyósított 564 milliárd forintnyi kiadás 10 milliárd forinttal elmaradt a törvényi előirányzattól, elsősorban a járási feladatok ellátásának alacsonyabb kiadásai miatt. Emellett a GYES és a fogyatékosági támogatás kis mértékben elmaradt az előirányzattól, míg a családi pótlék kiadásai meghaladták az előirányzatot.

Az **elkülönített állami pénzalapok kiadásai** 213 milliárd forinttal haladták meg az előirányzatot, míg a bázisévhez képest 235 milliárd forinttal emelkedtek. A tervezett értékhez képest jelentkező eltérés a Nemzeti Foglalkoztatási Alapnál, a Bethlen Gábor Alapnál és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapnál történt, a többi Alap esetén a törvényi előirányzattól (valamint az előző évtől is) való eltérés mindössze néhány milliárd forintot tett ki.

A **Foglalkoztatási Alap kiadásai** 23 milliárd forinttal haladták meg a tervezettet. Egyrészt a koronavírus járvány okozta kedvezőtlen munkaerőpiaci folyamatok miatt az álláskeresési járadék kiadásai (passzív kiadások) 43 milliárd forinttal (48 százalékkal) meghaladták a 83 milliárd forintos előirányzatot. Másrészt a **Start munkaprogramhoz** kapcsolódó kiadások az előirányzott 140 milliárd forint helyett 125 milliárd forintra teljesültek, az alacsonyabb teljesítés a programban résztvevők tervezettnél alacsonyabb létszámának következménye. A KSH kimutatása szerint 2020-ban a közfoglalkoztatottak éves átlagos létszáma 88,7 ezer fő volt, amely elmaradt a létszám tervezésekor feltételezett 100 ezer főtől. A bázisidőszakhoz képest – ha figyelembe vesszük a 2019. évben végrehajtott kiadás-átcsoportosítás hatását – 3 milliárd forinttal csökkent a költségvetés közfoglalkoztatással kapcsolatos kiadása. Az összkiadásból 113 milliárd forint volt a bérköltség és a dologi kiadásokra fordított rész, 12 milliárd forint pedig a felhalmozási célú kiadás.

A **Bethlen Gábor Alap** esetén az egyedi kormánydöntéseken alapuló nemzetpolitikai célú támogatások többletkiadásai következtében 93 milliárd forinttal magasabb kiadás keletkezett a tervezettnél, így a tényleges kiadás az előirányzat háromszorosát tette ki. Az év során havi 4 milliárd forint alatti átlagos kiadást decemberben 99 milliárd forintos kiadás követte, így az előző évet 70 milliárd forinttal haladták meg a kiadások.

A **Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap** esetén 39 milliárd forinttal magasabb kiadás keletkezett a tervezettnél, melyet az úgynevezett Innovációs Alaprész 54 milliárd forintnyi (az előző 11 hónap összegével érdemben megegyező nagyságú) decemberi kiadása okozott. Ennek következtében a havi 10 milliárd forint alatti átlagos kiadást az utolsó hónapban 70 milliárd forint feletti kiadás követte, így az előirányzatnál 28 százalékkal magasabb kiadások az előző évi kiadásokat 105 milliárd forinttal lépték túl.

A **költségvetési szervek – uniós bevételek és kifizetések nélkül számított – nettó kiadása** a központi költségvetési befizetésekkel együtt 9405 milliárd forint volt 2020-ban a Magyar Államkincstár rendelkezésre álló előzetes adatai szerint, 2415 milliárd forinttal, illetve 34,6 százalékkal magasabb, mint 2019. évben. A költségvetési törvény előirányzataiból számított nettó kiadás 6010 milliárd forint, az előzetes adatok szerinti teljesítésnél 3395 milliárd forinttal volt alacsonyabb, így a törvényi előirányzatok felülteljesítése elérte az 56,5 százalékot. A költségvetési szervek bevételei a tervezett 1416 milliárd forint helyett 2647 milliárd forintra teljesültek, a nagyszámú eltérés nagyobb része a törvényi előirányzatok fejezetek közötti átcsoportosítása miatti halmazódás következménye. A költségvetési szervek központi költségvetést megillető befizetései a tervezett 26 milliárd forint helyett 374 milliárd forintra teljesültek. Az előirányzat és a teljesülés közti eltérést elsősorban a Központi Maradványszámolási Alap bevételei – az előző évi előirányzatmaradványok központilag elrendelt befizetési kötelezettsége miatt keletkező bevételek – okozták. Összességében a központi költségvetés bevételi oldalán a költségvetési szervek és a központosított befizetések törvényi előirányzatai a tervezett 1442 milliárd forint helyett 3020 milliárd forintra teljesültek.

A **költségvetési intézmények és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bruttó kiadásai** 2868 milliárd forinttal - 30 százalékkal - voltak magasabbak a bázisidőszakinál, ugyanakkor a költségvetési törvény előirányzatait 4974 milliárd forinttal - 66,7 százalékkal - haladták meg. Mivel az előirányzatok teljesítése már tartalmazza a költségvetési tartalékok felhasználását, valamint a Központi Maradványszámolási Alapba történt befizetéseket is, továbbá a törvényi előirányzatokon felül realizált többletbevételek kiadás oldali felhasználását, ezért az ezekhez a tételekhez együttesen tartozó mintegy 2230 milliárd forint összegű kiadást is figyelembe véve, az eredeti előirányzatot közel 2750 milliárd forinttal meghaladó többlet költségére került sor a költségvetési szerveknél. A törvényi előirányzatokhoz viszonyított kiadási többlet növekedése elsősorban a szakmai fejezeti kezelésű kiadási előirányzatoknál jelentkezett, a bruttó többletkiadások 2319 milliárd forinttal

(85,1 százalékkal) haladták meg a törvényi előírányt, ugyanakkor a költségvetési intézmények többletköltsége 2654 milliárd forinttal (56,2 százalékkal) lett magasabb.

A járvány elleni védekezés többletköltségei az év során létrehozott *Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka előirányzat*, a szintén évközben létrehozott *Gazdaságvédelmi Alap*, valamint az ágazati céltartalék kiadásain keresztül növelték meg a költségvetési szervek kiadásait. A Magyar Államkincstár rendelkezésre álló előzetes adatai szerint a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartalékának kiadási főösszege tavaly meghaladta a 945 milliárd forintot, az összeg felhasználása teljeskörűen a költségvetési szervek kiadásain keresztül valósult meg. A Magyar Államkincstár rendelkezésre álló előzetes adatai szerint a *Gazdaságvédelmi Alapból* finanszírozott gazdaságvédelmi programokra fordított kiadásokból több mint 2840 milliárd forint felhasználása a költségvetési szerveken keresztül valósult meg. Az ágazati céltartalékba félretett 152 milliárd forint keretösszeg 73 milliárd forintos túllépését okozták a kormány évközi döntései, valamint a minimálbér-emelés költségvetést érintő többletköltségei.

A költségvetési intézmények bérköltsége 6 százalékkal emelkedett a bázisévhez képest, a járvány elleni védekezés következtében, az állami költségvetés intézményeinek dologi kiadásai pedig elsősorban az egészségügyi intézmények kiadásnövekedése miatt 457 milliárd forinttal (29 százalékkal) emelkedtek a bázisidőszakhoz képest. Az intézmények egyéb működési célú kiadásai 71 milliárd forinttal (25 százalékkal) emelkedtek a bázisévhez képest. A növekményből 33 milliárd forint többletkiadás kedvezményezettjei a civil szervezetek és a háztartások voltak, míg a költségvetési szervek ilyen típusú kiadásai 30 milliárd forinttal nőttek. Az intézmények beruházási és felújítási kiadásai mindössze 12 milliárd forinttal (1,6 százalékkal) növekedtek 2020-ban az előző évhez képest. Az egyéb kiadások több mint három és félszeresükre növekedtek 2020-ban, ebben meghatározó szerepe volt az államháztartáson kívülre kifizetett támogatásoknak és felhalmozási célú forrásjuttatásoknak.

A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bruttó kiadásai a Magyar Államkincstár előzetes adatai alapján 5045 milliárd forinttal teljesültek, 1715 milliárd forinttal magasabbra, mint a 2019. évi zárszámadási törvénnyel megállapított bruttó kiadás. A többlet kiadásból a működési célú támogatások esetében 536 milliárd forinttal (36 százalékkal) növelte a kiadásait a költségvetés. A felhalmozási célú kiadások növekménye 1161 milliárd forint (84 százalék) volt, a költségvetési fejezetek, valamint a Gazdaságvédelmi Alapból folyósított ilyen típusú kiadások elérték a 2548 milliárd forintot. A felhalmozási célú támogatásokból összességében közel 1070 milliárd forinttal az egyházak, nonprofit gazdasági társaságok és civil szervezetek részesültek. A többségi állami tulajdonú vállalatoknak és az egyéb nem pénzügyi vállalkozásoknak folyósított támogatások összege lényegében megegyezett, a kifizetett támogatások együttesen mintegy 305 milliárd forinttal haladták meg a 2019. évi kiadási szintet.

A **nyugellátásokra** fordított kiadások 3646 milliárd forintot tettek ki 2020-ban, ami 65 milliárd forinttal meghaladta a törvényi előírányt. A 2019. évi tényadathoz képest 134 milliárd forinttal emelkedtek a kiadások 2020 során, ami 4 százalékos kiadásnövekedésnek felel meg.

- **2020 elején kétféle nyugdíjmelésre is sor került.** Egyrészt azok a nyugdíjasok, akik a 2019. novemberben összegű kifizetésben részesültek, 2020. januártól 0,7 százalékos nyugdíjnövelést kaptak. Ennek oka az, hogy a 2019. novemberi kiegészítő nyugdíjmelés alapján az egész évre vonatkozó különbözetet egy összegben kapták meg az ellátottak, és a 2019. decemberi nyugdíj összege megegyezett az 2019. októberi nyugdíj összegével. Másrészt 2020. januárban a 2020. január 1. előtt megállapított nyugdíjak esetében **2,8 százalékos nyugdíjmelésre került sor** a 2020. évi költségvetési törvényben tervezett fogyasztói árnövekedés mértéke alapján. Mivel 2020 első nyolc hónapjában a KSH által mért nyugdíjas infláció mértéke (4 százalék) meghaladta a 2020. évi költségvetési törvényben meghatározott év eleji nyugdíjmelés mértékét (2,8 százalék), ezért 2020 novemberében 1,2 százalékos kiegészítő nyugdíjmelés valósult meg a 2020. január 1. előtt megállapított nyugdíjak esetében. A novemberi kiegészítő nyugdíjmelésben összesen mintegy 2,5 millió fő részesült.
- Az év eleji nyugdíjmelés mellett a kiadások emelkedésének irányába hatott **a cserélődési hatás** is, mivel a nyugdíjba vonuló új belépők ellátása a nemzetgazdasági nettó bérnövekedést követi, így jellemzően magasabb összegű az állományból kikerülő átlagos ellátásánál.
- 2020-ban tovább folytatódott **az öregségi nyugdíjkorhatár emelkedése**, ami az 1956-ban született évjárat esetében 64,5 évnél felel meg, így 2020 során csak az év második felében került sor új nyugdíj-megállapításra (6. táblázat).

6. táblázat

Öregségi nyugdíjkorhatár Magyarországon

Születési év	Nyugdíjkorhatár	Nyugdíjkorhatár betöltésének ideje
1951	62 év	2013
1952	62,5 év	2014. második félév - 2015. első félév
1953	63 év	2016
1954	63,5 év	2017. második félév - 2018. első félév
1955	64 év	2019
1956	64,5 év	2020. második félév - 2021. első félév
1957	65 év	2022

Forrás: 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról

A 2020. évi költségvetési törvény 20 milliárd forint összegű nyugdíjprémium kifizetését irányozta elő a 2020-ra tervezett 4 százalékos gazdasági növekedés alapján. A nyugdíjtörvény² alapján akkor részesülnek a jogosultak nyugdíjprémiumban, ha a GDP változatlan áron számított növekedésének tárgyévben várható mértéke meghaladja a 3,5 százalékot, és az államháztartás tárgyévi egyenlegcélja várhatóan teljesülni fog. 2020-ban a GDP volumene 5 százalékkal maradt el az előző évitől a koronavírus-járvány miatt, így nyugdíjprémium-kifizetésre nem került sor.

A rokkantsági, rehabilitációs ellátásokhoz kapcsolódó kiadások 6 milliárd forinttal alacsonyabb összegben alakultak a törvényi előirányzathoz és a 2019. évi tényadathoz képest is. A kiadások mérséklődését az ellátotti létszám fokozatos csökkenése okozza, a nyugdíjkorhatárt betöltő ellátottak ugyanis fokozatosan átkerülnek az öregségi nyugdíjasok állományába, az új megállapítások száma pedig alacsony az elmúlt években szigorított megállapítási szabályok következtében.

A gyógyító-megelőző ellátások finanszírozására 1612 milliárd forintot költöttek 2020-ban, ami 183 milliárd forinttal magasabb az 1429 milliárd forintot kitevő törvényi előirányzatnál. Az eltérést elsősorban a kórházak adósságának rendezése, valamint az egészségügyi dolgozók koronavírus-járvány elleni védekezésben tanúsított helytállásáért kifizetett bruttó 500 ezer forintos egyszeri juttatása magyarázza. A 2020. év során összesen 90 milliárd forint, a kórházak által felhalmozott tartozás került visszafizetésre három részletben, így az adósságállomány 2019. év végi 68 milliárd forintról 8 milliárd forintra csökkent. Az egészségügyi dolgozók egyszeri juttatása mintegy 100 milliárd forint kiadást jelentett a költségvetés számára.

Az Egészségbiztosítási Alap által folyósított pénzbeli ellátások 447 milliárd forintos előirányzatát 26 milliárd forinttal haladták meg a 2020. évi kiadások. A növekmény több mint 80 százaléka – részben a veszélyhelyzetre való tekintettel március és június között meghosszabbított jogosultsági időnek köszönhetően – az anyasági ellátásokhoz kötődött, ugyanakkor a táppénz kifizetések is meghaladták az irányszámot. A 2019. évvel való összevetésben a gyermekgondozási díjra kifizetett összeg 31 milliárd forinttal, a csecsemőgondozási díjhoz kapcsolódó kifizetések 12 milliárd forinttal, míg a táppénzkiadások 24 milliárd forinttal emelkedtek.

A gyógyszerkassza nettó kiadásai 2020 végén 306 milliárd forintot tettek ki, amely 5 milliárd forinttal meghaladta a törvényi előirányzatot. A tervezettnél 15 milliárd forinttal magasabb volt a gyógyszerátogatásokra fordított kiadás, amit részben ellensúlyozott, hogy a gyógyszergyártók befizetései is közel 10 milliárd forinttal meghaladták az előirányzatot.

A nettó eredményszámléletű kamatkiadás a GDP 2,4 százaléka volt 2020-ban, ami 0,2 százalékpontos emelkedést jelent 2019-hez képest. Az állami kamatkiadás hét év folyamatos csökkenés után az adósság emelkedése és a gazdasági növekedés visszaesése következtében átmenetileg nőtt. A nettó pénzforgalmi kamatkiadások 65 milliárd forinttal haladták meg a költségvetési előirányzatban szereplő értéket. Ez annak a következménye, hogy a bruttó kamatkiadások 149 milliárd forinttal, míg a bevételek 212 milliárd forinttal voltak magasabbak a törvényben vártnál. A bevételek és kiadások előirányzatát évről-évre meghaladó érték az év közben megvalósuló adósságkezelési műveletek következménye. A vártnál jelentősen magasabb kamatbevétel az alacsony hozamkörnyezetben névérték feletti piaci áron kibocsátott állampapírokon realizált

² A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény

kamatprémium eredménye, míg a magasabb kiadás részben a visszavásárlásokon a névérték felett kifizetett diszkont következménye. 2020-ban a nettó pénzforgalmi kamatkiadás mintegy 140 milliárd forinttal emelkedett nominálisan, ami főként a kötvények kamatelszámolásainak emelkedéséhez köthető.

Az **uniós támogatásokkal kapcsolatos kiadások** 2020-ban 2025 milliárd forintot tettek ki, ami 343 milliárd forinttal magasabb az eredeti előirányzathoz viszonyítva és közel 460 milliárd forinttal haladja meg a 2019-es értéket. A kifizetések közel fele volt a kedvezményezettek részére folyósított előleg. A Széchenyi 2020 programok közül a GINOP-hoz és az IKOP-hoz kapcsolódtak a legjelentősebb kifizetések, összesen több mint 900 milliárd forint értékben. Az év során felhasznált előlegek mértéke érdemben meghaladta az előlegkifizetést, így a kedvezményezetteknek lévő fel nem használt előlegállomány 2020. december végére 2400 milliárd forint alá mérséklődött.

Az **állami vagyonnal kapcsolatos kiadások** az elfogadott költségvetési előirányzatot 843 milliárd forinttal meghaladva 1305 milliárd forintra teljesültek, ez az összeg a törvényi előirányzat 282,7 százaléka. A kiadások az utolsó negyedévben gyorsultak fel, ekkor teljesült az éves kiadás 73 százaléka. Az NVTNM (Nemzeti Vagyon Kezelésért Felelős Tárca Nélküli Miniszter) tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó társaságok támogatására és tőkeemelésére összességében több mint 720 milliárd forintot fordítottak a Gazdaságvédelmi Alapból. A minisztériumok tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó gazdasági társaságok támogatására további jelentős összeget, 293 milliárd forintot biztosított a költségvetés. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. működési és beruházási kiadásai meghaladták a 191 milliárd forintot, a kiemelt kormányzati magasépítési beruházásokra fordított kiadások elérték a 70 milliárd forintot. A Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zrt tőkeemelése az előirányzott 77 milliárd forinttól némileg elmaradt, mivel 73 milliárd forint összegű tőkeemelés történt. Az egyéb vagyongazdálkodási feladatokra fordított 28 milliárd forint összköltség a korábbi években szokásos kiadási szintnek felelt meg.

A **hozzájárulás az Európai Unió költségvetéséhez** kiadási tételnél az eredeti költségvetési előirányzathoz képest 52 milliárd forint többletkiadás teljesült, mivel a magyar gazdaságnak a korábbi években az előzetesen vártnál magasabb gazdasági növekedése következtében Magyarország GNI alapú befizetési kvótája megemelkedett.

A **helyi önkormányzatok támogatása** kiadási előirányzatnál a kiadások 11,1 százalékkal haladták meg az eredeti költségvetési előirányzatot és 5,5 százalékkal az egy évvel korábbi teljesítést. Az előirányzathoz viszonyított többletkiadást a céltartalékok egy részének szokásos felhasználása (pl. bérkompenzációra fordított támogatás) és a Gazdaságvédelmi Alapból magvalósult többlettámogatások okozták, ez utóbbiak esetében elsősorban fejlesztési és beruházási projektekre biztosított többlet forrásokat a kormányzat.

2.4. ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA

A március végén kiadott előzetes EDP-jelentés szerint az önkormányzati alrendszer 101 milliárd forint pénzforgalmi hiánnyal zárta a 2020-as évet. A rendelkezésre álló előzetes adatok alapján az alrendszer pénzforgalomban elszámolt bevételei a bázisévhez képest 2,2 százalékkal csökkentek, a bevételek összege 2920 milliárd forint körül alakult, ami a GDP 6,1 százaléka. Az önkormányzati kiadások 2019-hez képest 0,5 százalékkal mérséklődtek, az év végén 3030 milliárd forint körül alakultak, amely a GDP 6,3 százaléka. A kiadások közül a munkabér kifizetések 5,2 százalékkal emelkedtek. Dinamikusan, közel 12 százalékkal növekedett az államháztartáson belülre kifizetett működési célú támogatások összege, továbbá a bázisévhez képest 37 százalékkal emelkedett az államháztartáson kívülre (önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknak) átadott pénzeszközök összege. A beruházásokra és a vásárolt fogyasztásra fordított kiadások egyaránt 5,6 százalékkal estek vissza a 2019. évi kifizetésekhez képest. A tavaszi EDP jelentés szerint az önkormányzati alrendszer ESA elszámolás szerinti egyenlege 53 milliárd forint többlettel zárt. A KSH által végrehajtott statisztikai korrekciók összege 154 milliárd forintot tesz ki, a pozitív előjelű korrekció kétharmada az Európai Unió támogatások elszámolásához kapcsolódik, ezen túlmenően az iparüzési adóbevételekhez és a beruházási kiadásokhoz tartozik még nagyobb összegű eredményszemléletű korrekció. Az előzetes adatok szerint az önkormányzati alrendszer ESA elszámolás szerinti egyenlege a 2019. évi egyenleghez képest 96 milliárd forinttal javult, s így az előző évi deficit többletbe fordult. Az egyenleg javulása mögött a központi költségvetéstől kapott magasabb támogatási összeg, valamint a kiadások (beruházások és dologi kiadások) visszafogása állt.

2.5. STATISZTIKAI KORREKCIÓ (ESA-HÍD)

A pénzforgalmi bevételek és kiadások, valamint az ezekből adódó pénzforgalmi egyenleg és az európai uniós módszertan szerint számított ESA-egyenleg közötti megfelelést a pénzforgalmi elszámolásokat kiegészítő statisztikai korrekciók (ESA-híd) biztosítják. Statisztikai korrekciók alkalmazására azért van szükség, mert a tranzakciók egy részét az Európai Unióban alkalmazott megközelítés szerint a teljesítés időpontjában kell elszámolni (eredményszemléletű elszámolás), míg a magyar költségvetési számvitel szabályai a tranzakciókat a pénzmozgás időpontjában veszik figyelembe (pénzforgalmi elszámolás). Továbbá, az uniós előírások szélesebb körben értelmezik az államháztartás (kormányzati szektor) fogalmát, mint a magyar törvényi szabályozás - egyes nonprofit intézményeket, egyes állami tulajdonú vállalatokat és állami befolyás alatt álló egyéb szervezeteket, valamint bizonyos pénzügyi műveleteket (pl. hitelműveleteket) is a kormányzati szektorhoz sorolnak. Ezért az Európai Unióban alkalmazott módszertan szerint számított ESA-egyenleget a kormányzati szektorra számolja ki a KSH, így ez a hiánymutató szektorális terjedelemben is különbözik az államháztartás pénzforgalmi (GFS) egyenlegétől.

A 2020. évi költségvetési törvényjavaslat az eredményszemléletű statisztikai korrekciók egyenlegét (ESA-híd) a tervezett GDP 0,2 százalékpontjában (-73 milliárd forintban) határozta meg. Tehát ennyivel kedvezőtlenebb ESA elszámolású egyenleget tartalmazott a kormányzati szektorra vonatkozó egyenlegelőirányzat a költségvetési törvényben elfogadott, államháztartásra vonatkozó pénzforgalmi egyenlegcélhoz képest. A 2021. március 31-i előzetes EDP jelentés adatai szerint az ESA-híd 1783 milliárd forint volt 2020-ban, azaz a GDP 3,7 százaléka. A nagy összeg több tényező eltérésére vezethető, vissza, melyek közül több összefügg a koronavírus járvány elleni védekezéssel.

A központi alrendszerben végrehajtott pénzügyi műveletek összességében 669 milliárd forint pénzforgalmi egyenleget javító korrekciókat eredményeztek. A központi költségvetés és a költségvetési intézmények pénzforgalomban teljesült nettó hitelnyújtása a vállalati szektornak összességében 195 milliárd forint volt 2020-ban, és mivel a hitelműveleteket az ESA egyenlegben nem kell elszámolni, ezért a nettó hitelnyújtás összegével megegyező statisztikai korrekciót számolt el a KSH az EDP egyenlegben. A központi kormányzat által végrehajtott részvénytőke műveletek további 342 milliárd forinttal járultak hozzá a pénzügyi műveletek pozitív szaldójához, a tranzakciók közül kiemelkedik az MVM Zrt. részvényeinek megvásárlása 229 milliárd forintért.

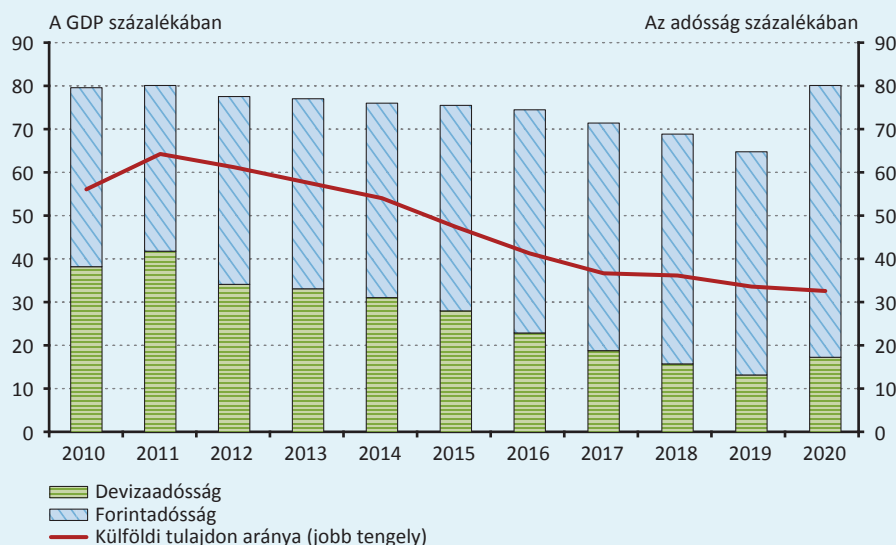
A kormányzati szektorba sorolt vállalatok, garanciaalapok és nonprofit intézmények együttesen 1087 milliárd forinttal javították a kormányzati szektor ESA elszámolás szerinti egyenlegét. A nagy összegű többlet kialakulását a gazdaság újraindításával kapcsolatos, a központi költségvetéstől kapott előlegek és tőkeemelések eredményezték. A kormányzati szektor kiadási számláihoz tartozó korrekciók együttes összege 199 milliárd forinttal javította a pénzforgalomban teljesített kiadásokat, mivel összességében ekkora összegben maradtak el a teljesítések a számlák szerinti kifizetésektől.

Az adó és adójellegű bevételekhez, továbbá az egyéb bevételekhez kapcsolódó korrekciók együttesen 93 milliárd forinttal csökkentették az ESA-híd többletét. A Babaváró támogatások és az egyéb standardizált garanciákhoz kapcsolódóan összességében 102 milliárd forint egyenlegrontó statisztikai korrekciót számolt el a KSH. A korábbi években elszámoltnál jóval kisebb összegű, mindössze 48 milliárd forint ESA-kiadást növelő tétel volt az EU transzferekhez kötődő elszámolások statisztikai korrekciója.

Az egyéb statisztikai korrekciók alrendszerek között konszolidált összege 46 milliárd forinttal növelte az ESA-híd többletét, valamint a kifizetett és felhalmozott kamatok különbözete további 27 milliárd forinttal járult hozzá a magas összegű ESA-híd kialakulásához.

2.6. AZ ÁLLAMADÓSSÁG ALAKULÁSA

A GDP-arányos bruttó államadósság 2011 óta tartó trendszerű csökkenése 2020-ban átmenetileg megállt (13. ábra). 2020 végére a GDP-arányos államadósság mintegy 15 százalékponttal 80,4 százalékra emelkedett a 2019. év végi 65,5 százalékról. Az államadósság emelkedésének irányába hatott a költségvetési deficit emelkedése és a likvid tartalékok (Kincstári Egységes Számla és devizabetét) növekedése mellett a devizaadósság ártértékelődése is. A nominális GDP növekedése mindössze 0,5 százalék volt, míg a nettó állampapír-kibocsátás 5950 milliárd forintot tett ki 2020-ban. Az állam finanszírozását támogatta, hogy az MNB 250 milliárd forintos osztalékot fizetett be a költségvetésbe.

13. ábra**A bruttó államadósság, valamint azon belül a forint- és devizaadósság, és a külföldi tulajdon arányának alakulása**

Forrás: MNB.

2020 végére a devizakötvény-kibocsátások következtében az államadósságon belüli devizaarány némileg emelkedett, míg a külföldi tulajdon államadósságon belüli arányának mérséklődése tovább folytatódott. Az Államadósság Kezelő Központ 2020-ban 1650 milliárd forint nettó devizakibocsátást hajtott végre, amelynek következtében a központi államadósság devizaaránya 19,9 százalékra emelkedett a 2019-es 17,3 százalékos szintről. Az államadósság-kezelési stratégia egyik fő célja a belföldi finanszírozás erősítése, aminek köszönhetően a külföldi tulajdon államadósságon belüli aránya a 2011 óta tartó tendenciát folytatva 2020 végére 33,2 százalékra csökkent. 2020-tól az adósságkezelő új célként határozta meg az államadósság futamidejének növelését, amely az elmúlt évben a hosszabb kötvények és a MÁP Plusz állománynövekedése következtében több mint 1 évvel emelkedett 2020-ban. A mérsékelt külföldi tulajdon és devizaarány érdemi szerepet játszanak a külső sérülékenység csökkenésében, illetve hazánk adósságbesorolásának továbbra is kedvező megítélésében, míg az átlagos hátralévő futamidő emelkedése a lejáró adósság mérséklődésén keresztül a bruttó finanszírozási igény csökkenése irányába hat.

3. A 2021. évi államháztartási folyamatok várható alakulása

3.1. A KORMÁNYZATI SEKTOR 2021. ÉVI VÁRHATÓ EGYENLEGE

Előrejelzésünk szerint 2021-ben az államháztartás eredményszámla hiánya a GDP 7,5 százaléka lehet. A költségvetési deficit várhatóan kis mértékben alacsonyabb lehet a 2020-as 8,1 százalékos hiánynál, azonban összhangban alakulhat a 2021. évi költségvetési törvénymódosításban alapján a korábban várt 2,9 százalékhoz képest megemelt, 7,5 százalékos hiánycéllal (7. táblázat). A hiánycél emelkedését a 2021. évi költségvetési törvény 2020. júliusi elfogadását követően megjelenő újabb járványhullámok egészségügyi és gazdasági hatásainak tompítására szolgáló intézkedések, valamint a koronavírus-válság utáni gazdaság-újraindítást támogató költségvetési intézkedések okozzák. Előrejelzésünk szerint a hazai gazdaság teljesítménye kedvezőbben alakul a költségvetésben feltételezettekhez képest, így az adóbevételek magasabban alakulhatnak az előirányzatoknál. A költségvetésen felüli kiadási tervek alapján azt feltételezzük, hogy a többletbevételek elköltésével a költségvetési mozgástér kihasználásra kerül, így prognózisunkban a költségvetési hiánycéllal megegyező hiánypályával számolunk.

7. táblázat

A kormányzati szektor 2021. évi egyenlege

	Törvényi előirányzat	Költségvetés módosítása szerint várható	MNB- előrejelzés	Törvényi előirányzat	Költségvetés módosítása szerint várható	MNB- előrejelzés	Eltérés
	milliárd forint			a GDP százaléka			
1. Központi alrendszer egyenlege	-1 491	-3 990	-3 944	-2,9	-7,7	-7,4	0,4
2. Önkormányzatok egyenlege	-198	-32	-7	-0,4	-0,1	0,0	0,0
3. Államháztartás pénzforgalmi (GFS) egyenlege (1+2)	-1 689	-4 022	-3 951	-3,3	-7,8	-7,4	0,4
4. GFS-ESA különbség	213	162	-72	0,4	0,3	-0,1	-0,4
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-1 476	-3 860	-4 023	-2,9	-7,5	-7,5	0,0

Megjegyzés: A táblázatban kerekítések miatt eltérések adódhatnak.

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény, 2022. évi költségvetési törvény, MNB 2021 júniusi Inflációs jelentés.

A 2021. évi költségvetési törvény módosítása az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiányát 2288 milliárd forintban határozta meg, amelynél érdemben magasabb lehet a 7,5 százalékos ESA-módszeren szerinti hiánycéllal konzisztens 3990 milliárd forintot kitevő törvényben szereplő várható pénzforgalmi hiány. A kettő közötti különbséget az okozza, hogy a törvénymódosítás csak az Országgyűlés által módosítani hivatott előirányzatokat érintette, a kormány hatáskörében végrehajtott, valamint a demográfiai és egyéb folyamatok alakulása miatt külön módosítás nélkül is eltérő előirányzatok nem módosultak. A Költségvetési Tanács javaslatára az Országgyűlésnek benyújtott törvényjavaslat az általános indoklásban bemutatta a várható pénzforgalmi és ESA módszeren szerinti költségvetési hiány és a költségvetési törvénymódosítás összefüggését.

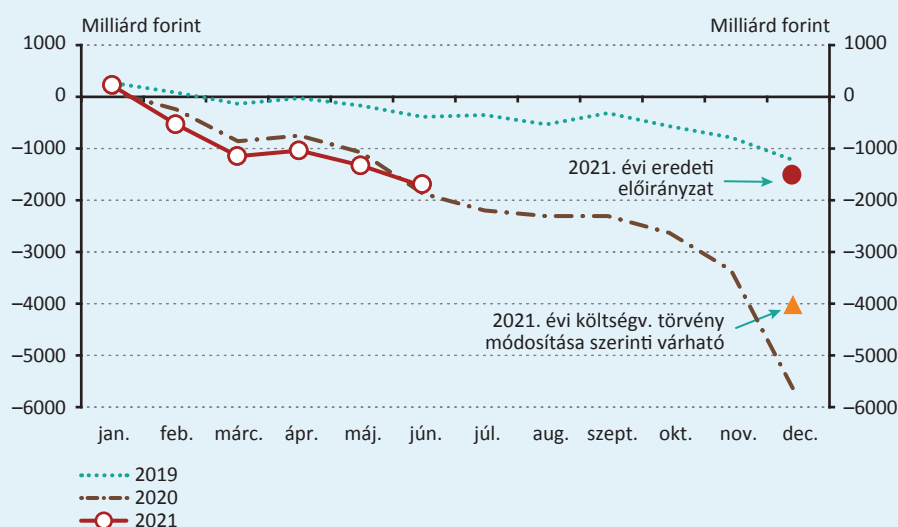
Prognózisunk a törvényben szereplőnél magasabb gazdasági növekedéssel számol, aminek köszönhetően az adó- és járulékbévételek meghaladhatják az előirányzatot. Ugyanakkor a gazdaság újraindítására fordított kiadások is az előirányzatnál

magasabban alakulhatnak, ami a vártnál magasabb adóbevételek felhasználása következtében a hiánycéllal megegyező deficitet eredményezhet 2021-ben.

- A központi költségvetési deficit várakozásunk szerint a költségvetési törvény 2288 milliárd forintos előirányzatánál mintegy 1650 milliárd forinttal magasabb lehet, azaz lényegében a várható 3990 milliárd forintos hiánynak megfelelően alakulhat. Az előirányzatnál nagyobb hiányt a jelentősen magasabb kiadások okozzák, amelyeket csak részben ellensúlyoz a kedvező gazdasági növekedés következtében érdemben emelkedő adó- és járulékbévételek.
- Az elkülönített állami pénzalapok egyenlegére vonatkozó előrejelzésünk közel megegyezik a költségvetési törvényben szereplő egyenleggel, ugyanakkor az egyes tételeknél eltérések mutatkoznak. Az eltérések főként a kiadási oldalon jelentkeznek, ugyanis a Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap kiadásai a munkahelyvédelmi és munkahelyteremtési támogatások kihasználtságának felfutása miatt magasabbak lehetnek az előirányzatnál, míg a Start munkaprogram esetében az előirányzatnál alacsonyabbak lehetnek a kiadások.
- A társadalombiztosítási alapok bevételei mintegy 150 milliárd forinttal magasabbak lehetnek az előirányzatnál, amit a munkát terhelő adó- és járulékbévételek előirányzatnál várhatóan kedvezőbb teljesülése okoz. A kiadások ugyanakkor előrejelzésünk szerint közel 430 milliárd forinttal meghaladják a költségvetési törvény előirányzatát, elsősorban az Egészségbiztosítási Alap többletkiadásai következtében, amit az magyaráz, hogy az előirányzat nem változott, ezért nem tartalmazza az egészségügyi béremelések hatását.

14. ábra

A központi alrendszer éven belüli kumulált pénzforgalmi egyenlege

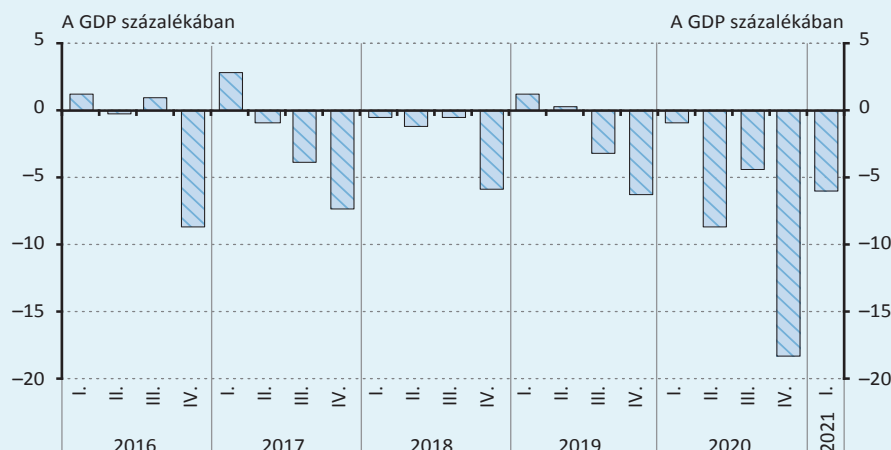

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény, 2021. áprilisi EDP jelentés, Magyar Államkincstár.

A központi alrendszer kumulált hiánya június végéig 1705 milliárd forint volt, ami a 2020 első hathavi egyenlegénél alacsonyabb deficitet jelent (14. ábra). A központi alrendszer adó- és járulékbévételei 935 milliárd forinttal magasabban alakultak, mint tavaly júniusi, amit részben ellensúlyozott az európai uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételek 240 milliárd forinttal alacsonyabb alakulása. A központi alrendszer kiadásai több mint 460 milliárd forinttal magasabban alakultak az idei első félévben, mint az előző év azonos időszakában. A kiadások emelkedésének nagyobb része a 13. havi nyugdíj visszaépítéséhez, valamint az év eleji szokásos és a júniusi kiegészítő nyugdíjemeléshez, a helyi önkormányzatok támogatásának növekedéséhez és az állami vagyonnal kapcsolatos magas kiadásokhoz köthető.

A kormányzati szektor eredményszámlájának egyenlege 2021 első negyedévében a GDP 6,1 százalékát elérő hiányt mutatott, ami 5,1 százalékponttal magasabb az előző év azonos időszakához képest. A növekedést a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak és az azok enyhítésére hozott intézkedéseknek a következménye. 2021 első negyedévében az előző év azonos időszakához viszonyítva a kormányzati szektor bevételei 150 milliárd forinttal, 3,1 százalékkal emelkedtek, míg a kiadások 814 milliárd forinttal, 16,5 százalékkal nőttek.

15. ábra
A költségvetés eredményszámlátű egyenlegének alakulása

Forrás: KSH

3.2. A KÖLTSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PROGNÓZIS

A koronavírus-járványt követően a 2021. évi költségvetési törvény alapjául szolgáló makrogazdasági prognózis és az MNB várakozása is az átmeneti visszaesést követő gazdasági növekedést vetít előre, azonban az MNB prognózisa a gazdaság gyorsabb növekedésével számol. A költségvetés legfrissebb makrogazdasági várakozásai valamivel kedvezőlenebb makrogazdasági pályát vetítenek előre a 2021-es törvény tervezésekor feltételezett prognózisnál. Az MNB 2021. júniusi előrejelzése idén a GDP jelentős, 6,2 százalékos bővülésére számít, míg a költségvetés legfrissebb prognózisa visszafogottabb, 4,3 százalékos növekedéssel számol. A háztartások fogyasztási kiadása a jegybank előrejelzése szerint 4,6 százalékkal bővül az idei évben, melynél a költségvetés alacsonyabb növekedéssel számolt a bruttó keresettömeg várt alakulásával összhangban. Az MNB előrejelzése alapján a hazai export teljesítménye az idei évben kétszámjegyű növekedést mutathat, és a belső keresleti tételek, valamint az export dinamikus bővülésének eredményeként az import is jelentős mértékben emelkedhet.

A járvány újabb hullámainak kifizásával a munkaerőpiaci korrekció és kilábalás a vártnál gyorsabban mehet végbe, így a foglalkoztatottság emelkedése várható. A költségvetés a 2021-es törvény tervezésekor még magasabb foglalkoztatásbővüléssel számolt, ugyanakkor a legfrissebb makrogazdasági várakozása alapján már elhúzódó munkaerőpiaci korrekciót vár. Az MNB előrejelzése szerint a munkaerőpiac helyreállításával a teljes foglalkoztatottság ismételt megközelítése 2021 második felében valósulhat meg, míg a foglalkoztatás növekedésével párhuzamosan a munkanélküliségi ráta 4 százalék alá mérséklődik. Az MNB júniusi prognózisa szerint a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset növekedése a költségvetési tervezet prognózisa felett, 9,6 százalékon alakulhat 2021-ben. A 2021. év eleji beérkező adatok továbbra is magas bérdinamikát vetítenek előre, amelynek fennmaradásához hozzájárul a gazdaság helyreállása következtében növekvő munkaerőkereslet és a feszesező munkaerőpiac. A friss költségvetési várakozás az előirányzatnál némileg magasabb, 3,6 százalékos inflációt feltételez, míg az MNB júniusi inflációs jelentésében 4,1 százalékos inflációra számít az idei évben.

8. táblázat

A 2021. évi költségvetési törvényben és az MNB 2021. júniusi Inflációs jelentésében szereplő makropályák összehasonlítása

	2021			
	Költségvetési törvény	Költségvetés szerinti várható	MNB	Eltérés MNB és várható között
GDP	4,8	4,3	6,2	1,9
Háztartások fogyasztási kiadása	3,8	3,4	4,6	1,2
Közösségi fogyasztás	1,0	0,8	3,8	3,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	5,5	4,2	4,7	0,5
Export	10,5	6,4	11,5	5,1
Import	8,9	5,2	8,9	3,7
Infláció	3,0	3,6	4,1	0,5
Bruttó keresettömeg	8,5	8,0	9,6	1,6
Bruttó átlagkereset	6,9	7,0	8,0	1,0
ebből versenyszektor	7,0	6,9	7,4	0,5
Foglalkoztatottak száma	1,6	0,0	0,4	0,4
ebből versenyszektor	2,0	0,1	0,0	-0,1

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény és 2022. évi költségvetési törvény mellékletei, MNB 2021 júniusi Inflációs jelentés.

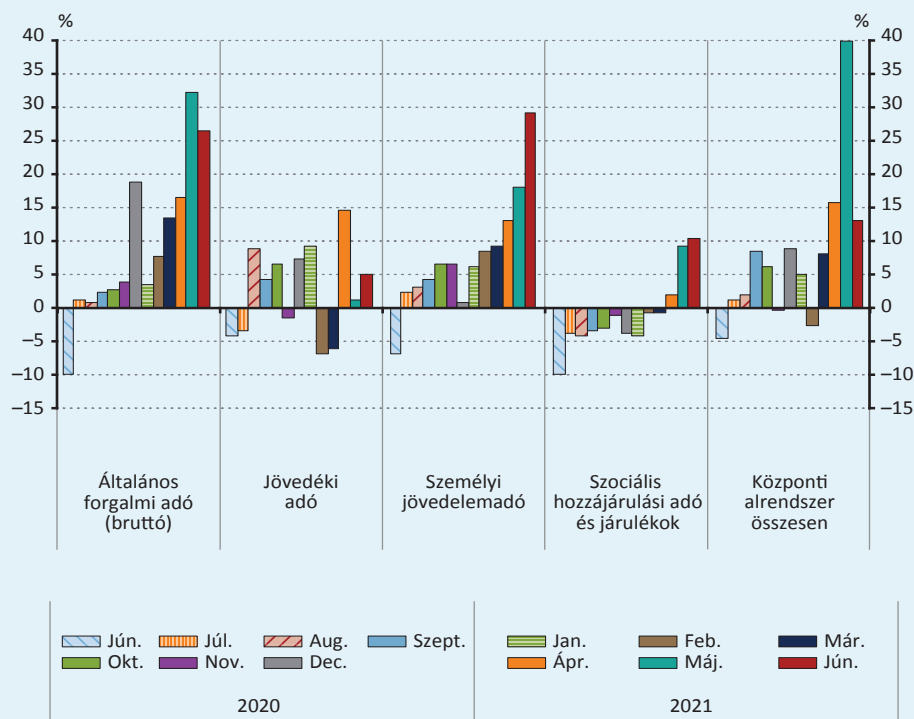
3.3. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI BEVÉTELEI

Előrejelzésünk szerint a költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei a kedvezőbb gazdasági teljesítménynek köszönhetően magasabban alakulhatnak a törvényi előirányzatoknál. Az adó- és járulékbefizetések várhatóan 250 milliárd forinttal haladják meg az eredeti törvényi előirányzatot, míg a módosított előirányzatnál több mint 500 milliárd forinttal alakulhatnak magasabban. A legjelentősebb emelkedés a munkát terhelő adóknál és járulékoknál, valamint a fogyasztási adóknál jelentkezik: az adóbevételek az idei év első félévének második felében jelentős növekedési dinamikát mutattak (5. ábra).

Májustól jelentős emelkedést mutatnak az adóbevételek, amit a tavalyi alacsony bázis mellett a gazdaság fellendülése okoz. A bevételek ugyanis tavaly a korlátozások, valamint az átmeneti időtávra bevezetett gazdaságvédelmi intézkedések következtében visszaestek, amihez képest a költségvetés központi alrendszerének adó- és járulékbefizetései 2021. második negyedévében kétszámjegyű bővülést mutattak az előző év azonos hónapjaihoz képest (16. ábra).

16. ábra

Egyes nagyobb adónemek és a központi alrendszer bevételeinek változása az előző év azonos hónapjához képest 2021-ben

Forrás: Magyar Államkincstár.

A **társasági adóbevételek** 31 milliárd forinttal haladhatják meg a 2021. évi költségvetési törvény módosított előirányzatát. Az eltérés a makrogazdasági folyamatok kedvezőbb alakulásából adódik. A társasági adóbevételek ugyanakkor 71 milliárd forinttal növekedhetnek 2020-hoz képest pénzforgalmi szemléletben. A növekmény hátterében főként a gazdasági kilábalással összhangban az adóalap dinamikus növekedése áll. Az év első hat hónapjában a társasági adóbevételek 160 milliárd forinttal haladták meg az előző év azonos időszakának befizetését. A jelentős mértékű növekedést az magyarázza, hogy a koronavírus-válság 2020-as intézkedései között szerepelt a társasági adóbevallások benyújtási határidejének elhalasztása májusról szeptemberre, míg 2021-ben ez az intézkedés nem ismétlődött meg.

A **pénzügyi szervezetek különadójából** származó bevételek megegyezhetnek a 2021. évi költségvetési törvény előirányzatával, viszont 59 milliárd forinttal maradhatnak el az előző évi befizetésektől. Utóbbit főként az magyarázza, hogy a hitelintézetek járványügyi helyzettel összefüggő különadóját 2020-ban a pénzügyi szervezetek különadójának részeként számolták el. A 2020-ban, a járványügyi helyzettel összefüggésben befizetett körülbelül 55 milliárd forintot a hitelintézetek a következő öt évben, egyenlő részletekben levonhatják az adójukból. Az első félév folyamán a különadó-bevételek 20 milliárd forinttal csökkentek az előző év azonos időszakában befizetett összeghez képest. A hitelintézetek járványügyi helyzettel összefüggő különadójának első részletét 2020. júniusban kellett befizetniük az érintetteknek, és ez indokolja a csökkenést.

A **kiskereskedelmi adóból** származó bevételek a kedvezőbb nemzetgazdasági kilábalásnak köszönhetően némileg meghaladhatják a költségvetési törvény módosított előirányzatát. A 2020-as évhez viszonyítva 22 milliárd forinttal növekedhet a bevétel. Az adónemet 2020. május 1-jén vezették be és a 2020-as befizetések csak az év utolsó nyolc hónapjára vonatkoztak. Az első félévben az adóalanyok 5 milliárd forinttal kevesebbet fizettek be az államkincstárba az előző év első hat hónapjához képest, mert az adónem éven belüli fizetésére vonatkozó szabályait a vonatkozó törvény másképp határozta meg 2021-től kezdődően, mint 2020-ban (2020-ban június, augusztus és október vége volt a három befizetési határidő, 2021-től július és október végéig kell az adófizetőknek az előleget befizetniük az államkincstárba).

Az **energiaellátók jövedelemadójából** származó bevételek lényegében összhangban alakulhatnak a költségvetési törvényben foglalt értékkel, míg az előző évhez viszonyítva némileg alacsonyabbak lehetnek. Június végéig az adónemből származó bevételek 11 milliárd forinttal haladták meg 2020 első hat hónapjának befizetéseit, a társasági adónál már említett bevallási határidőre vonatkozó intézkedés erre az adónemre is vonatkozott.

A **kisadózók tételes adójából** (KATA) várható bevételek 15 milliárd forinttal maradhatnak el a költségvetési törvényben szereplő előirányzattól. A mérsékeltebb várható adóbevételt elsősorban a koronavírus-járvány harmadik hullámával kapcsolatosan újra bevezetett célzott adóelengedések magyarázzák. Az előző évhez képest a KATA bevételek 64 milliárd forinttal emelkedhetnek. Ezt három tényező indokolja. Egyrészt a célzott adóelengedések a 2020-as évben több hónapot érintettek, mint várhatóan 2021-ben, másrészt az adóalanyok számának dinamikus növekedése az idei évben is folytatódik. A növekmény harmadik faktora pedig az a bújtatott foglalkoztatás elterjedését akadályozó intézkedés, amely szerint 2021. január 1-től az egy adott kisadózónak egy évben 3 millió forintnál nagyobb összeget kifizető jogi személy köteles a 3 millió forint feletti rész 40 százalékát befizetni az államkincstárba. Az intézkedés hatásaként mintegy 30 milliárd forint többletbevétel keletkezhet idén. Az első félév alatt a kisadózók tételes adójából származó bevételek 17 milliárd forinttal haladták meg az előző év azonos hat hónapjának befizetéseit.

A **kisvállalati adó** (KIVA) esetében a bevételek várakozásunk szerint 7 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a költségvetési törvény előirányzatához képest, amelyet szintén a kedvezőbb makrogazdasági feltételek magyaráznak. Az előző évhez képest 21 milliárd forinttal növekedhetnek a bevételek. Az első félév alatt 11 milliárd forinttal nőttek a KIVA bevételek az előző év azonos időszakához viszonyítva. Ennél az adónemnél is a koronavírus-válság hatásainak enyhítésére bevezetett célzott adókedvezmény több hónapot érintett 2020 első felében, mint az idei év első hat hónapjában.

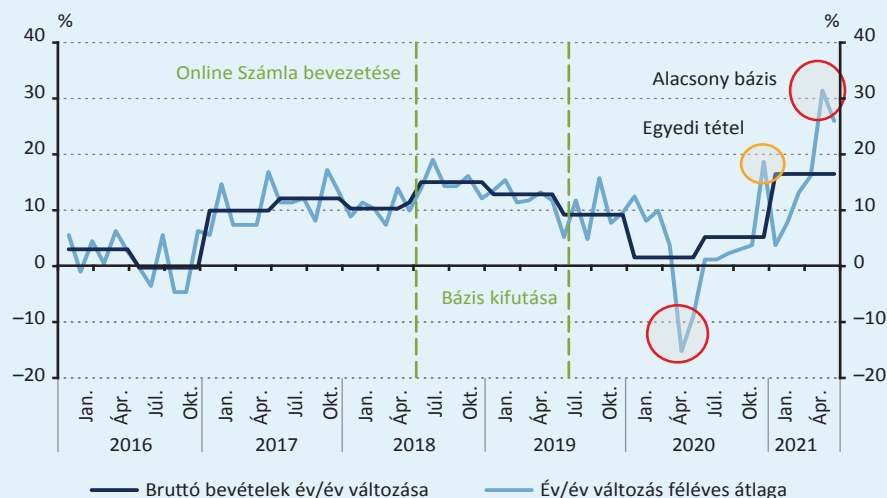
Az **elektronikus útdíjbevétel** 24 milliárd forinttal haladhatja meg a 2021. évi előirányzatot, illetve 32 milliárd forinttal lehet magasabb a 2020-as bevételhez képest, a gazdasági környezet kedvezőbb alakulása miatt. Az első hat havi útdíjbevétel 17 milliárd forinttal haladta meg az előző év első félévének értékét.

A **gazdálkodó szervezetek egyéb adói és befizetései** 31 milliárd forinttal haladhatják meg a módosított előirányzatot. A bírságbevételek 20, a rehabilitációs hozzájárulásból származó bevételek 7 milliárd forinttal meghaladhatják a költségvetésben foglaltakat. A különbséget itt is a kedvezőbb makrogazdasági várakozások magyarázzák. Az előző évhez viszonyítva az egyéb adók és befizetések 38 milliárd forinttal lehetnek magasabbak év végén, a gyors gazdasági növekedés mellett az is indokolja az eltérést, hogy egyes adónemeknél (rehabilitációs hozzájárulás, vízkészletjárulék) hosszabb ideig volt érvényben ideiglenes adócsökkentés 2020-ban, mint 2021-ben. Az első hat hónap alatt 1 milliárd forinttal több befizetés érkezett az ebben a csoportban elszámolt bevételekből az Államkincstárba.

Az **általános forgalmi adóból** származó nettó pénzforgalmi bevétel várakozásaink szerint 5138 milliárd forintot tehet ki 2021-ben, 102 milliárd forinttal meghaladva a módosított költségvetési előirányzatot. Az év első felében az előirányzat 49 százaléka teljesült, és a bruttó áfabevételek átlagosan 17 százalékkal emelkedtek az előző év azonos időszakához képest az alacsony tavalyi bázis, és a gazdasági növekedés újraindulása következtében (17. ábra). Idén is folytatódik az a kis- és középvállalkozásokat segítő gazdaságvédelmi intézkedés, ami a megbízható adózók esetén 30 napról 20 napra, a normál adózók esetén 75 napról 30 napra csökkentette az áfa-visszatulások határidejét, ezzel segítve a vállalkozások likviditási helyzetét. Ideiglenesen az **elvitteles ételek** áfakulcsa 27 százalékról 5 százalékra csökkent 2020. november 14. és 2021. július 31. között, valamint 2021-től ismét 5 százalékra csökkentették az **új lakóingatlanok értékesítésére** vonatkozó áfakulcsot.

17. ábra

A bruttó áfabevételek változása az előző év azonos időszakához viszonyítva

Forrás: Magyar Államkincstár, Pénzügyminisztérium

A **jövedéki adóbevételekből** 2021-ben az előirányzattal összhangban mintegy 1250 milliárd forint várható, aminek közel 45 százaléka teljesült az első hat hónapban. Az év második felében várható magasabb fogyasztás következtében magasabb bevételeket várunk az év első feléhez képest, amikor még lassította a fogyasztást a koronavírus harmadik hulláma. A **dohánytermékek jövedéki adója** 2021. januárban és áprilisban emelkedett az EU-s szabálynak való megfelelés érdekében. A két lépésben megvalósuló mintegy 20 százalékos adóemelés 35-40 milliárd forinttal javíthatja a költségvetés egyenlegét. Az **üzemanyag-fogyasztás után fizetendő jövedéki adó** mértéke április 1-től ismét alacsonyabb szintre mérséklődött, mivel a Brent hordónkénti árfolyama tartósan 50 dollár felett volt az első negyedévben. Idéntől a 86 liter alatti pálinkafőzés esetén nem kell jövedéki adót fizetni, ami hozzávetőleg 5-10 milliárd forint bevételkiesést okoz a költségvetésnek.

A **pénzügyi tranzakciós illetékből** származó bevételek 2021-ben 230 milliárd forint körül alakulhatnak, mintegy 10 milliárd forinttal meghaladva a törvényi előirányzatot és a tavalyi bevételeket. Az év első felében az előirányzat 51 százaléka teljesült. A második félévben a gazdasági fellendülés és a hiteltörlesztési moratórium egyre nagyobb arányú felfüggesztése következtében a bevételek enyhe növekedését várjuk.

A **turizmusfejlesztési hozzájárulás** jogcímen fizetett bevételek mindössze 1 milliárd forint körül alakulhatnak idén, mivel veszélyhelyzeti adózási könnyítés céljából év végéig felfüggesztették annak fizetési kötelezettségét. A vendéglátás- és kereskedelmi-szálláshely-szolgáltatókat érintő 4 százalékos hozzájárulás alapja a hozzájárulás-köteles szolgáltatás áfa nélküli ellenértéke. A kereskedelmi-szálláshely-szolgáltató szektor számára 2020-tól került kiterjesztésre ez a hozzájárulás, amivel párhuzamosan az áfakulcsa 18 százalékról 5 százalékra mérséklődött.

9. táblázat

A központi alrendszer részlegesen konszolidált pénzforgalmi bevételei (milliárd forint)

	2021					
	Törvényi előirányzat	Törvényi előirányzat (módosított)	Január-júniusi teljesülés	Előirányzat százaléka	MNB-előrejelzés	Eltérés: MNB - módosított előirányzat
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	17 401	17 153	8 624	50%	17 654	501
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 824	1 727	948	55%	1 799	72
Társasági adó	539	447	349	78%	478	31
Pénzügyi szervezetek különadója	61	61	31	50%	61	0
Kiskereskedelmi adó	54	65	6	9%	69	4
Bányajáradék	44	44	19	43%	39	-5
Játékadó	35	35	15	42%	28	-7
Energiaellátók jövedelemadója	61	61	47	77%	62	1
Kisadózók tételes adója	237	237	92	39%	223	-15
Kisvállalati adó	97	97	51	52%	104	7
Elektronikus útdíj	225	225	118	52%	249	24
Közműadó	53	53	28	52%	54	1
Egyéb adók és befizetések	417	401	195	48%	432	31
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	6 705	6 689	3 256	49%	6 807	117
Általános forgalmi adó	5 015	5 036	2 490	49%	5 138	102
Jövedéki adó	1 263	1 249	561	45%	1 251	2
Regisztrációs adó	20	20	9	45%	20	0
Távközlési adó	53	53	30	57%	59	6
Pénzügyi tranzakciós illeték	219	219	111	51%	230	11
Biztosítási adó	106	106	54	51%	108	3
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	30	8	0	4%	1	-7
Lakosság befizetései	2 997	3 007	1 536	51%	3 156	149
Személyi jövedelemadó	2 684	2 718	1 372	50%	2 854	136
Illetékbefizetések, egyéb adók	227	202	109	54%	215	13
Gépjárműadó	87	87	55	63%	87	0
Elkülönített alapok adó és járulékbefizetései	453	453	245	54%	467	14
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbefizetései	5 421	5 277	2 639	50%	5 425	149
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 262	5 118	2 561	50%	5 258	140
Egyéb járulékok és adók	159	159	78	49%	168	8
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	1 145	2 050	257	13%	2 039	-11
EGYÉB BEVÉTELEK	474	467	388	83%	524	56
Központi ktv. egyéb bevételei	334	327	277	85%	326	0
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	39	39	16	42%	31	-8
Elkülönített alapok egyéb bevételei	102	102	95	93%	166	64
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	19 021	19 670	9 269	47%	20 216	546

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény, módosított 2021. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár, MNB 2021 júniusi Inflációs jelentés.

A **személyi jövedelemadó**ra vonatkozó módosított költségvetési előirányzat 2021-ben 2718 milliárd forint bevételt tartalmaz, ami 34 milliárd forinttal magasabb, mint a tavalyi évben eredetileg elfogadott költségvetési cél. Előrejelzésünk szerint azonban a ténylegesen várható bevétel a módosított előirányzatot is több mint 130 milliárd forinttal meghaladhatja. A személyijövedelemadó-bevételek az első félévben 13,3 százalékkal magasabban alakultak, mint a tavalyi első hat hónapban, ami jelentős mértékben a koronavírus-járvány miatt visszaesett befizetések nyomán kialakult alacsony bázisnak köszönhető. A bruttó nemzetgazdasági átlagkereset az idei év egészében mintegy 8 százalékkal emelkedhet, illetve a júniusi Inflációs jelentés előrejelzése alapján a foglalkoztatottság 2021-ben várhatóan 0,4 százalékkal emelkedik a tavalyi évhez képest.

Illetékbecfizetésből idén 207 milliárd forint bevétel várható, 12 milliárd forinttal meghaladva az idei költségvetési irányzatot. Az év első hat hónapjában az előirányzat 55 százaléka teljesült, 9 százalékkal meghaladva tavalyi év azonos időszaki bevételeket. Bár az év elején hozott adóenyhítések, mint a CSOK-kal vásárlók illetékmentessége és az elsőfokú közigazgatási hatósági eljárásokhoz kapcsolódó illetékmentesség csökkentik a bevételeket, ezt kompenzálja az első negyedévben épített lakások számának megugrásából adódó bevételnövekedés. 2021. első negyedévében 29 százalékkal több lakás épült, mint előző év azonos időszakában.

A **gépjárműadó**ból származó költségvetési bevétel az év első hat hónapjában elérte a 55 milliárd forintot, amely a törvényi előirányzat 63 százaléka. Az első félév végéig beérkező bevétel 10 milliárd forinttal magasabb, mint a tavalyi első félévben beérkező bevétel. Az éves költségvetési előirányzat 87 milliárd forint, amely várakozásunk szerint teljesülhet.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbefizetéseinek** módosított előirányzata összesen 5730 milliárd forint, ami 145 milliárd forinttal alacsonyabb az eredeti előirányzatnál. A 2021-ben várható bevétel előrejelzésünk szerint közel ugyanekkora mértékben, mintegy 161 milliárd forinttal haladhatja meg a módosított előirányzatban szereplő várakozást. A munkavállalói, illetve munkáltatói adó- és járulékbefizetések jelentősen meghaladhatják a költségvetési előirányzatot, míg az egyéb bevételek hozzávetőleg megegyezhetnek azzal. A munkavállalói járulékbefizetések 2021 első felében 10,8 százalékkal emelkedtek a tavalyi első hat hónaphoz viszonyítva, míg a munkáltatói terhek 6,7 százalékkal mérséklődtek. Az idei év első felében egyes nemzetgazdasági alágazatok mentesültek a munkáltatói terhek megfizetése alól, valamint az év végéig eltörlésre került a SZÉP kártyára fizetett béren kívüli juttatások után, illetve a reprezentációs és üzleti ajándék után fizetendő szociális hozzájárulási adó.

Az **uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételi** sorokon mindössze 257 milliárd forint került elszámolásra az idei év első felében. Ez időarányosan jelentősen elmarad a 2000 milliárd forintot meghaladó módosított előirányzattól, ugyanakkor a számlaleadásokkal együtt mozgó bevételek döntő részben az utolsó két negyedévben szoktak beérkezni az elmúlt évek tapasztalatai alapján. Bevételi prognózisunk és a módosított előirányzat teljesülését a szokásosnál nagyobb mértékű kockázatok övezik az új ciklus forrásaihoz kapcsolódó tervek körüli bizonytalanságok miatt. 2039 milliárd forintos bevételi prognózisunkban a kohéziós bevételek mellett szerepel a Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervben igényelt 2511 milliárd forinthez tartozó 13 százalékos (326 milliárd forint) előleg is, melyet a terv elfogadását követően kaphat meg Magyarország.

A **központi költségvetés egyéb bevételei közül a helyi önkormányzatok befizetései** jogcímen az első félévben 86 milliárd forint bevétel érkezett be a központi költségvetésbe, amely az éves bevételi előirányzat 52 százaléka. A júniusi inflációs jelentéshez készült előrejelzésünkben a 165 milliárd forintos törvényi előirányzat teljesülésével számoltunk az egész évre. Az első félévi bevételalakulás ismeretében a törvényi előirányzat teljesülése várható 2021-ben.

Az **állami vagyongazdálkodással** kapcsolatos bevételek 111 milliárd forintot tettek ki június végéig, így a 143 milliárd forintos törvényi előirányzat 78 százaléka teljesült az első félév végéig. Az egyéb vagyongazdálkodási bevételek, valamint a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. bevételi előirányzata időarányostól elmaradva teljesültek az első félévben.

3.4. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI KIADÁSAI

Az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi kiadásai előrejelzésünk szerint a költségvetési törvény módosított előirányzatánál érdemben, mintegy 2200 milliárd forinttal magasabban alakulhatnak. A kiadások növekedését elsősorban a veszélyhelyzet időszakának kitolása miatt szükséges járványügyi védekezéssel kapcsolatos többletkiadások okozzák, másrészt új intézkedések bejelentésére is sor került. Az intézkedések a koronavírus elleni egészségügyi és gazdasági védekezést követően a gazdaság újraindítását célozzák.

Az **egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások**hoz kapcsolódó kifizetések az év első hat hónapjában 297 milliárd forintot tettek ki, amely az 562 milliárd forintos költségvetési előirányzat 53 százaléka. Az ehhez a körhöz tartozó kiadási jogcímeknél az év végére a törvényi előirányzatok teljesítését várjuk.

A **szociálpolitikai menetdíjtámogatások** kiadási előirányzatánál a közösségi közlekedési szolgáltatást nyújtó vállalatok szolgáltatásainak az egészségügyi veszélyhelyzet miatt kialakult alacsonyabb igénybevétele miatt éves szinten 18 milliárd forint kiadásmegtakarítást várunk az előirányzathoz képest. Az első félévben mindössze 35 milliárd forint kifizetésére került sor, amely az éves előirányzatnak a 25 százaléka. A szociálpolitikai menetdíj támogatás elszámolási rendszere 2021-től módosult, ezért a második félévben az első félévi kiadásnál jóval magasabb kifizetési kötelezettséggel számolunk.

A **lakástámogatásokkal** kapcsolatos kiadások előrejelzésünk szerint kis mértékben a 370 milliárd forintos előirányzatnál alacsonyabban alakulhatnak. A 2021. évi költségvetési módosítás 120 milliárd forinttal emelte meg a lakástámogatási kiadások előirányzatát, amely megegyezik az eredeti költségvetés elfogadása után bejelentett Otthonfelújítási program várható kiadásaival. Az első hat hónap beérkezett adatai alapján a lakástámogatási kiadások az előirányzat 33 százalékán állnak. Az újonnan már nem köthető lakástakarék-pénztári (LTP) megtakarításokhoz nyújtott állami támogatás várható éves értéke folyamatosan csökken, 2021-ben mintegy 60 milliárd forint lehet. A három vagy többgyermekes szülők jelzáloghitel-elengedése évről évre emelkedik, 2021-ben meghaladhatja a 25 milliárd forintot.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap** kiadási előirányzatai a tételek többségénél összhangban vannak a várakozásainkkal. Az Alap kiadásaira 579 milliárd forintot határozott meg a költségvetési törvény, amelynek több mint felét a családi pótlék kifizetése teszi ki.

A **költségvetési intézmények és szakmai fejezetek nettó saját kiadása** az első félév végén 3630 milliárd forint volt, amely a módosított törvényi előirányzat közel 54 százalékát jelenti. Az időarányos szint feletti kiadásteljesítés összefügg a tavaszi hónapokban folytatódó koronavírus-járvánnyal, melynek során az egészségügyi veszélyhelyzet elleni védekezés költségei növelték az állami költségvetés intézményeinek kiadásait, valamint az egészségüggyel és a kommunikációval kapcsolatos fejezeti kezelésű kiadási előirányzatokat.

A költségvetési szervek bevételei és a központi költségvetést közvetlenül megillető, költségvetési szervektől származó **befizetések** lényegében megegyeznek az előző év azonos időszakában megfigyelt értékkel. A kötelezettségekkel nem terhelt előző évi előirányzat-maradványokat a költségvetési szerveknek be kell fizetniük a központi költségvetés kincstári alszámlájára. A költségvetési törvény a Központi Maradványszámla-alap bevételére előirányzatot nem tartalmazott, ennek megfelelően az alapba történt befizetések összegével növekedett a költségvetési szervek bruttó kiadása az eredeti törvényi előirányzathoz képest.

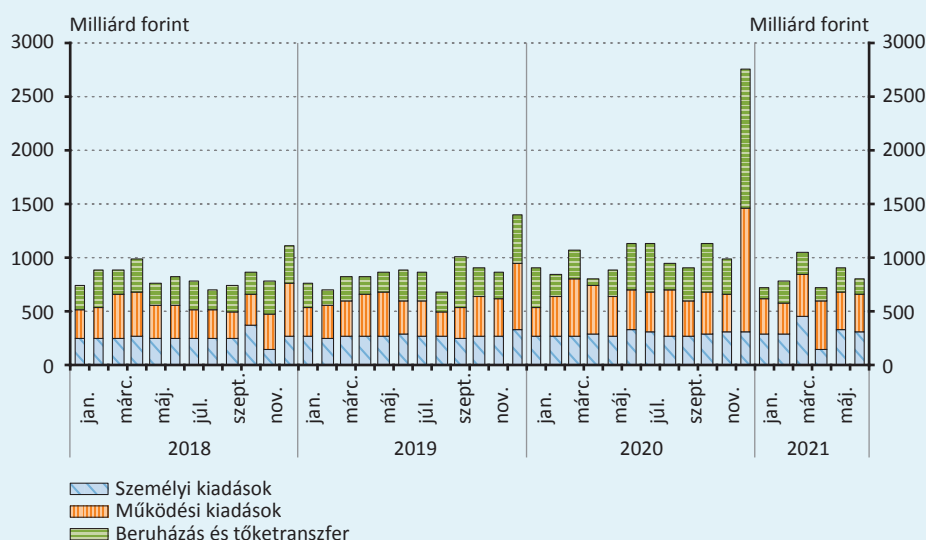
A költségvetési intézmények és szakmai fejezetek **bruttó kiadásai** az első félév végére együttesen elérték a módosított törvényi előirányzat 64,5 százalékát. Ha eltekintünk a Központi Maradványszámla-alapba befizetett összegtől, akkor a bruttó kiadások a törvényi előirányzat 60,4 százalékát tették ki. A magas első féléves teljesítés az egészségügyi veszélyhelyzet miatti védekezés költségtöbblete, továbbá a járvánnyal összefüggő gazdaság-újraindítással kapcsolatos állami intézkedések következménye. Az újonnan létrehozott Gazdaság-újraindítási Alapban található előirányzatok terhére – a kiadások szokásos időarányos alakulásától eltekintve – a kormány többletforrásokat juttatott a gazdaságba a második negyedévben. Június hónap végéig a „Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka” elnevezésű költségvetési előirányzathoz felhasznált források meghaladták a 466 milliárd forintot, így a fejezetbe átcsoportosított kiadási előirányzatokon felüli többletkiadás elérte a 286 milliárd forintot.

A költségvetési szervek bruttó kiadásai közül a foglalkoztatottaknak kifizetett munkabérek összege 8,6 százalékkal volt magasabb, mint 2020 első félévében, a kifizetések meghaladták az 1614 milliárd forintot. A beruházási és felújítási kiadások az év első hat hónapjában 4 százalékkal emelkedtek, elérve a 240 milliárd forintot. A költségvetési szervek dologi kiadásai az első félév végére megközelítették a 970 milliárd forintot, ami 6,1 százalékos kiadásnövekedést jelent. Az egyéb működési célú kifizetések dinamikusan emelkedtek, június végére a kiadások 10,6 százalékos bővülése volt megfigyelhető, az ilyen típusú kiadások az időszak végére meghaladták az 1196 milliárd forintot. A költségvetési szervek felhalmozási célú kifizetései 2021 első félévében megközelítették a 780 milliárd forintot, a kiadások növekedési üteme meghaladta a 22 százalékot az előző év azonos időszakához képest. Ugyanakkor az egyéb kiadások jelentős visszaesést mutatnak a bázisidőszakhoz viszonyítva, idén az év első hat hónapjában az ilyen típusú kiadások 241 milliárd forintot tettek ki, amely mindössze 35,4 százaléka a 2020. első félévi kifizetés teljesítésnek.

A **költségvetési szervek nettó saját kiadásaira** vonatkozó éves prognózisunk közel 1800 milliárd forinttal magasabb a költségvetési törvény módosított előirányzataiból levezethető nettó kiadásnál. A nagy összegű eltérés egyfelől tartalmazza a már teljesült addicionális kiadásnövelő intézkedések hatásait, másfelől az év hátralévő hónapjaiban többletkiadásokra számítunk a céltartalék előirányzatok egy részénél és több felülről nyitott kiadási előirányzat esetében.

18. ábra

A központi költségvetési szervek és fejezetek kiadásainak szerkezete

Megjegyzés: Az idősor tartalmazza az uniós programokhoz tartozó kiadásokat is, ideértve az uniós programok megelőlegezésével kapcsolatos kiadásokat is.

Forrás: Magyar Államkincstár.

A **helyi önkormányzatok támogatása** az első félévben 475 milliárd forintot tett ki, amely az év közben 44 milliárd forinttal megnövelt, módosított törvényi előirányzat 52 százaléka. A törvénymódosítás keretében megnöttek a helyi önkormányzatok részére biztosított felhalmozási célú források. Az év végére a 909 milliárd forintra megemelt kiadási előirányzat 34 milliárd forint összegű túllépésére számítunk, az időközben megismert kormányhatározatok döntései alapján.

Hozzájárulás az Európai Unió költségvetéséhez kiadási előirányzat az év első félévében együttesen 309 milliárd forintra teljesült, amely a költségvetési törvény módosításakor 165 milliárd forinttal megemelt kiadási előirányzat 50 százaléka. A befizetési kötelezettség magas összeggel történő megemelését az okozta, hogy a magyar gazdaság magas növekedési üteme miatt megnövekedett Magyarország GNI elszámolás szerinti részesedése az Európai Unióban, valamint növelte a befizetési kvótát Nagy-Britannia kilépése az Unióból. Aktuális előrejelzésünk a módosított költségvetési előirányzat teljesülésével számol.

A **központi tartalékok** eredeti törvényi előirányzata 396 milliárd forint, amelyet a Parlament a 2021. évi költségvetési törvény módosításakor 50 milliárd forinttal megemelt. A törvénymódosítással 446 milliárd forintra megemelt központi tartalékelethez még mintegy 110 milliárd forintnyi keretösszeg állt rendelkezésre július elsején. A kormányhatáskörben

túlléphető tartalékkeretek közül a „Céltartalékok” tartalék előirányzatból még 27 milliárd forint felhasználása nem valósult meg az első félévben. Ennél az előirányzatnál az év végére 30 milliárd forintos túlköltséssel számolunk, további intézkedés nélkül. A „Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka” előirányzat első félévi kiadásai elérték a 466 milliárd forintot. Mivel időközben a kormány 155 milliárd forint összegű forrás átcsoportosítást hajtott végre egyéb intézményi kiadások terhére, ezért a tartalékkeret forrásai 180 milliárd forintra emelkedtek, így azok túlköltsége az első félév végén 286 milliárd forint volt. A Gazdaság-újraindítási Alap központi tartalékkerete a költségvetési törvény módosításakor az eredeti 68 milliárd forintról 108 milliárd forintra emelkedett. A tartalékkeret felhasználása június 30-ig bezárólag meghaladta a 145 milliárd forintot. Előrejelzésünk csak a kockázatok között számol az ún. felülről nyitott tartalék előirányzatok további túllépésével, és a legnagyobb kockázati tényezőt a járványhelyzet második félévi alakulása jelenti.

Az **állami vagyonkezeléssel** kapcsolatos kiadások 314 milliárd forintra teljesültek az első félévben. A korábbi évek szezonálisához képest az első hathavi kiadásteljesülés kifejezetten magasnak mondható, mivel az éves költségvetési előirányzat több mint 61 százaléka teljesült. Az éves pénzforgalmi kiadási előirányzathoz képest 164 milliárd forint többletkiadással számolunk az év végéig, a központi tartalékok felhasználásáról hozott eddigi döntések, valamint a Központi Maradvány-elszámolási-alap bevételeinek felhasználásáról hozott kormányzati intézkedések alapján.

10. táblázat

A központi alrendszer részlegesen konszolidált pénzforgalmi kiadásai (milliárd forint)

	2021					
	Törvényi előirányzat	Törvényi előirányzat (módosított)	Január-júniusi teljesülés	Előirányzat százaléka	MNB-előrejelzés	Eltérés (MNB - módosított előirányzat)
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	19 574	21 021	10 502	50%	23 122	2 101
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	562	562	297	53%	562	0
Szociálpolitikai menettér támogatás	138	138	35	25%	120	-18
Lakásépítési támogatások	250	370	123	33%	365	-5
Családi támogatások, szociális juttatások	579	579	291	50%	579	0
Korhatár alatti ellátások	93	93	49	53%	96	4
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	6 574	6 738	3 630	54%	8 516	1 779
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	1 601	2 515	987	39%	2 510	-5
Helyi önkormányzatok támogatása	865	909	475	52%	943	34
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	450	615	309	50%	615	0
Központi tartalékok	396	446	111	25%	111	-334
Egyéb kiadások	740	730	411	56%	917	186
Elkülönített alapok kiadásai	591	591	321	54%	625	33
GFA - Passzív kiadások	109	109	43	40%	90	-19
GFA - Start munkaprogram	165	165	76	46%	118	-47
Egyéb kiadások	318	318	201	63%	416	98
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	6 736	6 736	3 464	51%	7 164	428
NYA - Nyugellátások	3 907	3 907	1 987	51%	4 019	112
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	284	284	144	51%	295	12
EA - Pénzbeli ellátások	496	496	251	51%	523	27
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	1 567	1 567	877	56%	1 874	307
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	333	333	149	45%	303	-30
Egyéb kiadások	149	149	54	37%	149	0
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	937	937	472	50%	1 037	101
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	20 511	21 958	10 974	50%	24 160	2 202
EGYENLEG	-1 491	-2 288	-1 705	75%	-3 944	-1 656

Forrás: 2021. évi költségvetési törvény, módosított 2021. évi költségvetési törvény, MÁK, MNB.

Az **elkülönített állami pénzalapok** kiadásain belül a Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap passzív kiadásainál mintegy 20 milliárd forinttal alacsonyabb lehet a kiadás az előirányzatnál. Az első félévben a kedvező munkaerőpiaci folyamatoknak köszönhetően a kiadások mindössze az előirányzat 40 százalékát érték el. Az egyéb kiadások esetén jelentős, mintegy 100 milliárd forintos többletkiadással számolunk, amelyet elsősorban a munkahelyvédelmi és munkahelyteremtési intézkedések miatti kiadások okoznak. A központi költségvetés **Start-munkaprogramra fordított kiadásai** 2021 első félévében 11 milliárd forinttal haladták meg a tavalyi év azonos időszakának kifizetéseit. Az első félév végéig 76 milliárd forint támogatás és támogatási-előleg kifizetésére került sor. Tavaly a közfoglalkoztatás effektív kiadásai mintegy 120 milliárd forintot tettek ki, és idén is hasonló kiadás várható.

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított **nyugellátások** 2021 első hat hónapjában 1987 milliárd forintot tettek ki, ami a törvényi előirányzat 51 százalékának felel meg. 2021 első félévében a nyugdíjkiadások 186 milliárd forinttal, azaz mintegy 10 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakában megfigyelt értéket.

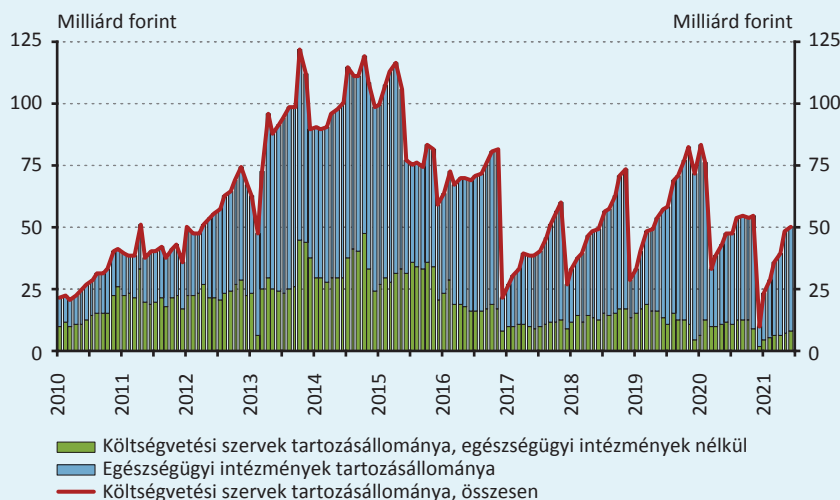
- A kiadások előző évhez képesti emelkedéséhez hozzájárult, hogy 2021 februárjában megkezdődött a **13. havi nyugdíj visszaépítése**, februárban ugyanis az ellátottak megkapták pluszjuttatásként a januári nyugdíjuk 25 százalékát. Az intézkedés költségvetési hatása a Nyugdíjbiztosítási Alapból finanszírozott ellátások esetében 78 milliárd forint volt. Az öregségi nyugdíjasok mellett minden nyugdíjszerű ellátásban (rokkantsági ellátásban, korhatár alatti ellátásban) részesülő ellátott megkapta a 13. havi nyugdíjat, így összesen 2,56 millió jogosult kapott pluszjuttatást.
- 2021 januárjában 3 százalékos **év eleji nyugdíjmelés** valósult meg a tárgyévi költségvetési törvényben tervezett infláció mértéke alapján. A kormányzat felülvizsgált makrogazdasági várakozásai szerint a fogyasztóiár-index 2021-ben várhatóan 3 százaléknál nagyobb mértékben fog emelkedni, ezért a kormány a nyugdíjak és egyéb nyugdíjszerű ellátások 2021. júniusi kiegészítő emeléséről döntött. Ez alapján 2021. január 1-jei visszamenőleges hatállyal 0,6 százalékkal emelkedtek azok az ellátások, amelyekre a 2021. január 1-i emelés vonatkozott. A júniusi kiegészítő nyugdíjmelés 18 milliárd forintnyi költségvetési hatással járt. A kiegészítő nyugdíjmelés a nyugdíjtörvény alapján novemberben esedékes, de a kormány idén korábbi kifizetésről döntött.
- Az MNB 2021. júniusi Inflációs jelentése 2021-re 4,1 százalékos inflációs előrejelzést tartalmaz, így prognózisunkban 0,5 százalékos kiegészítő nyugdíjmelést feltételezünk 2021. novemberre.

A 2021. évi költségvetési törvény 53 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol 2021-re a makrogazdasági pályában szereplő 4,8 százalékos reál GDP-növekedés alapján. Az MNB júniusi Inflációs jelentéséhez készített makrogazdasági előrejelzése 6,2 százalékos GDP-növekedést prognosztizál 2021-re, így a Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított nyugdíjprémium összege előrejelzésünk szerint magasabb lehet, és várhatóan 110 milliárd forint körül alakulhat 2021-ben.

A **gyógyító-megelőző ellátásokra fordított kiadások az 1567 milliárd forintos előirányzat 56 százalékát érték el 2021 első félévében**. Az eredeti törvényi előirányzat a tárgyév folyamán nem módosult, ugyanakkor a Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről szóló törvény tartalmazza a benyújtás időpontjában aktuális prognózist (2021. évi notifikációs várható), amely 1871 milliárd forint kiadással számol idén. Előrejelzésünk tehát 307 milliárd forinttal meghaladja az eredeti előirányzatot, ugyanakkor a Pénzügyminisztérium legfrissebb elérhető prognózisával közel azonos összegű kiadással számol. Az egészségügyi intézmények tartozásállománya 42 milliárd forint volt 2021. június végén (19. ábra).

19. ábra

A költségvetési szervek és ezen belül az egészségügyi intézmények tartozásállományának alakulása (2010. január – 2021. június)

Megjegyzés: Az egészségügyi intézmények időszora tartalmazza a járó- és fekvőbeteg ellátás intézményeit, az egészségügyi ágazati háttérintézményeket, valamint a klinikai központtal rendelkező felsőoktatási intézményeket is.

Forrás: Magyar Államkincstár.

Az Egészségbiztosítási Alapból folyósított **pénzbeli ellátások előirányzatának 51 százaléka teljesült** 2021 első felében. Éves előrejelzésünk 27 milliárd forinttal magasabb az előirányzatnál, amely különbség elsősorban az anyasági ellátásoknál jelentkezik. A gyermekgondozási díjhoz köthető kifizetések általunk prognosztizált összege mintegy 15 milliárd forinttal haladja meg az előirányzatot.

A gyógyszerkassza nettó kiadásainak összege az előirányzat 45 százalékát érték el június végén, ami viszonylag egyenletes lefutás mellett az előirányzatnál alacsonyabb kifizetést feltételez 2021 végén. Előrejelzésünk szerint a nettó kiadások 30 milliárd forinttal maradhatnak el az előirányzathoz képest, mely különbség elsősorban a bruttó kiadásokhoz köthető.

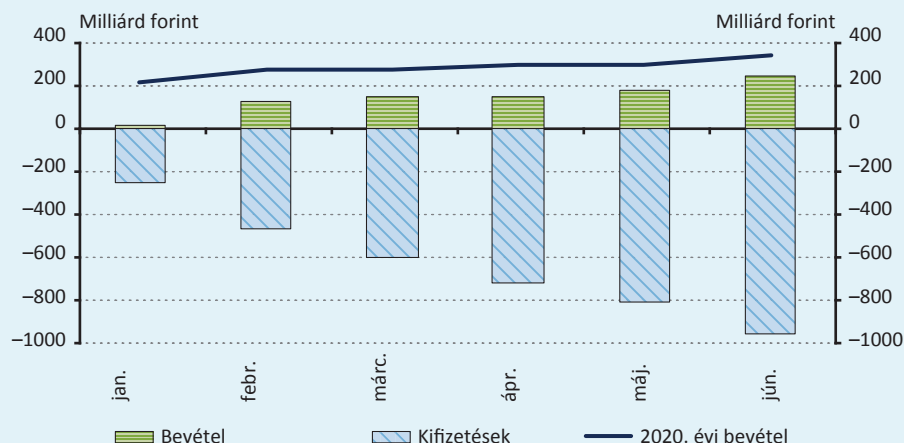
Az uniós támogatásokkal kapcsolatos kiadások 987 milliárd forintot tettek ki 2021 első felében, ami a 2515 milliárd forintos módosított előirányzat közel 40 százaléka (20. ábra). A kifizetéseken belül becslésünk szerint a korábbi évek gyakorlatát követve számottevő, 50 százalék körüli lehetett az előlegkifizetések aránya. A júniusi Inflációs jelentéssel konzisztens várakozásunk alapján teljesülhet a 2021-es uniós kiadásokra vonatkozó módosított előirányzat.

A 2021-2027-es ciklus vidékfejlesztési keretének mintegy harmadát az átmeneti évek finanszírozása miatt hozzákapcsolják a 2014-2020-as ciklushoz annak érdekében, hogy a magasabb hazai önrésszel támogatott új keret egy részét még a korábbi, enyhébb szabályozás szerint hívhassák le a kedvezményezettek. A 2014-2020-as ciklusban a VP teljes kerete 1413 milliárd forint volt, melynek 17,5 százaléka volt a nemzeti önrész, amit a kormány az új ciklusra 80 százalékra emelt. A megemelt önrésszel együtt összesen 4265 milliárd forintos új vidékfejlesztési keretből az átmeneti évek miatt mintegy 1530 milliárd forintot hozzákapcsoltak a 2014-2020-as ciklus forráskeretéhez. Az átcsoportosítás következtében a 2014-2020-as teljes keret a korábbi 9713 milliárd forintról 11.379 milliárd forintra, az átmeneti évekkkel együtt 2014-2022-es Vidékfejlesztési Program kerete pedig 2943 milliárd forintra emelkedett.

A 2014-2020-as uniós költségvetési ciklushoz kapcsolódó Széchenyi 2020 programok, valamint a Vidékfejlesztési Program esetében a 2021-es és 2022-es átmeneti évek meghirdetett pályázatainak értéke június folyamán 700 milliárd forintot meghaladó mértékben emelkedett, így a félév végére meghaladta a 12.000 milliárd forintot. A jelentős emelkedés elsősorban a Vidékfejlesztési Programba átcsoportosított kerethez kapcsolódó pályázatok kiírásának következménye. Június folyamán megjelentek a 2021-2027-es Széchenyi Terv Plusz keretprogram első pályázata a GINOP Plusz keretein belül, összesen 270 milliárd forint értékben. Az Európai Bizottság ugyanakkor még nem fogadta el a 2021-2027-es hazai operatív programokat tartalmazó Partnerségi Megállapodást.

20. ábra

Az uniós támogatásokhoz kapcsolódó kiadások és bevételek alakulása 2021-ben

Forrás: Magyar Államkincstár.

A **nettó eredményszámlátű kamatkiadás** prognózisunk szerint kismértékben csökkenhet az előző évi átmeneti növekedést követően és a törvényi előírányzattal összhangban 2,3 százalék lehet 2021. év végén. A kamatkiadások mérséklődése irányába hat az államadósság csökkenése, valamint a továbbra is alacsony hozamkörnyezet. A **nettó pénzforgalmi kamatkiadások** az egész éves előírányzat mintegy 50 százalékát tették ki 2021 első félévében, ugyanakkor a második félévben várható nagyobb kamatfizetések következtében az év végén kumulált kamatkiadás meghaladhatja az előírányzatot, ugyanakkor elmaradhat a költségvetés legfrissebb várakozásától (2021. évi notifikációs várható). Az eredeti előírányzatnál magasabb kiadások oka feltehetően a költségvetési törvény elfogadásakor vártnál magasabb 2020. év végi adósságállomány miatt jelentkező többletkiadás. Továbbá prognózisunk az elmúlt évek adatainak figyelembevételével számol az adósságkezelési műveletekkel, így a bevételekre vonatkozó várakozásunk érdemben meghaladja a törvényi előírányzatban szereplő értéket.

3.5. AZ ÖNKORMÁNYZATI ALRENDSZER EGYENLEGE

Előrejelzésünk mintegy 210 milliárd forinttal kedvezőbb pénzforgalmi egyenleg kialakulásával számol, mint a 2021. évi költségvetési törvényben szereplő 198 milliárd forintos hiány, ugyanakkor csak kis mértékben kedvezőbb a várható egyenleg a módosított előírányzathoz viszonyítva.

Az előző év azonos időszakához képest 92 milliárd forinttal növekedtek az alrendszer bevételei, a növekményből 85 milliárd forint többletbevétel az államháztartáson belülről (központi költségvetés, Egészségbiztosítási Alap, Nemzeti Foglalkoztatási Alap) érkezett. Az Európai Unió programok miatt átvett pénzeszközök további 22 milliárd forint bevételi többletet jelentettek az önkormányzatoknak, míg saját folyó bevételeik összességében kismértékben visszaestek az első negyedévben az előző év azonos időszakához képest.

Az alrendszer kiadásai 75 milliárd forinttal emelkedtek az első negyedévben az előző év azonos időszakához képest. A folyó működési kiadások együttesen 8,2 százalékkal emelkedtek, ezen belül a bérköltség és egyéb személyi juttatások bővülése 10,3 százalékos volt, a dologi kiadások növekedési üteme 9,1 százalékot tett ki. Az alrendszer felhalmozási és tőkejellegű kiadásai összességében stagnáltak, azon belül az önkormányzatok közvetlen beruházásai nominálisan 3,1 százalékponttal csökkentek. Az önkormányzatok által kifizetett támogatások dinamikus emelkedtek a bázisidőszakhoz képest, 2021 első negyedévében 46 milliárd forinttal, 52 százalékkal növekedtek az ilyen célú kiutalások.

A pénzforgalmi bevételek és kiadások alakulása következtében 18 milliárd forinttal növekedett az önkormányzati alrendszer többlete 2020 első negyedévéhez képest. Várakozásunk szerint 2021-ben mintegy 170 milliárd forint többlettel zárhat az alrendszer ESA elszámolás szerinti egyenlege a várt uniós forrásbeáramlás teljesülése esetén.

3.6. A STATISZTIKAI KORREKCIÓK (ESA-HÍD)

A 2021. évi költségvetési törvény 213 milliárd forintnak megfelelő **ESA-elszámolás szerinti statisztikai korrekció** feltételezésével került elfogadásra, ekkora összeggel mérsékelve a pénzforgalomban kialakuló hiányt. A tavaszi EDP jelentés 2021. évre vonatkozó előrejelzése már csak 162 milliárd forint pénzforgalmi egyenleget javító statisztikai korrekciót tartalmazott. A júniusi Inflációs jelentéssel konzisztens előrejelzésünk ugyanakkor 72 milliárd forintnyi, deficit-növelő statisztikai korrekcióval számol 2021-re. Várakozásunk szerint az uniós programokhoz tartozó statisztikai korrekciók megközelítik a 210 milliárd forintot, amely mintegy 120 milliárd forinttal magasabb a kormányzati várakozásnál. A 2021. évi előlegfizetésekhez kapcsolódó statisztikai korrekciók mintegy 380 milliárd forinttal javíthatják az ESA elszámolás szerinti kiadásokat. Az egyéb korrekciók (pl. Babaváró hitel) együttesen további 43 milliárd forinttal növelhetik a negatív előjelű statisztikai korrekciókat.

3.7. AZ ÁLLAMADÓSSÁG 2021-BEN VÁRHATÓ ALAKULÁSA

Az MNB pénzügyi számla adatai alapján 2021 első negyedévének végén a GDP-arányos bruttó államadósság 81 százalékos volt, ami 0,6 százalékpontos növekedést jelent a 2020. év végi 80,4 százalékos értékhez képest. Az előző év azonos időszakához képest az adósságráta 15,3 százalékponttal emelkedett 2021 első negyedévének végére. Az államadósság emelkedésének irányába hatott az év elejére koncentrálódó magas nettó adósságkibocsátás, amit az ÁKK által tavaly év végén kötött passzív repo ügylet lejáratára némileg mérsékeltek. A központi államadósság devizaaránya a 2020. év végi 19,9 százalékról 2021 első félévének végére 18,5 százalékra mérséklődött. A teljes államadósságon belül a külföldiek aránya a tavalyi év végi 33,2 százalékról az első félévben 31,8 százalékra csökkent.

A júniusi Inflációs jelentésünkkel konzisztens előrejelzésünk szerint a GDP-arányos bruttó államadósság az átmeneti emelkedést követően, 2021. év végére 76,8 százalékra csökken. Az államadósság-ráta előrejelzésünk szerint a költségvetési törvénynél dinamikusabban mérséklődik, amit a magasabb gazdasági növekedésre vonatkozó MNB-előrejelzés magyaráz. Az adósságcsökkenést támogatja a 2020-ban jelentősen megemelkedett kormányzati betétek részbeni felhasználása, valamint az állami kamatkidadások alacsonyan maradó szintje. Az EU források beérkezésének csúszása az adósságráta időbeli lefutásának változását eredményezheti, azaz idén a vártnál lassabban mérséklődő adósságszintet okoz, majd a pénzek tényleges beérkezésekor csökkenti az adósságot.

Előrejelzésünk szerint a központi költségvetés adósságán belül a devizaarány 2021 végére 17,8 százalékra mérséklődik. A lakossági állampapírok iránti élénk kereslet, valamint a hosszabb futamidejű állampapírok arányának emelkedése következtében a magyar államadósság átlagos hátralévő futamidejének további emelkedésére számítunk.

4. A 2022. évi államháztartási folyamatok várható alakulása

Az MNB közzétette elemzését a benyújtott 2022. évi költségvetési törvényjavaslatról³, amelyet az Országgyűlés 2021. június 15-én fogadott el, a parlamenti tárgyalás során kismértékben módosítva. A költségvetési törvény fejezeti előirányzatainak módosításait átvezettük a júniusi Inflációs jelentéshez készített és frissített előrejelzésünkön. Az alábbiakban az MNB aktuális előrejelzését, várakozását hasonlítjuk össze az elfogadott költségvetési törvénnyel, illetve annak főbb számaival.

4.1. A KORMÁNYZATI SEKTOR 2022. ÉVI VÁRTHATÓ EGYENLEGE

Az elfogadott költségvetési törvény szerint 2022-ben az ESA elszámolás szerinti költségvetési hiánycél a GDP 5,9 százaléka (11. táblázat). A kitűzött hiánycél megegyezik a Konvergencia Programban közölt 5,9 százalékos hiánypályával és 1,6 százalékponttal alacsonyabb a tavaszi EDP jelentésében publikált 2021. évi ESA elszámolás szerinti 7,5 százalékos deficitnél. A költségvetési törvény részleteinek áttekintése alapján úgy látjuk, hogy a főbb adó- és járulékbételek meghaladják a törvényben szereplő előirányzatokat, ezt a bevételtöbbletet azonban ellensúlyozzák a törvény elfogadását követően már bejelentett és várható intézkedések, amelyek közül a legjelentősebb a gyermekes családok 2021. évi személyi jövedelemadó-visszatérítése a nemzetgazdasági átlagbér mértékéig. A feltételesen beígért visszatérítés végrehajtása a GDP 1 százaléka körüli egyszeri adókiengedést jelenthet jövőre.

11. táblázat

A kormányzati szektor 2022. évi egyenlege (a GDP százalékában)

	2022		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
1. Központi alrendszer egyenlege	-5,6	-5,9	-0,3
2. Önkormányzatok egyenlege	-0,3	-0,3	0,0
3. Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (1+2)	-5,9	-6,2	-0,3
4. GFS-ESA különbözet	0,0	0,3	0,3
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-5,9	-5,9	0,0

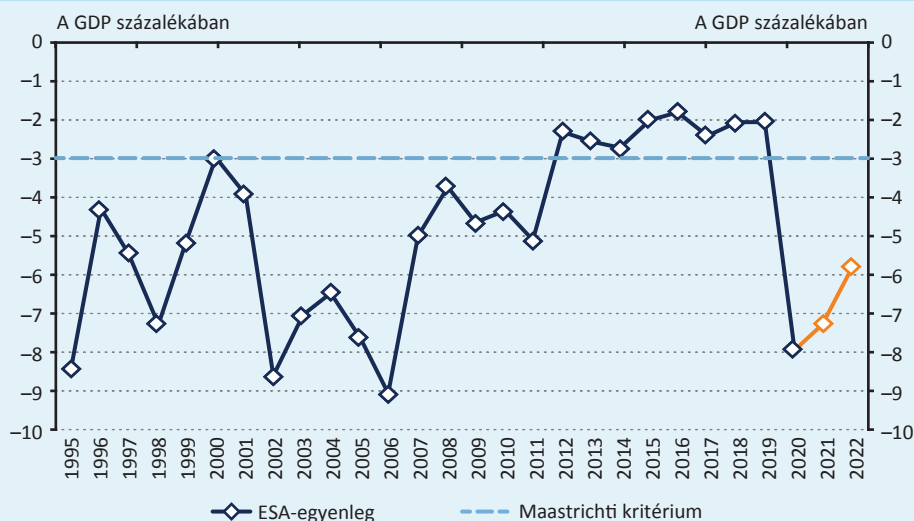
Megjegyzés: Az MNB előrejelzése a 2021. júniusi Inflációs jelentés költségvetési prognózisát tartalmazza.

Forrás: 2022. évi költségvetési törvény, MNB

2022-ben a költségvetési hiány a maastrichti kritérium felett alakulhat, ugyanakkor a gazdasági növekedés nagyobb hiánycsökkenést indokolna (21. ábra). A deficit csökkenése annak ellenére marad mérsékelt, hogy idén és a jövő évben is 10 százalék feletti nominális GDP-növekedés valósulhat meg. Támogatja a hiány csökkenését az is, hogy a kamatkiadások a 2013-2020-as időszakban az EU tagállamai közül Magyarországon csökkentek a második legnagyobb mértékben. Az 5,9 százalékos GDP-arányos hazai költségvetési hiány a harmadik legmagasabb lehet az Európai Unióban.

³ <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/koltsegvetesi-jelentes>

21. ábra
A költségvetési egyenleg 1995 – 2022 között

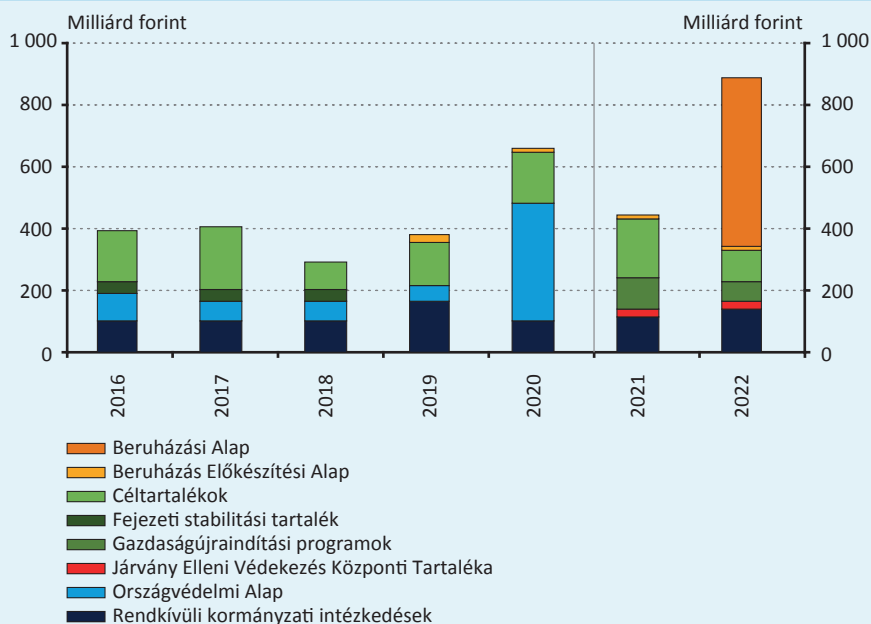
Forrás: Eurostat, 2021-2022 MNB előrejelzés.

A júniusi Inflációs jelentés makrogazdasági feltételrendszere alapján készített előrejelzésünk szerint elérhető a törvényjavaslatban kitűzött 5,9 százalékos hiánycél. Aktuális prognózisunk azzal számol, hogy a költségvetés adó- és járulékbévételei együttesen a GDP kevesebb mint 0,2 százalékpontjával elmaradhatnak a költségvetési törvényben szereplő előirányzatoktól, amit a törvény elfogadása óta bejelentett gyermekesek szja-visszatérítése magyaráz. Az MNB aktuális prognózisa magasabb növekedéssel számol, mint a költségvetés makrogazdasági pályája.

2022-ben a központi alrendszerben a szabad központi tartalékok összege 233 milliárd forint, azaz a törvényjavaslatban szereplő nominális GDP 0,4 százaléka. Ez a Rendkívüli Kormányzati Intézkedések tartalékának 145 milliárd forintnyi előirányzatából, a Gazdaság-újraindítási Alap 68 milliárd forintos keretösszegéből és a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartalék előirányzatának 20 milliárd forintos keretéből áll össze. További tartalékok állnak rendelkezésre a későbbi beruházási döntések forrásának biztosítására: a beruházási alapok együttesen 555 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmaznak. A bér- és bérjellegű kifizetésekre félretett céltartalék 93 milliárd forintot tesz ki, ami közel fele a 2021. évi azonos célú előirányzatnak.

A beruházási alappal együtt 2022. évi összes központi tartalékok és tartalék típusú előirányzatok tervezett nagysága így 894 milliárd forint, vagyis a GDP mintegy 1,6 százaléka. Kedvező, hogy azok összege elegendő lehet a hiánycél biztonságos eléréséhez, amennyiben jövőre a pandémia kezelése nem okoz jelentős költségvetési többletkiadást. A Gazdaság-újraindítási Alap fejezetben a Kiemelt Kormányzati Magasépítési Beruházások alcím alatt további 40 milliárd forint összegű beruházási tartalékkeret található, amely közgazdasági értelemben a központi tartalékok beruházási alapjaihoz hasonló funkciót tölt be, tovább növelve a jövő évi költségvetési mozgásteret.

22. ábra
A költségvetési tartalékok összege 2016 és 2022 között

Forrás: A 2016-2022. évi költségvetési törvények.

Az elfogadott költségvetési törvény a munkát terhelő adók további csökkentését tartalmazza. A 6 éves bérmegállapodással összhangban, jövő évtől megszűnik a 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás, valamint 0,5 százalékponttal csökken a szociális hozzájárulási adó kulcsa. Mindkét intézkedés 2022. második félévétől lép életbe a törvényalkotói szándék alapján. A költségvetési törvényjavaslat tartalmazza a 25 éven aluliak részleges jövedelemadó-mentességét, ami a javaslat melléklete szerint mintegy 140 milliárd forinttal, a GDP 0,25 százalékaival mérsékelheti a költségvetési bevételeket. Az intézkedés értelmében a 25. életévüket még be nem töltött személyek összevont adóalapja az előző év júliusi nemzetgazdasági bruttó átlagkereset mértékéig mentesül a személyi jövedelemadó megfizetése alól. A költségvetési törvény személyi jövedelemadó bevételi előirányzata még nem tartalmazza annak az utólagos és egyúttal feltételes kormányzati bejelentésnek a hatását, amely szerint, ha 2021-ben a magyar gazdaság növekedése eléri vagy meghaladja az 5,5 százalékat, akkor a gyermekes szülők a nemzetgazdasági átlagbér összegéig visszakapják a 2021-ben befizetett személyi jövedelemadójukat. Mivel az MNB legfrissebb makrogazdasági előrejelzése szerint a növekedési ütemre vonatkozó feltétel teljesül 2021-ben, ezért prognózisunkban azzal számoltunk, hogy a gyermekes szülők visszakapják maximum 800 ezer forint felső limitig az idén befizetett személyi jövedelemadójukat. Becslésünk szerint az intézkedés első körös hatása a GDP mintegy 1 százalékát teheti ki. További adóintézkedést jelent az a korábbi döntés, mely szerint 2022. évben a fejlesztési adókedvezménnyel támogatható beruházások alsó értékhatára a korábbi 500 millió forintról utolsó lépésben kisvállalatok esetében 50 millió forintra, közép vállalatok esetében 100 millió forintra csökken.

2022-ben a költségvetési hiány 2021-hez viszonyított csökkenése a kiadások visszafogásán keresztül valósul meg. A kiadások csökkenését nagyrészt a 2020-2021-ben magas szintre emelkedett járvány elleni védekezés költségeinek csökkenése, a kormányzati szektoron kívülre irányuló felhalmozási és működési célú transzferek GDP-arányos visszafogása, valamint a személyi kiadások és a pénzügyi transzferek GDP-arányos csökkenése támogatják. A tervek szerint a dologi kiadásokat tartalmazó előirányzatok is a GDP-növekedéstől elmaradó ütemben emelkednek jövőre, támogatva a hiánycsökkentő költségvetési pályát. A kormányzati szektor beruházási célú kiadásai nominálisan és GDP-arányosan is historikus csúcsra emelkednek a 2022-re tervezett 7,1 százalékos GDP-arányos szinttel, amennyiben a kormányzati tervek megvalósulnak.

4.2. A KÖLTSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PROGNÓZIS ÉRTÉKELÉSE

2022-ben a növekedés mértékében és a növekedést meghatározó tényezőkben is vannak eltérések a költségvetési törvény és az MNB aktuális prognózisa között. Az MNB 2021. júniusi előrejelzése szerint 2022-ben 5,5 százalékos növekedés várható, amivel a költségvetés prognózisa visszafogottabb növekedéssel számol 2022-re vonatkozóan. A háztartások fogyasztási kiadása a jegybank előrejelzése szerint 5,6 százalékkal bővül 2022-ben, míg a költségvetési törvény magasabb növekedéssel számolt a bruttó keresettömeg várt alakulásával összhangban. A beruházásokra vonatkozóan a várakozásokban nem figyelhető meg érdemi eltérés 2022-ben. Az MNB előrejelzése alapján a hazai export teljesítménye jövőre 7,4 százalékos növekedést mutathat, és a belső keresleti tételek, valamint az export dinamikus bővülésének eredményeként az import emelkedhet. A költségvetési törvény 2022-re jelentősebb növekedést vár a külkereskedelemben.

Az MNB előrejelzése szerint jövőre a foglalkoztatottak számának növekedése (+0,7 százalék) várható. Az MNB júniusi prognózisa szerint a nemzetgazdasági bruttó átlagkereset növekedése a költségvetési tervezet prognózisa alatt, 8,7 százalékon alakulhat 2022-ben. A 2021. év eleji beérkező adatok a tavalyinál alacsonyabb, de továbbra is magas bérdinamikát vetítenek előre, amelynek fennmaradását támogatja a gazdaság helyreállása következtében növekvő munkaerőkereslet és a feszesedő munkaerőpiac. A költségvetési törvény 3 százalékos inflációt prognosztizál 2022-re, amely lényegében megegyezik a júniusi Inflációs jelentésben publikált jegybanki prognózissal.

12. táblázat

A makrogazdasági előrejelzések összehasonlítása

	2020	2021			2022		
	Tény	Költségvetés	MNB	Eltérés	Költségvetés	MNB	Eltérés
GDP	-5,0	4,3	6,2	1,9	5,2	5,5	0,3
Háztartások fogyasztási kiadása	-2,5	3,4	4,6	1,2	6,0	5,6	-0,4
Közösségi fogyasztás	2,8	0,8	3,8	3,0	-1,9	1,6	3,5
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-7,3	4,2	4,7	0,5	7,2	7,5	0,3
Export	-6,8	6,4	11,5	5,1	10,5	7,4	-3,1
Import	-4,4	5,2	8,9	3,7	10,0	7,2	-2,8
GDP-deflátor	5,7	3,7	5,8	2,1	3,8	5,0	1,2
Infláció	3,3	3,6	4,1	0,5	3,0	3,1	0,1
Bruttó keresettömeg	6,0	8,0	9,6	1,6	9,8	8,7	-1,1
Bruttó átlagkereset	9,7	7,0	8,0	1,0	7,7	7,8	0,1
ebből versenyszektor	9,8	6,9	7,4	0,5	7,6	7,6	0,0
Foglalkoztatottak száma	-0,9	0,0	0,4	0,4	1,1	0,7	-0,4
ebből versenyszektor	-0,5	0,1	0,0	-0,1	1,3	1,1	-0,2

Forrás: 2021. évi és 2022. évi költségvetési törvény, KSH, MNB júniusi Inflációs jelentés.

4.3. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI BEVÉTELEI

Előrejelzésünk szerint a költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei 2022-ban összesen 239 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak az elfogadott költségvetési törvényben szereplő előirányzatoknál (13. táblázat). Ezen belül az adó- és járulékbevételek 90 milliárd forinttal, azaz a GDP szűk 0,2 százalékpontjával lehetnek alacsonyabbak. A költségvetési törvény összeállításakor feltételezettnél magasabb növekedési pálya következtében 466 milliárd forinttal magasabb adó- és járulékbevételt realizálna a központi alrendszer. De a költségvetési törvény elfogadását követő új kormányzati intézkedés, a gyermekes családok részére a személyi jövedelemadó visszafizetéséről, a jegybank júniusi Inflációs jelentéshez készített előrejelzése alapján 556 milliárd forinttal mérsékli 2022-ben a költségvetés nettó adó- és járulékbevételét. A személyi jövedelemadó visszatérítésére vonatkozó kormányzati intézkedés feltételes, azaz akkor kerül megvalósításra, ha a 2021. évi gazdasági növekedés legalább 5,5 százalékos lesz. Mivel az MNB legfrissebb makrogazdasági prognózisa szerint a 2021. évi gazdasági növekedésre vonatkozó feltétel teljesül, ezért alapelőrejelzésünk tartalmazza a visszatérítés

hatását a nettó személyi jövedelemadó bevételeire. Az adóvisszatérítés mellett aktuális előrejelzésünk azzal számol, hogy az uniós támogatásokkal kapcsolatos pénzforgalmi bevételek mintegy 160 milliárd forinttal alacsonyabbak lesznek az elfogadott költségvetési törvényben szereplő előirányzatnál.

A gazdálkodó szervezetek befizetéseire vonatkozó prognózisunk 83 milliárd forinttal magasabb az előirányzatnál. Az eltérést az adónemek többségénél a makrogazdasági körülmények alakulására vonatkozó, a költségvetési törvény prognózisához képesti kedvezőbb MNB előrejelzés indokolja. A jelentősebb eltérések közül ez magyarázza a **társasági adó** (+5 milliárd forint), az **energiaellátók jövedelemadója** (+13 milliárd forint), a **kisvállalati adó** (+8 milliárd forint), valamint a gazdálkodó szervezetek egyéb befizetései közül a **rehabilitációs hozzájárulás** (+9 milliárd forint) és az **időalapú útdíj** (+5 milliárd forint) esetében a különbséget.

A **kisadózók tételes adójából** származó bevételek esetén az előrejelzésünk 10 milliárd forinttal magasabb bevétellel számol az előirányzatnál, amit az aktív kisadózók létszámára vonatkozó eltérő feltevések indokolhatnak. A **pénzügyi szervezetek különadója** esetében 15 milliárd forinttal magasabb a prognózisunk az előirányzatnál. Az adónem kapcsán az adóalapra vonatkozó becslést illetően tér el az előrejelzésünk a tervezettől. Az egyéb befizetések költségvetési előirányzaton belül pedig a **bírságbevételeknél** a törvényi előirányzat 12 milliárd forinttal marad el az MNB előrejelzésétől. Ennél a tételnél a 2021. évi bevételekre vonatkozó prognózisok közötti eltérés bázishatása magyarázhatja a különbséget.

A **fogyasztáshoz és forgalomhoz kapcsolódó adónemekből** összességében 62 milliárd forint bevételi többletet várunk 2022-ben a júniusi Inflációs jelentéssel konzisztens makrogazdasági előrejelzés alapján. Elsősorban az áfa bevételeknél és a pénzügyi tranzakciós illetékbevételeknél számolunk magasabb várható bevétellel, mint a költségvetési törvény azonos előirányzatai. Ugyanakkor a turizmusfejlesztési hozzájárulás esetében alacsonyabb bevételt várunk a költségvetési törvényben szereplőnél.

Általános forgalmi adóból pénzforgalmi szemléletben 2022-ben 5487 milliárd forintot vár a költségvetés, ami 44 milliárd forinttal marad el prognózisunktól és 9 százalékkal haladja meg a módosított 2021-es előirányzatot. A költségvetési törvény előirányzatánál magasabb várakozásunkat elsősorban bázishatás okozza. 2022-ben hozzávetőleg 45 milliárd forinttal csökkenti a bevételeket a 27 százalékról 5 százalékra mérsékelt áfa az újonnan vásárolt vagy épített lakásokra. Az intézkedés 2021. január 1-től 2022. december 31-ig (átmeneti rendelkezésekkel 2026. december 31-ig) tart, segítve a 150 m² alatti lakáshoz és 300 m² alatti családi házhoz jutást.

A **jövedéki adókból** származó bevételek előirányzata előrejelzésünkkel összhangban 1296 milliárd forintot tesz ki jövőre, 3,8 százalékkal meghaladva a módosított 2021-es előirányzatot. Magasabb bevétel irányú kockázatot jelent a dohány jövedéki adó lehetséges további emelése az EU-s szintnek való megfelelés érdekében.

A **pénzügyi tranzakciós illeték** jövő évi előirányzata az elfogadott költségvetési törvény szerint 233 milliárd forint, ami 10 milliárd forinttal alacsonyabb előrejelzésünkénél. Az eltérés a 2021. évi költségvetési előirányzat bázishatása okozza, amelyet a 2021. évre vonatkozó, eltérő makrogazdasági feltevések magyaráznak.

Az **illetékbevételek** jövő évi előirányzata 199 milliárd forint, ami 19 milliárd forinttal alacsonyabb az előrejelzésünkénél. Az eltérés magyarázata egyrészt az eltérő makrogazdasági feltevés lehet, másrészt, hogy előrejelzésünk alacsonyabb bevételcsökkenést vár az idei évtől bevezetett kormányzati intézkedés, a CSOK-kal vásárolt lakások illetékmentességének hatásától.

Biztosítási adóból az idei 108 milliárd forint után jövőre 121 milliárd forintot várunk, amely 6 milliárd forinttal magasabb a törvényi előirányzatnál.

Távközlési adóból a költségvetési törvény előirányzata szerint jövőre 53 milliárd forint érkezik be a költségvetésbe. A várakozásunk 8 milliárd forinttal magasabb bevételt tartalmaz, elsősorban a bázishatásnak köszönhetően.

A **turizmusfejlesztési hozzájárulás** jövő évi bevételi előirányzata 34 milliárd forint, az MNB prognózisa ennél 9 milliárd forinttal alacsonyabb bevétellel számol. Az eltérést alapvetően a vendéglátás és nemzetközi turizmus helyreállítására vonatkozó prognózisok különbsége magyarázza.

A munkajövedelmekhez kapcsolódó adókból származó adóbevételek – eltekintve a kisadózók tételes adójából származó adóbevételtől – együttesen 233 milliárd forinttal maradhatnak el a törvényi előirányzatokból számított adóbevételi összegtől. A költségvetési törvény előirányzataihoz viszonyított alacsonyabb bevétel a 2021. évi személyi jövedelemadó bevétel egy részének 2022. évben várható visszafizetése okozza.

13. táblázat**A központi alrendszer 2022. évi részlegesen konszolidált pénzforgalmi bevételei (milliárd forint)**

	2022		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés: MNB - előirányzat
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBÉVÉTELEI	18 496	18 407	-90
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 960	2 043	83
Társasági adó	589	593	5
Pénzügyi szervezetek különadója	61	76	15
Kiskereskedelmi adó	76	75	-1
Bányajáradék	38	38	0
Játékadó	34	31	-3
Energiaellátók jövedelemadója	55	67	12
Kisadózók tételes adója	237	246	9
Kisvállalati adó	121	129	8
Elektronikus útdíj	263	263	0
Közműadó	53	54	1
Egyéb adók és befizetések	433	469	37
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	7 243	7 305	62
Általános forgalmi adó	5 487	5 531	44
Jövedéki adó	1 296	1 299	3
Regisztrációs adó	25	25	0
Távközlési adó	53	61	8
Pénzügyi tranzakciós illeték	233	243	10
Biztosítási adó	115	121	6
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	34	25	-9
Lakosság befizetései	3 156	2 704	-451
Személyi jövedelemadó	2 867	2 398	-468
Illetékbecfizetések, egyéb adók	199	217	19
Gépjárműadó	91	89	-2
Elkülönített alapok adó és járulékbevételei	441	449	8
Társadalombiztosítási alapok adó és járulékbevételei	5 697	5 906	208
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 537	5 727	190
Egyéb járulékok és adók	160	179	18
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	2 386	2 226	-160
EGYÉB BEVÉTELEK	573	584	11
Központi ktv. egyéb bevételei	425	434	10
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	35	37	1
Elkülönített alapok egyéb bevételei	113	113	0
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	21 455	21 216	-239

Megjegyzés: A táblázatban bemutatott bevételi főösszegek a konszolidáció miatt eltérnek a költségvetési törvényben szereplő főszámoktól amiatt, hogy a központi alrendszeren belüli pénzeszköz-átadások hatását kiszűrjük a rendelkezésre álló adatok alapján, és egyes kiadási tételeket nettó értelemben, a kapcsolódó közvetlen bevételekkel csökkentve számolunk el.

Forrás: 2022. évi költségvetési törvény, MNB.

A **személyi jövedelemadó** költségvetési előirányzata 2022-ben 2867 milliárd forint, ami jelentősen meghaladja a prognózisunkban foglalt értéket. A jövő évre elfogadott költségvetési törvény ugyan tartalmazza a 25 éven aluliak részleges személyijövedelemadó-mentességét, azonban a gyermekek számára bejelentett adóvisszatérítés nem szerepel a törvényben. Az intézkedés bevezetését a kormány az idei bruttó hazai termék 5,5 százalékos növekedéséhez kötötte, ami az MNB legfrissebb, júniusi Inflációs jelentésének előrejelzése alapján megvalósul, így az adóvisszatérítés költségvetési hatását beépítettük prognózisunkba. A 25 éven aluli fiatalok átlagbérig tartó adómentessége a GDP 0,25 százalékával, míg a gyermekek adóvisszatérítése a GDP további mintegy 1 százalékpontjával mérsékelheti a bevételeket, így a költségvetés nettó személyijövedelemadó-bevétele összesen mintegy 16 százalékkal mérséklődhet jövőre, az idei ténylegesen várható bevételhez viszonyítva.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbévételei** a jövő évben előrejelzésünk szerint számottevően meghaladhatják az összesen 6138 milliárd forintos költségvetési előirányzatot. A közel 220 milliárd forintos eltérés a munkát terhelő adó- és járulékbévételeknél jelentkezik, elsősorban az idei költségvetési törvényben foglaltnál várhatóan számottevően magasabb bázis, valamint a Munkahelyvédelmi Akcióterv kedvezményeinek várakozásunk szerint alacsonyabb arányú igénybevételéhez köthetően. A jövő év második felében ismét 2 százalékponttal mérséklődik a munkáltatói adóterhek kulcsa, ugyanakkor a korábbi kulcs csökkentésektől eltérő szerkezetben, ezúttal a 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás eltörlése, valamint a szociális hozzájárulási adó újabb 0,5 százalékpontos csökkentése formájában.

Az **uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételeket** 2386 milliárd forintra tervezi a 2022. évi költségvetési törvény. Ebből mintegy 1500 milliárd forint tartozik a 2014-2020-as programokhoz, 500 milliárd forint érkezne a 2021-2027-es kohéziós keretből és mintegy 350 milliárd forint a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) igénybevételéhez kapcsolódóan. Várakozásunk szerint a 2022-es bevételek elmaradhatnak a költségvetési törvény összeállításakor feltételezett tervtől, mivel a 2021-2027-es kohéziós programok megvalósulása és a számlák kiküldése a korábban vártnál több időt vesz igénybe.

4.4. A KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI KIADÁSAI

A **központi alrendszer pénzforgalmi kiadásai** 2022-ben prognózisunk szerint 128 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a tartalékokat is magában foglaló törvényi előirányzatnál (14. táblázat). A költségvetési szervek nettó kiadásai összességében mintegy 170 milliárd forinttal, a nyugdíjkiadások 57 milliárd forinttal lehetnek magasabbak a költségvetési törvényben szereplő előirányzatoknál. A lakástámogatási kiadásoknál és a gyógyszer-támogatási előirányzatnál számolunk nagyobb összegű megtakarítással az előbbi esetében 23 milliárd forinttal, az utóbbi esetében 29 milliárd forinttal alacsonyabb kiadást várunk. A nettó pénzforgalmi kamatkiadás 36 milliárd forinttal alacsonyabb, mint a költségvetési törvény megfelelő előirányzataiból számított nettó kiadás.

Az **egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatásoknál**, továbbá a **szociálpolitikai menettíj támogatásnál** előrejelzésünk a törvényi előirányzat teljesülésével számol.

A **lakásépítési támogatások** 2022. évi 382 milliárd forintos előirányzata 12 milliárd forinttal haladja meg a 2021. évi költségvetési tervet. A támogatások esetében 2022-ben 23 milliárd forint megtakarítást várunk. A lakástakarékpénztári kiadások az új belépések hiánya és a meglévő szerződések folyamatos kifutása miatt tovább mérséklődik. A 2021. év elején elindított otthonfelújítási program igénybevételéről csak rövid időszak adatai állnak rendelkezésre, ezért csak tág határok között becsülhető meg a 2022. év végéig tartó program jövő évi költsége, melyre az előirányzat több mint 150 milliárd forintot tervez. Az otthonfelújítási támogatás előtérbe kerülésével kis mértékben mérséklődik az új és használt lakások építéséhez és vásárlásához nyújtott támogatás. A kapcsolódó kedvezményes hitelekhez nyújtott kamattámogatás költsége emelkedik és magasabb kiadás várható a 3 vagy többgyermekes családok jelzáloghitel elengedésénél is.

A **Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap** főbb tételei közül a családi támogatásoknál a családi pótlék 2022. évi előirányzatával megegyezik a prognózisunk, a kiadási tétel várhatóan 307 milliárd forint körül alakul. A családtámogatások egyéb tételeinél – hasonlóan a jövedelempótló és kiegészítő szociális támogatásokhoz és a különféle jogcímen adott térítésekhez – szintén várhatóan teljesülnek a jövő költségvetési előirányzatok. Az előző évekhez képest mintegy 9 milliárd forinttal magasabb előirányzatot a járási szociális feladatok ellátásához kapcsolódó többlet kifizetések okoznak.

A **költségvetési szervek nettó saját kiadásainak** számított előirányzata 6937 milliárd forint, a jövő évi GDP 11,7 százaléka. A júniusi inflációs jelentéssel konzisztens prognózisunk 170 milliárd forintos előirányzat túllépéssel számol, azaz várakozásunk szerint a saját forrású nettó kiadások – az itt felhasznált tartalék előirányzatok nélkül – megközelíthetik a GDP 12 százalékát. Amennyiben figyelembe vesszük a tartalékok közé beépített Beruházási Alap előirányzatát, valamint a céltartalék keret felhasználását a költségvetési intézményeknél, akkor a költségvetési jövő évi nettó kiadásaira vonatkozó előirányzatok 3,5 százalékos GDP-arányos kiadáscsökkenést mutatnak a bázisidőszakhoz viszonyítva. A költségvetési szervek nettó kiadásait növelheti a minimálbér jelentősebb megemlése. Amennyiben fennmarad az építőipari árindex meredek emelkedése, az megdrágítja a kormányzati szektor beruházási projektjeit.

Az **uniós támogatásokhoz kapcsolódó kiadásokat** a 2022. évi költségvetési törvény minden eddiginél magasabb szintre, 3001 milliárd forintra tervezi. A historikus csúcsot jelentő tervet egyrészt az alapozza meg, hogy a 2014-2020-as források felhasználása 2023 végéig történhet meg, másrészt 2022-ben már megkezdődhet a 2021-2027-es kohéziós programokhoz tartozó előlegek kifizetése. Ezenfelül Magyarország 2511 milliárd forint vissza nem térítendő forrást igényelt a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretéből, amelyhez a költségvetési törvény 2022-ben 450 milliárd forintos kifizetéssel számol. Várakozásunk szerint amennyiben megegyezés születik az új ciklus forrásaihoz kapcsolódó tervek elfogadásáról az idei év végéig, akkor teljesülhet a 3000 milliárd forintos kifizetési előirányzat.

A **helyi önkormányzatok kiadási előirányzatánál** a törvényi előirányzat teljesítésével számolunk. A kiadásokat növelheti, hogy a jövőre tervezett támogatási főösszeg 36 milliárd forinttal kisebb, mint a 2021. évi módosított támogatási előirányzat, valamint közel 70 milliárd forinttal alacsonyabb, mint a 2021-re várható teljesítés. A törvényi előirányzat jövő évi esetleges túllépése nem jelenti automatikusan a kiadási főösszeg túllépését, mivel korábban a rendelkezésére álló tartalékokból fedezték az alrendszer támogatását.

A 2022. évi költségvetési törvény alapján a **nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások** kiadásaihoz tartozó előirányzatok összesen 4561 milliárd forintot tesznek ki. Előrejelzésünk szerint 4613 milliárd forintot fordíthat a költségvetés nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátásokra 2022-ben, ami a GDP 7,8 százalékának felel meg.

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított **nyugellátásokra** vonatkozó prognózisunk 4220 milliárd forintot tesz ki, ami összeg 57 milliárd forinttal meghaladja a törvényi előirányzatot. A különbséget a bázisévi prognózisok közötti eltérések, az eltérő létszám-feltételezések, illetve a makrogazdasági pályák közötti különbségek magyarázzák. 2022-re a költségvetési törvény 3 százalékos, az MNB júniusi Inflációs jelentése 3,1 százalékos inflációt feltételez. A nyugdíjprémium esetében 12 milliárd forinttal magasabb kifizetéssel számolunk a magasabb növekedési prognózis következtében.

A nyugdíjkiadások legnagyobb tételeként a **korhatár feletti öregségi nyugdíjakra** vonatkozó 2022. évi előirányzat 3189 milliárd forint, amelyhez képest előrejelzésünk 43 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz. A különbséget részben az eltérő létszámbecslés, részben a 2021. évi magasabb inflációs prognózis miatti eltérő bázis magyarázhatja. Az MNB júliusi Inflációs jelentéshez készített makrogazdasági pályája 2021-re 4,1 százalékos inflációt feltételez, így előrejelzésünk alapján a 2021. júniusi nyugdíjemelés után novemberben újabb, 0,5 százalékos kiegészítő nyugdíjemelésre kerülhet sor. Az intézkedés mintegy 19 milliárd forinttal növelheti a kiadásokat a Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított kiadások esetében. 2022-ben egész évben várható új öregségi nyugdíj-megállapítás, mivel az 1957-ben született évről 65 évnél idősebbek vonatkozásában, ezzel a 2014-ben megkezdődött öregségi korhatár-emelés véget ér.

14. táblázat

A központi alrendszer 2022. évi részlegesen konszolidált pénzforgalmi kiadásai (milliárd forint)

	2022		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés (MNB - előirányzat)
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	24 237	24 401	164
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	590	590	0
Szociálpolitikai menetdíj támogatás	120	120	0
Lakásépítési támogatások	382	359	-23
Családi támogatások, szociális juttatások	588	588	0
Korhatár alatti ellátások	97	99	2
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó saját kiadásai	6 937	7 107	170
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	3 001	3 000	-1
Helyi önkormányzatok támogatása	873	873	0
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	565	565	0
Központi tartalékok	894	894	0
Egyéb kiadások	1 074	1 074	0
Elkülönített alapok kiadásai	557	556	-1
GFA - Passzív kiadások	105	105	0
GFA - Start munkaprogram	120	120	-1
Egyéb kiadások	332	332	0
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	7 665	7 681	17
NYA - Nyugellátások	4 163	4 220	57
EA - Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	301	293	-9
EA - Pénzbeli ellátások	586	578	-8
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	2 123	2 126	3
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	344	315	-29
Egyéb kiadások	148	150	2
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	1 265	1 229	-36
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	24 607	24 735	128

Megjegyzés: A táblázatban bemutatott kiadási főösszegek eltérnek a költségvetési törvényben szereplő főszámoktól amiatt, hogy a központi alrendszeren belüli pénzeszköz-átadások hatását kiszűrjük a rendelkezésre álló adatok alapján, és egyes kiadási tételeket nettó értelemben, a kapcsolódó közvetlen bevételekkel csökkentve számolunk el.

Forrás: 2022. évi költségvetési törvény, Magyar Államkincstár, MNB.

A nők korhatár alatti nyugellátása 40 év jogosultsági idő után vehető igénybe. Ezen ellátások esetében a törvényi előirányzat és prognózisunk lényegében megegyezik, a 2022. évi kiadások 335 milliárd forint körül alakulhatnak 2022-ben. A nők korhatár alatti nyugellátása tekintetében továbbra is növekvő igénybevétellel számolunk, figyelembe véve, hogy az öregségi nyugdíjkorhatár fokozatos emelkedésével párhuzamosan egyre több nő szerzi meg a nyugdíjba vonuláshoz szükséges 40 év jogosultsági időt.

15. táblázat**A nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások kiadásaira vonatkozó 2022. évi törvényi előirányzat és prognózisunk összehasonlítása (milliárd forint)**

	2022 Előirányzat	2022 Előrejelzés	Eltérés (előrejelzés- előirányzat)
I. Nyugdíjbiztosítási Alap	4 163	4 220	57
1. Öregségi nyugdíj	3 521	3 564	43
1.1. Korhatár feletti öregségi nyugdíja	3 189	3 229	40
1.2. Nők korhatár alatti nyugellátása	332	335	3
2. Hozzáértékesítési nyugellátás	413	411	-2
3. Egyszeri segély	1	1	0
4. Nyugdíjprémium céltartalék	68	81	12
5. Tizenharmadik havi nyugdíj	160	164	4
II. Korhatár alatti ellátások	97	99	2
III. Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	301	293	-8
Nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások összesen	4 561	4 613	52

Forrás: 2022. évi költségvetési törvény, MNB

A **hozzátartozói nyugellátások** esetében új intézkedés, hogy 2022. január 1-től a jelenlegi 24.250 forintról 50 ezer forintra emelkedik az árvaellátás havi minimum összege. Az emelés a már folyósított és az újonnan megállapított árvaellátásokra is vonatkozik. Az intézkedés hatására 8 milliárd forinttal emelkedhet jövőre a jogosultak számára kifizetett ellátás összege.

A 2022. évi költségvetési törvény 68 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol 2022-ben a makrogazdasági pályában szereplő 5,2 százalékos reál GDP-növekedés alapján. Az MNB júniusi Inflációs jelentéséhez készített makrogazdasági előrejelzése 5,5 százalékos GDP-növekedést prognosztizál 2022-re, így a nyugdíjprémium összege előrejelzésünk szerint 12 milliárd forinttal meghaladja a költségvetési törvényben tervezett összeget.

2022-ben tovább folytatódik a **13. havi nyugdíj** 2021-ben megkezdett fokozatos visszavezetése. 2022 februárjában két heti nyugdíjnak megfelelő összegű pluszjuttatást fognak kapni az ellátottak. A 2022. évi költségvetési törvény alapján a Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított ellátások esetében a 13. havi nyugdíj második ütemének kifizetése 160 milliárd forintot tehet ki 2022-ben, amivel lényegében megegyezik prognózisunk.

A **gyógyító-megelőző ellátások finanszírozására 2123 milliárd forint kiadással számol a 2022. évi költségvetési törvény, ami lényegében megegyezik várakozásunkkal.** A 2021-hez viszonyított várható növekményből 120 milliárd forinttal a szakellátásban dolgozó orvosok bérfejlesztésének második üteméhez, 47 milliárd forinttal a háziorvosok és fogorvosok praxistámogatásának további erősítéséhez járul hozzá a költségvetés. Az egészségügyi szakdolgozók bére további 21 százalékkal emelkedik 2022 januárjától, melynek fedezetét a cél-előirányzat tartalmazza összesen 92 milliárd forint összegben. A júniusi Inflációs jelentéssel konzisztens jövő évre vonatkozó várakozásainkkal lényegében megegyeznek a gyógyító-megelőző ellátások kiadási csoportjába tartozó kiadási előirányzatok.

Az Egészségbiztosítási Alapból folyósított pénzbeli ellátások esetén 586 milliárd forint kiadással számol a költségvetés 2022-ben, ami több mint 60 milliárd forinttal haladja meg a 2021. évi várakozásunkat. A teljes eltérésből 16 milliárd forint a táppénz kiadásokhoz, 18 milliárd forint a gyermekgondozási díjhoz, valamint 28 milliárd forint a csecsemőgondozási díjhoz köthető. A megnövekedett kiadásokat elsősorban a kedvező munkaerőpiaci várakozások – magas bérdinamika – indokolják. Az általános növekedési ütemen felül a csecsemőgondozási díj összege 2021. július 1-től a korábbi bruttó fizetés 100 százalékára emelkedett, melynek hatása 2022 első félévében érvényesül az alacsonyabb bázis következtében. A 2021. évi inflációs jelentéssel konzisztens jövő évre vonatkozó várakozásainkkal közel azonosak a költségvetési irányszámok.

A **gyógyszertámogatás bruttó kiadásaira 450 milliárd forintot tervez a 2022-es költségvetés, ami 19 milliárd forinttal magasabb a júniusi inflációs jelentéssel összhangban készült prognózisunknál.** Az irányszám tükrében – a korábbi években jellemző gyakorlattal szemben – 2022-ben nem számítunk évközi előirányzatemelésre a költségvetés részéről.

A gyógyszergyártói befizetésekkel korrigált nettó gyógyszer támogatási kiadás prognózisunk szerint 315 milliárd forint körül alakulhat, ami 29 milliárd forinttal kisebb a költségvetési törvény azonos tartalmú nettó kiadásánál. A bruttó gyógyszer támogatási kiadások közötti eltérést a magasabb gazdasági növekedés miatti nagyobb befizetési kötelezettség okozza.

Az **elkülönített állami pénzalapok kiadásainál** a Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap (GFA) passzív kiadásaira vonatkozó előrejelzésünk megegyezik az előiránnyal, valamint az aktív kiadások esetében is közel azonos kiadással számolunk, mint az előirányzat. A Start-munkaprogram kiadásainál 2021-hez képest enyhén csökkenő közfoglalkoztatotti létszámot és inflációt követő bérindexszel emelt béremelést feltételezünk és – a költségvetési előiránnyal megegyezően – 120 milliárd forint összköltséggel számolunk. A GFA mellett a többi elkülönítetten kezelt pénzalap esetén szintén a 2022. évi kiadási előirányzat teljesülésére számítunk, így összességében jövőre mintegy 560 milliárd forint lehet az alapok kiadása.

A **központi tartalékok** előirányzatainak összege a 2021. évi tartalékösszeghez képest lényegében megkétszereződtek, így a 2021. évi 446 milliárd forintról 894 milliárd forintra emelkedtek. A tartalék előirányzatok közül kiemelendő az újonnan létrehozott Beruházási Alap 550 milliárd forintnyi keretösszeggel. A Beruházási Alap a kormány beruházási célú döntéseihez biztosít forrást. A kormányzati rendkívüli intézkedések tartalékába 145 milliárd forintot helyezett el az Országgyűlés, míg a Gazdaság-újraindítási programok központi tartalék előirányzata 68 milliárd forintot tartalmaz. A Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka 20 milliárd forint keretösszeggű. A bérintézkedésekre félretett 106 milliárd forint céltartalék keret túllépését valószínűsítjük jövőre a várható béremelkedések alapján, amit a költségvetési szervek nettó kiadásai között vettük figyelembe előrejelzésünkben.

A **nettó pénzforgalmi kamatkiadásokra** vonatkozó előrejelzésünk 36 milliárd forinttal alacsonyabb, mint a költségvetési törvény előirányzata. Előrejelzésünk szerint a bruttó kamatkiadások a törvényi előirányzatnál némileg magasabban alakulhatnak, míg a kamatbevételeket a korábbi évek adataival összhangban érdemben magasabbra becsüljük, mert a prognózisunk az év közbeni, bevételeket keletkeztető adósságkezelési célú műveletek esetében magas volumennel számol.

A **nettó eredményszemléletű kamatkiadás** prognózisunk szerint kissé mérsékeltebb lehet a 2,4 százalékos törvényi előirányzatnál. A kamatkiadások a GDP 2,3 százalékát tehetik ki 2022-ben, ami az előző évi várakozásunkhoz képest a GDP-arányos ráta minimális csökkenését jelenti. Előrejelzésünk szerint a kamatkiadások mérséklődésének üteme 2022-től lassulhat, amelyet az okoz, hogy a historikusan alacsony hozamszintek nem csökkennek már tovább jelentősen, hanem alacsony szinten stagnálnak. Így jövő év végére az államadósság érdemi része átárazódik az alacsonyabb hozamszintre.

4.5. A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK EGYENLEGE

A **helyi önkormányzatok pénzforgalmi egyenlege** a költségvetésben szereplő tervek szerint 156 milliárd forint hiányt mutathat 2022-ben. A júniusi Inflációs jelentéshez készített prognózisunk 181 milliárd forint pénzforgalmi hiány kialakulását valószínűsítette az alrendszernek jövőre. A bázis évben várható képest bekövetkező több mint 190 milliárd forintos egyenlegromlás alapvetően az önkormányzatokhoz korábban kihelyezett uniós előlegek gyorsuló ütemű felhasználásához kötődik. Mivel az alrendszer 2021. évre várt kis összegű többletének deficitbe fordulását az uniós társfinanszírozással végrehajtott beruházási projektek felfutása okozza, ezért az alrendszer eredményszemléletű hiánya – várakozásunk szerint – érdemben nem változik 2021-hez képest.

4.6. AZ ALKALMAZOTT STATISZTIKAI KORREKCIÓK (ESA-HÍD)

A **statisztikai korrekciókat tartalmazó GDP-arányos ESA-híd** a költségvetési törvény szerint mindössze 16 milliárd forinttal növeli a kormányzati szektor ESA elszámolás szerinti hiányát. A júniusi Inflációs jelentéssel konzisztens előrejelzésünk 173 milliárd forint összegű, pénzforgalmi egyenleget javító statisztikai korrekcióval számol. Prognózisunk szerint az Európai Unióval szembeni pénzforgalmi elszámolásokhoz tartozó statisztikai korrekciók összességében 265 milliárd forinttal csökkentik a pénzforgalmi egyenleg hiányát. A babaváró támogatáshoz tartozó statisztikai korrekciók várakozásunk szerint 62 milliárd forinttal növelik az ESA kiadásokat. A kormányzati szektorba besorolt szervezetek (pl. közalapítványok) osztalék bevételei és egyéb vagyonkezeléssel kapcsolatos elszámolások 49 milliárd forinttal javíthatják a kormányzati szektor egyenlegét, ugyanakkor a távközlési frekvencia értékesítéséből származó bevált 129 milliárd forinttal mérsékli a bevételek teljes futamidőre szétterítése. Az egyéb korrekciók összességében további 50 milliárd forinttal növelik az ESA-híd többletét.

4.7. AZ ÁLLAMADÓSSÁG 2022-BEN VÁRHATÓ ALAKULÁSA

Az államháztartás GDP-arányos bruttó adóssága átmeneti emelkedést követően a 2020. végi 80,4 százalékról előrejelzésünk szerint 2021-ben 76,8 százalékra, majd 2022 végére tovább mérséklődik 75,4 százalékra. Az adósságráta csökkenését a mérséklődő költségvetési hiány és a dinamikus gazdasági növekedés támogatja.

A központi államadósság devizaaránya lényegében nem változik 2022-ben. A külföldi tulajdon államadósságon belüli részaránya a lakosság részvételének növelésével párhuzamosan tovább mérséklődhet. A lakossági papírok értékesítésének javulása várhatóan folytatódik 2022-ben is, így teljesülhet az adósságkezelés középtávú célja, amely szerint 2023 végére a háztartásoknál lévő állampapír állomány eléri a 11 ezer milliárd forintot.

5. Költségvetési szabályoknak való megfelelés

A magyar államháztartásra 2020 és 2022 között összesen nyolc költségvetési szabály vonatkozik, amelyből négy magyar, négy pedig európai uniós kritériumot támaszt a hazai költségvetési gazdálkodás elé. A szabályok között két helyen átfedés van, ezek: a maastrichti 3 százalékos hiánykritérium, illetve a középtávú költségvetési célra vonatkozó szabály. A másik két magyar szabály az Alaptörvény adósságszabálya, illetve a Stabilitási törvény adósságképlete. A csak európai uniós jogrendben felmerülő előírások pedig a kiadási szabály, valamint a maastrichti adósságszabály.

Az **Alaptörvény adósságszabályát** tekintve a hazai államadósság-ráta mindvégig a GDP 50 százaléka felett alakul, így a szabály értelmében az adósságráta csökkenése szükséges.⁴ Az adósságszabálynak való megfelelés a költségvetés elfogadásának feltétele, amit a Költségvetési Tanács vizsgál. A 2020. évi költségvetési törvény 2019-ben úgy került elfogadásra, hogy az az államadósság-ráta várható csökkenését az akkori kilátások szerint tartalmazta, így a szabálynak való megfelelés biztosított volt. A mentesítési záradékok alapján a szabályban foglaltaktól azonban év közben el lehet térni, amennyiben a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése következik be, illetve különleges jogrend bevezetése válik szükségessé.⁵ Tartós és jelentős gazdasági visszaesésként kell értelmezni a bruttó hazai termék reál értékének akár egy éves csökkenését, míg különleges jogrendnek minősül a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a terrorveszélyhelyzet, a váratlan támadás, illetve a veszélyhelyzet.⁶ A koronavírus-járvány nyomán kialakuló gazdasági visszaesés tehát felülírta az adósságszabályt 2020-ban, és életbe léptette a mentesítő záradékot, amely megengedte az adósságráta tavalyi átmeneti, mintegy 15 százalékpontos növekedését. Az adósságráta várhatóan az idei évben és 2022-ben egyaránt mérséklődik, így a szabály mindhárom évben teljesül.

Az államadósságra vonatkozó másik hazai költségvetési szabály a Stabilitási törvény **adósságképlete**. Az előírás a Stabilitási törvény 2020-tól hatályos módosítása alapján a korábbi számszerű adósságcsökkentési képlet helyett azt írja elő, hogy a GDP-arányos adósságrátának az európai uniós szabályok érvényesítése mellett évente legalább 0,1 százalékponttal csökkennie kell.⁷ 2020-ban emelkedett a GDP-arányos adósságráta, amit azonban a bruttó hazai termék reálértékének egyéves csökkenése esetén életbe lépő mentesítési záradék megengedett.⁸ Az adósságráta idei és jövő évi csökkenése megfelel a Stabilitási törvényben foglalt adósságszabály előírásának.

A hazai és uniós költségvetési keretrendszerben egyaránt szereplő **maastrichti hiánykritérium** előírja, hogy a kormányzati szektor eredményszámla hiánya nem lehet magasabb a GDP 3 százalékánál.⁹ A hazai költségvetés 2020. évi hiánya a GDP 8,1 százaléka lett, ami ugyan magasabb az előírásban rögzített küszöbértéknél, de a maastrichti hiánycélra mind az európai uniós, mind a hazai költségvetési keretrendszerben vonatkozik mentesítési záradék. Az EU-ban életbe léptetett általános mentesítési záradék a költségvetés egyenlegére vonatkozó referenciaértéktől, valamint a középtávú költségvetési céltól és az ahhoz vezető korrekciós pályáról való átmeneti eltérést engedélyezi, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az államháztartás középtávú fenntarthatóságát.¹⁰ Az uniós intézmények a mentesítési záradék hatálya alatt a Stabilitási és Növekedési Egyezmény korrekciós ágához tartozó szabályok, így a hiánykritérium esetén diszkrecionális döntés szerint nem indítanak túlzotthiány-eljárást, ezzel szemben tevékenységük a felülvizsgált országspecifikus gazdaságpolitikai ajánlások megfogalmazására korlátozódik. Az uniós szervek legfrissebb jelzése alapján az általános mentesítési záradék

⁴ Magyarország Alaptörvénye, 36. cikk (4)-(5), 37. cikk (2)-(3).

⁵ Magyarország Alaptörvénye, 36. cikk (6), 37. cikk (3)

⁶ Magyarország Alaptörvénye, 48-54. cikk

⁷ 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 4. § (2a)

⁸ 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 7. § (1)-(2)

⁹ 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 3/A. § (2) b)

¹⁰ A Tanács 1466/97/EK rendelete, 5. cikk (1), 6. cikk (3), 9. cikk (1), 10. cikk (3); A Tanács 1467/97/EK rendelete, 3. cikk (5), 5. cikk (2)

alkalmazása 2022-ben is fennmarad.¹¹ A magyar jogrendben a 3 százalékos deficitszabálynak való megfelelés alól a bruttó hazai termék reálértékének csökkenése ad felmentést.¹² A GDP-arányos államháztartási deficit idei 7,5 százalékos és jövő évi 5,9 százalékos mértéke ugyancsak meghaladja a küszöbértéket, azonban módosításra került a Stabilitási törvény vonatkozó bekezdése, és a módosítás szerint a 2021-2023 között a költségvetési hiányt és a középtávú költségvetési célt érintő szabályt nem kell alkalmazni.¹³

A hazai és uniós jogrendben egyaránt megtalálható **középtávú költségvetési célra** vonatkozó szabályrendszer értelmében a kormányzati szektor egyenlegét úgy kell meghatározni, hogy az összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével.¹⁴ A célhoz vezető pálya mérésére szolgál a strukturális egyenleg, ami az egyedi és átmeneti tételek hatásától szűrt ciklikusan kiigazított egyenleg. Magyarország számára 2020-2022 között a középtávú költségvetési cél (medium-term budgetary objective, MTO) a GDP -1 százaléka. Az általános mentesítési záradék európai uniós életbe léptetése után, annak hatálya alatt a Bizottság nem szankcionálja és nem is vizsgálja a Stabilitási és Növekedési Egyezmény preventív ágához tartozó szabályoknak való megfelelést. Így a középtávú költségvetési cél, illetve az annak elmulasztása esetén a korrekciós pályát kijelölő **kiadási szabály** alól ideiglenes felmentést kapnak a tagállamok. A Bizottság jelzése szerint a középtávú célhoz vezető korrekciós pályához szükséges strukturális kiigazításra vonatkozó konkrét, kvalitatív cél kijelölésére legkorábban 2022-ben kerülhet sor.¹⁵ A hazai jogrendben található MTO-ra vonatkozó szabály módosításra került, így 2021-2023 között ezen előírásnak nem kell megfelelni.

Az **európai uniós adósságsszabály** kimondja, hogy a tagállamok államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy ha mégis meghaladja, akkor az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuszados adósságsszabály számszerűsíti, e szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuszadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát. Az Európai Bizottság saját előrejelzése alapján háromféle módszertannal (előretekintő, visszatekintő, ciklikusan igazított) kiszámolja az adósságráta változásának mértékét, és amennyiben legalább az egyik alapján megvalósul a szükséges egyhuszados csökkenés, úgy a szabály teljesítettnek tekinthető.

A hazai bruttó államadósság-ráta mindhárom vizsgált évben meghaladja a GDP 60 százalékát. A 2020. évi adósságráta 15 százalékponttal növekedett az előző év végi értékéhez képest, ami az általános mentesítési záradék következtében nem vont maga után túlzottdeficit-eljárást. A klauzula hatálya várhatóan 2022-ig fennmarad, azonban az Európai Bizottság előrejelzése szerint a hazai GDP-arányos államadósság alakulása ennek ellenére előretekintve megfelelne az átmenetileg felfüggesztett adósságsszabály előírásainak.¹⁶

¹¹ Economic policy coordination in 2021: overcoming COVID-19, supporting the recovery and modernising our economy, Európai Bizottság, 6. oldal

¹² 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 7. § (1)-(2)

¹³ 196/2021. (IV. 28) Korm. rendelet, 1. §

¹⁴ 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról, 3/A. § (2a)

¹⁵ Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION delivering a Council opinion on the 2021 Convergence Programme of Hungary, Európai Bizottság, (17) bekezdés

¹⁶ Report from the Commission – Report prepared in accordance with Article 126(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union, Európai Bizottság, 2021. június 2., 4. táblázat

6. Kiemelt témák

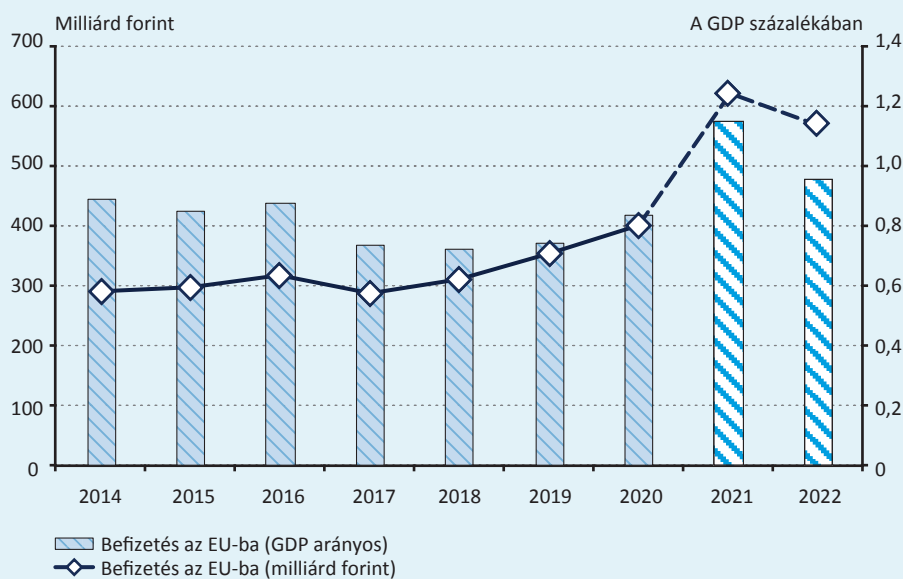
6.1. MAGYARORSZÁG HOZZÁJÁRULÁSA AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉSHEZ

Az Európai Unió költségvetésének finanszírozása főként a saját források rendszerén keresztül történik, melyben a legnagyobb bevételi tétel a tagállamok által fejlettségi alapon fizetett GNI-alapú hozzájárulás. Ezt egészítik ki az áfa-alapú források, a GNI-alapú befizetéshez kapcsolódó korrekciók és a tradicionális saját forrásnak számító vámbefizetések. Az Európai Bizottság a saját források rendszerének fokozatos reformját és bővítését tervezi, ugyanis az EU költségvetésének jelenleg fennálló bevételi formái csak a szokásos 7 éves költségvetési ciklusban tervezett kiadásokat fedezik. A folyó áron több mint 800 milliárd eurós összkeretű NextGenEU programok (amelyeknek az RRF hitelek és a támogatások is a részét képezik) fedezetére ezért az Európai Bizottság a közös kötvénykibocsátáson felül a saját bevételek növelését tervezi.

Elsőként a műanyag csomagolási hulladék alapú forrás került bevezetésre 2021. január 1-től, a nem újrahasznosított műanyag csomagolási hulladék mennyisége alapján. A hozzájárulás egységes kulcsa kilogrammonként 0,80 euró, azonban az uniós átlag alatti egy főre jutó GNI-vel rendelkező tagállamok hozzájárulásait évente 3,8 kg/fő műanyag hulladéknak megfelelő átalányösszeggel csökkentik, ami Magyarország számára becslésünk szerint mintegy 20-25 százalékos könnyítést jelenthet. A műanyag forrásból származó bevétel a Bizottság várakozása szerint az uniós költségvetés mintegy 4 százalékát teheti ki.

Az új, műanyag alapú forrással együtt Magyarország nemzeti hozzájárulása az új, 2021-2027-es ciklusban vámok nélkül 11 milliárd eurót, azaz közel 4000 milliárd forintot tehet ki. Ennek eredményképpen a 2014-2020-as ciklusban átlagosan 320 milliárd forintos éves befizetés mértéke 2021-től meghaladhatja az 500 milliárd forintot. A 2021. évi módosított előirányzatban szereplő 615 milliárd forintos előirányzat különösen jelentős emelkedés az előző évhez képest, ez ugyanakkor a korábbi ciklushoz kapcsolódó átmeneti tételeket is tartalmaz. Ezt igazolja, hogy a 2022-es befizetésre vonatkozó előirányzat már alacsonyabb, 564 milliárd forint, a várható GDP mintegy 0,9 százaléka.

23. ábra
Magyarország befizetése az uniós költségvetésbe (2014-2022)

Forrás: Magyar Államkincstár, Pénzügyminisztérium.

Károly Róbert

(1308 – 1342)

I. Károly magyar király egyike volt hazánk legjelentősebb uralkodóinak. Nevéhez köthető az Árpád-kor végére kialakuló anarchia felszámolása, a királyi hatalom tiszteletének és valós befolyásának helyreállítása, valamint az ország gazdasági talpra állítása. Nevezhetnénk akár újabb honalapítónak is, hiszen a feudális széttagoltság állapotában levő országból egységes gazdasági nagyhatalommá tette Magyarországot. Francia gyökerekkel rendelkező magyar királyként, a Capeting-ház leszármazottjaként, a nagy európai befolyással bíró Anjou család sarjaként külső támogatással, de komoly harcok árán foglalhatta el a magyar trónt.

Károly új alapokra helyezte a királyi hatalmat és mélyreható reformokat vezetett be. A régi, lázadó főnemesség helyére hozzá hűséges embereket állított és közöttük osztotta fel az elkobzott birtokokat, akik csupán szolgálati birtokokként, tisztségük viselése idejére kapták meg azokat. A király erejét növelte egy új hadseregforma kialakítása is, amelyben megjelent a királyi bandérium, a megyei bandérium és a kun könnyűlovasság is.

Alapvetően békés külpolitikát folytatott, dinasztikus kapcsolatokat épített ki a szomszédos államokkal, amelynek eredményeként fia, Lajos örökölte a lengyel trónt. A jelen szomszédsági politikánk alapját adó 1335-ös visegrádi királytalálkozón, amely a lengyel és a cseh király részvételével zajlott, egyebek mellett megállapodtak egy új kereskedelmi útvonalról.

A pénzügyek terén is megerősítette a királyi hatalmat és feltöltötte a kincstárat. Mivel Magyarország ekkoriban Európa első számú arany és ezüst lelőhelye volt, elsőként a nemesfém bányászatot és kereskedelmet vette szoros királyi felügyelet alá. Károly a nemesérc bányászatából származó bányabér egy jelentős hányadát megosztotta a földesurakkal, hogy elősegítse az új bányák feltárását. Megtiltotta, hogy a nemesércet külföldre szállítsák; az aranyat és ezüstöt az uralkodó által megszabott áron be kellett szolgáltatni a frissen létrehozott pénzverő kamaráknak.

A sokféle forgalomban lévő pénz helyett megkezdték az állandó értékű ezüstdénár, majd firenzei mintára az aranyforint verését, amelynek váltópénze az ezüst garas lett. A korábbi uralkodók által kedvelt pénzrontást, – amely a pénzérmék időnkénti alacsonyabb nemesfémtartalmú pénzekre történő beváltását jelentette – beszüntette.

A királyi bevételeket új adó bevezetésével is növelte. Minden olyan telek után kapudót szedtek, amelynek a kapuján egy megrakott szénásszekér be tudott menni. Bevezették a harmincadot is, amely a nyugatra és északra, valamint a huszadot, mely a délre kivitt vagy behozott árukat vámolta meg. E szilárd gazdasági alapokra támaszkodva uralkodásának második felében jelentős – a török dúlás miatt csak nyomaiban fennmaradt – gótikus építkezések folytak, mint például a visegrádi királyi palota, vagy a diósgyőri vár.

E kimagaslóan gazdag életutat végigjáró királyunk közel negyven éves uralma végén egy erős és gazdag államot hagyva fiára távozott az élők sorából. A magyar Anjou-ház politikai törekvései a királyi hatalom régi fényét újra visszaállító Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás személyében testesültek meg, de e törekvések útját, irányát I. Károly királyunk jelölte ki.

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS
FÉLÉVES ELEMZÉS AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOKRÓL
2021. szeptember

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.